LUMEA

Nr. 38 / 23 - 29 septembrie 1993

MUZEUL DE PRESEI SEVER BOCU
BIBLIOTECA
NR. D. 555

LUMEA ÎN TOP

Major şi Thatcher actori ai spectacolului "Irakgate"

Puteţi da liniştiţi uitării ultimul spectacol de revistă al lui Sir Andrew Lloyd Webber, prezentat în West End... cel mai bun spectacol care se va juca la Londra, în această iarnă, va fi pus în scenă într-o clădire peste drum de palatul Buckingham, unde ancheta "Irakgate" va încerca să descopere dacă guvernul şi-a încălcat cu bună ştiinţă propriile reguli şi a vândut arme Bagdadului înaintea războiului din Golf. Premierul John Major şi predecesoarea lui, Lady Thatcher, se află în fruntea genericului în ancheta oficială condusă de judecătorul Scott care aprovocat deja iritare la Whitehall, datorită interogatoriilor luate martorilor din serviciul public.

Mai mulţi foşti şi actuali miniştri, inclusiv ministrul de externe Douglas Hurd, vor fi supuşi unor interogatorii severe de către Scott care are o libertate aproape totală şi, cu siguranţă fără precedent, de a examina modul în care sunt luate deciziile în eşaloanele superioare ale guvernului.

Procesul a ridicat întrebarea dacă guvernul a trecut cu vederea, în mod conştient, vânzările de armamente şi a fost dispus să lase să fie pedepsiţi oameni nevinovaţi, mai curând decât să rişte demascarea duplicităţii sale.

Ancheta a început în luna mai şi a fost reluată pe 13 septembrie, cu interogarea lui David Gore-Booth, ambasadorul Marii Britanii în Arabia Saudită. Acestuia îi urmează William Waldgrave, ministrul ştiinţei şi al serviciilor publice, cel care conduce cruciada lui Major pentru o guvernare deschisă, deşi despre el, un funcţionar public a declarat că acesta a indus în eroare parlamentul în 1989 ascunzând faptul că fuseseră eliminate unele restricţii privind vânzările de arme către Irak. Martorii audiaţi pînă în prezent au demonstrat cât de întâmplătoare sunt practicile profesionale din departamenetele suprasolicitate şi aflate în permanenţă în atenţia opiniei publice, cum ar fi Ministerul de Externe.

Anchetatorilor li s-a spus că expresia "econom în ce priveşte adevărul" sintetizează atitudinea Whitehallului atunci când are de-a face cu membrii parlamentului sau opinia publică.

Unii martori s-au plâns superiorilor că judecătorul Curţii Supreme a exagerat în căutarea adevărului, dar judecătorul Scott nu-şi regretă atitudinea şi este convins că ancheta lui va descoperi adevărul, indiferent de preţul pe care va trebui să-l plătească guvernul. Major urmează să fie audiat la începutul lunii ianuarie, iar Thatcher în decembrie.

(Reuter)

Preşedintele Mitterrand recidivează

Starea sănătăţii preşedintelui Franţei oferă motive de îngrijorare şi-i determină pe unii comentatori francezi să se întrebe dacă nu cumva durata actualului mandat prezidenţial nu se va scurta fortuit. Aflat la Seul într-o vizită oficială, François Mitterrand a trecut printr-un moment dificil acuzînd, la vedere, o stare de vomă, făcînd necesar ajutorul însoţitorilor. În cele din urmă, după momente de derută şi-a reluat activitatea. Ecoul incidentului a rămas însă, prilejuind readucerea în actualitate a altui moment dificil pentru şeful statului francez când, cu mai mult timp în urmă, a fost operat de cancer la prostată. După cum se ştie, atunci activitatea publică a preşedintelui Franţei a fost întreruptă, fiind anulată inclusiv o întâlnire cu preşedintele Ion Iliescu. Acum nu lipsesc opiniile potrivit cărora accidentul de la Seul s-ar datora efectului maladiei pentru care François Mitterrand a fost operat cu mai multe luni în urmă. În ce-l priveşte, preşedintele francez şi-a continuat activitatea inclusiv pe plan internaţional, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. După Coreea de Sud, a vizitat Kazahstanul. Dar întrebările iscate de incidentul de la Seul rămân. Mai ales că a fost vorba de o recidivă...

Turcia şi Bosforul

Invocând teama de catastrofă ecologică, Turcia a afirmat că nu mai poate tolera creşterea traficului de tancuri petroliere pe unul din cele mai aglomerate canale navigabile internaţionale, strâmtorile Bosfor şi Dardanele. Momentul ales pentru exprimarea obiecţiilor Turciei are foarte mult a face cu un mare joc a cărui miză este controlul itinerarului şi viitoarelor rute ale petrolului ce vin din Asia Centrală, Azerbaidjan şi chiar, spre îngrijorarea Moscovei, din Rusia însăşi.

Traficul va creşte odată cu deschiderea către Marea Neagră a sistemelor de canale Rin-Dunăre şi Volga-Don. Anul trecut, prin strâmtoare au fost transportate şapte milioane tone de petrol, în timp ce valoarea maximă înregistrată în 1989 a fost de 1,5 milioane tone.

Turcia consideră că soluţia optimă ar fi un sistem de conducte care să fie conectat prin Georgia la marele său terminal de la Yumatalik. La acest sistem de conducte ar urma să se cupleze Kazahstanul, prin conducta de petrol azeră, şi Rusia, care are însă rezervele ei în privinţa acestui plan.

(The Independent)

O nouă Uniune Sovietică?

Viaceslav Kostikov, purtător de cuvânt al preşedintelui rus Boris Elţin, a pronosticat, la 10 septembrie, că fostele republici sovietice s-ar putea uni în cele din urmă atât economic, cât şi politic. "Astăzi numai naţionaliştii înfocaţi nu vor să vadă că din renaşterea uniunii economice va decurge în mod logic şi inevitabil uniunea politică". "Este doar o chestiune de timp. Dar a tăgădui acest imperativ înseamnă să nu vezi şi să nu simţi nici mersul istoriei şi nici aspiraţiile reale ale milioanelor cetăţeni de rând".

Deşi au trecut doi ani de la prăbuşirea Uniunii Sovietice, multor ruşi le vine greu să considere actualele state independente drept ţări străine. Ei se referă adesea la fostele republici sovietice ca la o "străinătate apropiată", o regiune în care Moscova încă mai crede că are de jucat un rol istoric şi care mai reprezintă pentru ea o sferă legitimă de interese.

V. Kostikov remarcă că în ultima vreme, la Moscova, a avut loc o "veritabilă paradă de vizite ale conducătorilor lor. "Ne-am dat seama, nu fără surprindere, că, în definitiv, drumul dintre Moscova şi capitalele fostelor republici sovietice nu s-a blocat chiar atât de mult. Tot ce trebui făcut este să smulgem din rădăcină câteva buruieni naţionaliste, eliberând astfel drumul către o nouă înţelegere care să definească contururile geopolitice şi parametrii strategici ai unui nou Commonwealth", a spus el.

În ultimele luni, necesităţile economice şi politice au obligat numeroase ţări membre ale CSI să se resemneze la a abandona unele elemente de suveranitate naţională, în schimbul sprijinului Moscovei.

Dintre toate ţările învecinate cu Rusia, Ucraina s-a dovedit a fi fost cea mai circumspectă în legătură cu orice încălcare a independenţei ei statale, câştigată cu mare greutate. Dar situaţia dezastruoasă a economiei naţionale a impus preşedintelui Leonid Kravciuk să accepte, în urmă cu o săptămâna, să vândă Moscovei partea ce revenea Ucrainei din flota Mării Negre. Această înţelegere a fost condamnată de către naţionalişti drept un act de trădare. Rusia nu a încercat să-şi ascundă satisfacţia în legătură cu acest târg. V.Kostikov a apreciat că el a însemnat un pas politic crucial, care a pus capăt erei fostului preşedinte sovietic Mihail Gorbaciov, când Moscova, prea adesea, a cedat, în multe privinţe şi n-a primit nimic în schimb.

(Rompres)

LUMEA ÎN TOP

Propunere FMI

Principalele ţări industralizate par hotărâte să blocheze un plan FMI care ar aloca 50 miliarde de dolari pentru a ajuta ţările în curs de dezvoltare şi fostele ţări comuniste prin creşterea volumului rezervelor valutare mondiale, au informat surse monetare la 10 septembrie. Potrivit acestei propuneri, Fondul Monetar Internaţional ar acţiona pentru a atenua dificultăţile prin care trec ţările menţionate printr-o emisie a propriei sale monede artificiale, Drepturile Speciale de Tragere (DST). Dar pentru aprobarea proiectului, care a fost discutat de comitetul director al fondului şi este susţinut de directorul executiv al acestei instituţii, **Michel Camdessus**, sunt necesare 85% din voturi. "El nu întruneşte voturile necesare", a declarat una din sursele citate.

"O alocare de DST ar permite ţărilor în curs de dezvoltare şi ţărilor în tranziţie să realizeze niveluri mai adecvate ale rezervelor lor internaţionale fără a mai recurge la noi credite costisitoare sau la comprimarea cererii interne", se arată în proiect. Statele Unite, care au posibilitatea de veto pentru că deţin 15% din voturi, nu au fost convinse de proiect, dar nici alte ţări puternic industrializate, cum ar fi Germania, Marea Britanie şi Australia, nu au sprijinit propunerea. Totuşi, Germania şi-a exprimat prin ministrul său de externe **Klaus Kinkel**, dorinţa de a-şi asuma un rol cheie în încercarea de a atrage statele est europene în NATO, în viitoarea Uniune Europeană, ca şi în alte organizaţii până acum rezervate statelor occidentale. Kinkel a afirmat că, Uniunea Europeană este incompletă fără estul fost comunist. Discursul său reflectă preocuparea crescândă a Germaniei în sensul că NATO şi Comunitatea Europeană trebuie grabnic să "exporte stabilitate" către fragilele democraţii din est.

Kinkel este de părere că statele CE ar trebui să-şi deschidă mai mult pieţele pentru mărfurile est-europene, şi să promoveze integrarea Europei de est în regiunile mai avansate economic fără să aştepte ca statele acesteia să le ajungă din urmă. Germania sprijină ţările baltice ca posibili membri ai viitoarei Uniuni, însă este de părere că Rusia şi Ucraina nu pot face parte din ea "datorită dimensiunilor şi poziţiilor geografice pe care le au".

(Reuter)

TELEFAX

★ TELEFAX ★

• Ajutor pentru Republica Moldova

Acordarea de către România a ajutorului economic de urgenţă pentru Republica Moldova a depăşit faza de intenţii, începând, de la 15 septembrie, să se deruleze efectiv. Primele livrări au constat în 2000 tone motorină şi 1000 tone benzină. Acestea nu sunt incluse în creditul de 20 miliarde lei aprobat recent de cele două Camere ale Parlamentului României pentru finanţarea furnizărilor pentru Chişinău, până la sfârşitul anului în curs, ci se încadrează în ajutorul nerambursbil de 2,5 miliarde lei alocat din Fondul la dispoziţia Guvernului României pentru relaţiile cu Republica Moldova. A fost expediat şi un nou transport ce se înscrie în sprijinul românesc pentru Institutul oncologic din Chişinău, al cărui cost este suportat din Fondul Umanitar Moldova, creat anul trecut. S-au derulat, de asemenea, la Chişinău, două acţiuni deosebit de importante pentru integrarea economică dintre cele două state româneşti: convorbiri ale delegaţiei RENEL şi întâlnirea grupei de lucru comună în domeniul industriei.

• Preşedintele Ion Iliescu în Mehedinţi şi Argeş

Domnul Ion Iliescu a vizitat săptămâna trecută, judeţele Mehedinţi şi Argeş. Cu acest prilej s-a întâlnit şi a discutat cu conducerile unor întreprinderi importante din această parte a ţării, abordându-se astfel, la faţa locului, problemele ce preocupă unităţile vizitate, profilate pe construcţii de nave, prelucrarea lemnului, petrochimie, cercetări nucleare, precum şi din cadrul agriculturii. Aceleaşi aspecte, ca şi unele soluţii ce se impun, s-au aflat în centrul întâlnirilor de la prefecturile locale, cu reprezentanţi ai autorităţilor şi, respectiv, ai partidelor politice.

• Din nou la şcoală

A început, la 15 septembrie, anul şcolar 1993-1994. Ca de obicei, veselie, multe, multe flori pentru profesori, curiozitate din partea elevilor în privinţa conţinutului noilor manuale. Dar prima zi de şcoală a prilejuit şi constatări deloc îmbucurătoare. Numărul manualelor primite gratuit, în mod normal, este, de departe, insuficient, existând în unele cazuri, perspectiva ca nici până la încheierea anului şcolar să nu primească toţi elevii cărţile necesare. Nu puţine şcoli au primit elevii fără a fi puse la punct sub aspectul reparaţiilor şi înzestrării cu cele absolut necesare. În fine, prima zi de şcoală a prilejuit readucerea în prim plan a problemei salarizării profesorilor şi, respectiv, a celei referitoare la neadoptarea de către Parlament a necesarei şi mult aşteptatei Legi a învăţământului.

• Consiliul Europei la Bucureşti

Pentru câteva zile, membrii Comisiei pentru ştiinţă şi tehnologie a Consiliului Europei s-au aflat în România, în centrul atenţiei acestora aflându-se problemele actuale ale societăţii româneşti, cu privire specială asupra imperativelor din domeniile ştiinţei, tehnologiei şi energiei. Parlamentarii europeni au avut ocazia să se informeze în detaliu asupra aspectelor respective, în discuţiile purtate inclusiv în cadrul primirilor la preşedintele Ion Iliescu şi la premierul Nicolae Văcăroiu, ca şi cu prilejul întâlnirilor cu parlamentari români reprezentând întreg spectrul politic din ţara noastră. Să sperăm că şi astfel s-a mai netezit drumul României spre Consiliul Europei.

• În premieră, la Bruxelles

Pentru prima oară, la iniţiativa Belgiei, care deţine preşedinţia Comunităţii Europene, la Bruxelles a început, la 21 septembrie, un dialog politic multilateral la nivelul miniştrilor de externe din ţările comunitare şi din şase state asociate din Europa Centrală şi Răsăriteană: Bulgaria, Republica Cehă, Polonia, România, Slovacia şi Ungaria. Ordinea de zi a întâlnirii include, între altele, situaţia din fosta Iugoslavie; punerea în aplicare a deciziilor reuniunii Consiliului European de la Copenhaga; probleme prioritare aflate pe ordinea de zi a Adunării Generale a ONU; stabilitatea în Europa Centrală şi de Est; pactul de stabilitate în Europa (iniţiativa Balladur); discuţii asupra problemelor prioritare ale Conferinţei la nivel înalt a statelor membre ale Consiliului Europei; evaluarea situaţiei din Rusia. Delegaţia ţării noastre este condusă de dl Teodor Meleşcanu care, în ajunul reuniunii, s-a întâlnit cu Egon Klepsch, preşedintele Parlamentului European, şi cu Manfred Wörner, secretarul general al NATO, cu care a abordat aspecte legate de stadiul şi perspectivele relaţiilor României cu instituţiile amintite.

• Măsuri guvernamentale anti-corupţie

Guvernul român ia, se pare, taurul de coarne, în privinţa combaterii corupţiei. O hotărâre recentă, comunicată de la Palatul Victoria, prevede - în spiritul Programului anti-corupţie al Guvernului - constituirea unei comisii, coordonată de corpul de control de pe lângă primul ministru, care - având în componenţă inclusiv reprezentanţi ai Gărzii Financiare şi Ministerului de interne - are ca obiectiv depistarea şi sancţionarea cazurilor de corupţie, evaziune fiscală, concurenţă neloială, nereguli în gestionarea finanţelor publice. De remarcat că decizia Executivului intervine concomitent cu hotărârea Senatului de a trimite spre verificarea Curţii de Conturi gestiunea guvernelor din 1990 şi 1991. Surse oficiale au făcut cunoscut că noua comisie de control şi-a început activitatea pe baza unui program concret, desfăşurând cercetări ce privesc inclusiv personalităţi importante ale vieţii politice româneşti. Aşadar, a început adevărata bătălie cu flagelul corupţiei?

• Ministrul român al apărării în Turcia

La scurt timp după vizita în Turcia a preşedintelui României, la Ankara s-a aflat ministrul român al apărării naţionale, general-locotenent Niculae Spiroiu, care a purtat convorbiri cu omologul său turc, Nevzat Ayaz, şi cu alţi demnitari din ţara gazdă. Au fost luate în discuţie probleme legate de relaţiile dintre cele două armate. După cum s-a anunţat, unul din punctele importante aflate pe agenda vizitei a constat în contactarea reprezentanţilor unei firme cu îndelungată tradiţie în domeniul protecţiei militarilor din armata Turciei.

I. STĂNESCU

TELEFAX

★ TELEFAX ★

Nr. 38 (1557)
23 - 29 septembrie 1993
I.S.S.N.
1220-4366

LUMEA

2	**LUMEA ÎN TOP**	
4	**TELEFAX**	**I. Stănescu**
5	**EDITORIAL.** Cine păzeşte cămara?	**Crăciun Ionescu**
6	Corespondenţă din Varşovia	**Ştefan Naciu, Septimiu Roman**
	Corespondenţă din Paris	**Jérôme Cathala**
7	**DOSAR.** Orientul Mijlociu	**Crăciun Ionescu**
10	Corespondenţă din Chişinău	**Marin Păltinaş**
12	**ECONOMIE.** Costul ruinător al protecţionismului	**Gh. Cercelescu**
13	GEZA JESZENSZKY la Bucureşti	
14	**LUMEA ÎN EVENIMENTE**	
	ONU. Sesiunea 48	**Ion Stoica**
	Georgia. Lupta lui Şevardnadze cu parlamentul	**Mihai Dinescu**
	Grecia. Schimb de ştafetă	**Ioana Dumitriu**
16	**1000 + 1**	**Mirela Iamandi**
18	*Cambodgia* a ales monarhia	**Ileana Ionescu**
	Mostar. Când coşmarul devine realitate	**Elena Gugu**
	Somalia. Pacea se îndepărtează	
20	**DIASPORA.** Tragica neputinţă a bacteriilor	**Tudor Octavian**
21	**LA EST DE VEST.** Tranchilizante pentru un coşmar...	**Radu Budeanu**
22	**SPECIAL.** Va veni sfârşitul lumii?	
24	**REPORTAJ PE GLOB.** Soarele de la miezul nopţii	**Adrian Ionescu**
26	**SPECIAL.** Goana după aur	**Laura-Cora Ciobanu**
28	**SERIAL.** *Fapte din umbră (2):* Posibilele feţe ale domnului X	**Ion Stoica**
31	**VIOLENŢĂ.** Masacrul inocenţilor	**Mirela Iamandi**

Revistă editată de
IANUS INF s.r.l. şi EDITURA LUMEA s.a.

Director: Marian Oprea
Director adj.: Sterica Florea
Director artistic: Victor Ciobanu
Secretar coordonator de redacţie: Radu Dobre

COLECTIV REDACŢIONAL:
•Redactori: Mirela Iamandi, Odette Hanganu, Elena Gugu
•Secretariat tehnic: Delia Fus, Simina Tomoilă, Dan Constantinescu
•Corectură: Mariana Paraschiv, Georgeta Vasiliu, Cristina Dârdâiac
•Fotoreporter: Cristian Tănase
•Administraţie publicaţie: Victor Dârdâiac, Mircea Eruşencu

Redacţia şi administraţia: Bucureşti, Anghel Saligny nr. 2, sector 5, cod poştal 70623
Telefon: 615.45.71
Fax: 312.48.93

Tehnoredactare computerizată Ianus S.R.L.
Lucian Lupu
Adrian Mitu
Cornel Kuzel

TIPOGRAFIA ROMÂNIA AZI S.A.

Responsabil de număr: Mirela IAMANDI

editorial

CINE PĂZEŞTE CĂMARA?

Un înţelept om politic, dintr-o mare ţară de la capăt de lume, spunea, cândva, că puţin îl interesează dacă pisica sa este albă sau neagră, esenţialul fiind să prindă şoareci. Drept care, nişte bezmetici ideologi ai unei sălbatice şi sterpe dictaturi l-au trimis pentru reeducare la o crescătorie de raţe, într-un sat îndepărtat. După trecerea vântului de nebunie, revenind pe scena politică şi ajungând chiar în vârful piramidei, ilustrul pesonaj a dovedit în mod concret justeţea şi, mai ales, eficienţa teoriei sale incriminate.

Povestea asta cu lipsa de importanţă a culorii pisicii pusă să prindă şoareci ar putea avea rezonanţă şi prin alte părţi şi în alte situaţii. Mai cu seamă acolo unde, într-o anumită conjunctură favorabilă, diverse rozătoare, de toate mărimile, au dat năvală prin găurile caşcavalului rămas un timp fără nici o pază. Iar când, totuşi, locatarii casei invadate s-au gândit că ar fi timpul să facă puţină ordine, închizând cât de cât uşile, susţinătorii neamului rozătoarelor au început să bată câmpii despre drepturile inalienabile ale acestora de a-şi face de cap, desfăşurând, în acelaşi timp, o campanie furibundă împotriva pisicilor care ar fi urmat să fie folosite pentru stârpirea dăunătorilor. Cu predilecţie, atunci când a venit vorba nu de nişte prăpădiţi de şoricei, ci de ditamai şobolanii, având înscrise pe coadă, cu cerneală simpatică, diverse iniţiale deloc nevinovate. Şobolani periculoşi, a căror existenţă unii o contestă cu bună ştiinţă şi interes sunător.

Cum însă mai în toate casele, fie ele oricât de democratice nu lipsesc pisicile de pază împotriva rozătoarelor strecurate clandestin în cămară, nici pe la noi nu s-a putut să fie respinsă, în mod absolut, ideea existenţei unei instituţii adecvate acestui scop. Numai că apărătorii drepturilor rozătoarelor, şi nu ale locatarilor casei năpădite de acestea, ar dori pe post de vânători nişte motănaşi impotenţi, frumos pieptănaţi şi cu funduliţe roz bombon la gât. Un fel de Arpagic reciclat, între timp, în monarhist neoliberal şi şcolit chiar pe la şoriceii plătitori dintr-un anumit punct cardinal.

Dat fiind relaţiile sale actuale, poate n-ar fi o idee de neluat în seamă. Întrebarea este cât ar fi de eficace Arpagic în faţa şobolanilor din celălalt punct cardinal, mult mai perfizi şi implicit mai primejdioşi în momentul de faţă pentru locatarii casei în cauză. Mai cu seamă că printre sprijinitorii motănaşului amintit se află şi unii din vechii stipendiaţi ai fioroşilor şobolani din vecini...

Crăciun IONESCU

ILUSTRATĂ PREELECTORALĂ

La închiderea ediţiei alegerile din Polonia încă nu au avut loc. Oferim cititorilor, câteva impresii de la faţa locului, culese înainte de acest moment.

Corespondenţă din Varşovia Ştefan Naciu, Septimiu Roman

Electoratul polonez este invitat duminică, 19 septembrie, să-şi exprime opţiunile asupra celor 9 500 de candidaţi care concurează pe locurile din parlament. Această etapă finală a campaniei electorale nu are nimic spectaculos sau tensionat datorită noii legi privind alegerea Seimului care cuprinde prevederi edificatoare şi care, într-un fel, transferă efortul electoral din mass-media în interiorul partidelor şi coaliţiilor.

Accesul partidelor politice pe cele patru programe ale Radiodifuziunii poloneze a fost limitat prin lege la numai 30 de ore pentru întreaga campanie, iar la televiziune la numai 15 ore. Acest fond de timp s-a împărţit egal între cele 15 partide şi coaliţii înscrise pe liste. Prin noua lege electorală se introduce pragul de 5% pentru partide şi 8% pentru coaliţii din voturile valabil exprimate pentru a se avea acces la distribuirea mandatelor în Parlament. Vechiul parlament, desfiinţat în urmă cu 3 luni de către preşedintele Lech Walesa, cuprindea 21 de grupuri parlamentare multe fără bază solidă în electorat, fiind nefuncţional prin numărul mare de fracţiuni. Semnalăm importante regrupări politice pentru alegerile legislative de la 19 septembrie. Astfel, din Solidaritatea s-au desprins **Uniunea Democratică** a doamnei Hanna Suchocka, primul ministru al guvernului, **Partidul Congresului Liberal Democrat din Polonia, Alianţa de Centru-Dreapta, Mişcarea creştină** şi altele. Cele mai multe se declară de centru şi foarte puţine de dreapta.

Tot pe listele electorale naţionale se află înscrise **Coaliţia de Centru a Forţelor Creştine** şi **Blocul Nepartinic pentru Sprijinirea Reformei** - apropiat preşedintelui Lech Walesa.

Acum, în preajma alegerilor, sondajele de opinie privind rezultatele scrutinului sunt interzise prin lege. Ultimele sondaje indică următoarele tendinţe privind opţiunile de fond ale electoratului: **Alianţa Stângii Democrate** este acreditată cu 20-35% din voturi, **Uniunea Democratică** cu 22-26% din voturi, **Partidul Ţărănesc Polonez** cu 16-25% din opţiunile electoratului.

Corespondenţă din Paris de la Jérôme Cathala

FRANŢA NEMULŢUMITĂ

ÎN Franţa ca şi în restul Europei, toţi oamenii politici au salutat acordul istoric - sau mai degrabă acordurile - între Israel şi palestinieni. Dar acest entuziasm este oarecum nuanţat în cercurile puterii pariziene. De ce? Pentru că în Norvegia negocierile secrete au avut succes iar la Washington showul semnării a avut loc, mai ales, pentru că în nici un moment nu s-a ţinut cont de eforturile Franţei...

Confirmă această stare de spirit nu un francez, ci însăşi delegata generală a OEP în Franţa, Leila Shahid, la radio Europe 1: "Aş spune dlui Arafat că sunt surprinsă că nu a menţionat rolul pe care Europa şi Franţa l-au jucat în recunoaşterea mutuală şi în avansarea negocierilor (...) Sunt dezamăgită să văd că pe peluza de la Casa Albă nu se vorbeşte decât de dl. Clinton". În cuvinte uşor voalate, reprezentanta OEP la Paris a deplâns deci "recuperarea" acestui eveniment de către Statele Unite care, chiar dacă iniţiaseră Conferinţa de pace de la Madrid (în octombrie '91) nu au luat parte la negocirile directe israeliano-palestiniane. Mai mult, o sursă diplomatică franceză indică faptul că Washingtonul nu a fost oficial avertizat înaintea Parisului de existenţa acestor discuţii.

Oricum, când preşedintele François Mitterrand a luat cuvântul în faţa Knessetului israelian, în martie 1982, el a adoptat o poziţie foarte clară: "dialogul presupune ca fiecare parte să obţină dreptul său, ceea ce, pentru palestinieni, ca şi pentru ceilalţi, poate să însemne un Stat".

În ziua de 2 mai 1989, şeful mişcării palestiniene, aflat în vizită la Paris, a declarat carta OEP "caducă". Evident, el a recunoscut existenţa Israelului şi a afirmat că renunţă la terorism. În consecinţă, Franţa a pledat pentru negocieri directe între Israel şi OEP; acelaşi lucru îl va declara, în noiembrie anul trecut, François Mitterrand: "Atât timp cât Israelul va ignora OEP, el nu va putea să aibă negocieri fructuoase cu palestinienii". Şi va fi reafirmat, în iulie trecut, de către ministrul Francez al afacerilor externe Alain Juppe în faţa primului ministru israelian Rabin.

Pe scurt, puţin deranjată să apară "marginalizată" într-un dosar la care a participat întotdeauna, Franţa vrea să restabilească adevărul"său". Şi, mai ales, va încerca să reia iniţiativa, în privinţa sprijinului economic pe care Europa trebuie să-l aducă în procesul de pace.

ISTORICA STRÂNGERE DE MÂNĂ

LA 17 septembrie 1978, după treisprezece zile de intense negocieri, la Camp David, nu departe de Washington, preşedinţii american, Jimmy Carter, egipteanul Anwar el Sadat şi premierul israelian Menahem Begin semnau, la Casa Albă, două documente intitulate "Cadrul pentru pacea în Orientul Mijlociu" şi "Cadrul pentru încheierea unui tratat de pace între Egipt şi Israel". Se făcea astfel un pas extrem de important pe calea soluţionării conflictului arabo-israelian, după cele trei războaie desfăşurate începând din 1948 între cele două părţi. În continuare, Israelul se va retrage din peninsula Sinai, ocupată de la egipteni şi va stabili relaţii normale cu Cairo, inclusiv diplomatice. Dar pacea mult aşteptată a Orientului Mijlociu întârzia, noi confruntări urmând în Liban şi în teritoriile ocupate - malul Vestic al Iordanului şi fâşia Gaza. Problema palestiniană rămânea nerezolvată, constituind, mai departe, un periculos butoi de pulbere.

Cincisprezece ani după acordurile de la Camp David, zbuciumata istorie a Orientului Mijlociu avea să înregistreze o nouă pagină de importanţă deosebită pentru locuitorii regiunii, înscriindu-se un alt pas major pe calea păcii. Israelul se împacă cu OEP recunoscând-o, oficial, drept reprezentantă a poporului palestinian şi încheind împreună un acord definitoriu în această direcţie.

Ceea ce părea până de curând de domeniul fanteziei s-a consumat la începutul săptămânii trecute pe peluza din faţa Casei Albe, de la Washington, când liderul palestinian Yasser Arafat şi premierul israelian Yitzhak Rabin şi-au strâns mâinile în aplauzele entuziaste ale unei asistenţe selecte formate din 3 000 de personalităţi americane şi străine invitate la derularea actului istoric al reconcilierii unor vechi şi neîmpăcaţi adversari.

De la recenta ceremonie lipseau doi dintre cei trei semnatari ai acordurilor de la Camp David care deschiseseră drumul spre pace în Orientul Mijlcoiu: fostul preşedinte egiptean Sadat, asasinat în 1981 de un comando al fundamentaliştilor islamici şi fostul premier israelian Begin, stins din viaţă, între timp, de moarte naturală. Erau însă prezenţi foştii preşedinţi americani Jimmy Carter, semnatarul acordurilor egipteano-israeliene amintite şi George Bush, sub al cărui mandat fuseseră iniţiate, în 1991, noile negocieri de pace privind Orientul Mijlociu.

Reconcilierea istorică palestiniano-israeliană a deschis imediat perspective benefice pentru soluţionarea, în general, a conflictului dintre Israel şi ţările arabe vecine. Delegaţia iordaniană, aflată la Washington, a semnat chiar a doua zi o înţelegere cu delegaţia israeliană vizând negocieri concrete pentru încheierea unui tratat de pace între cele două ţări; guvernul israelian şi-a exprimat disponibilitatea de a se retrage din aşa-numita zonă de securitate din sudul Libanului şi de a o preda în mâinile armatei guvernului de la Beirut, ceea ce ar putea conduce implicit la semnarea unui acord de pace bilateral. Se profilează, de asemenea, şi o posibilă rezolvare a contenciosului siriano-israelian, după convorbirea telefonică de 40 de minute din zilele trecute, dintre preşedinţii Bill Clinton şi Hafez Al-Assad, în cursul căreia şeful Casei Albe a expus o serie de propuneri concrete în scopul ajungerii la o înţelegere.

După cum se poate vedea, istorica strângere de mână palestiniano-israeliană, din 13 septembrie, de la Washington, s-a dovedit mult mai mult decât simbolică în contextul atât de dificil al procesului de pace din Orientul Mijlociu.

Manifestaţie comună de pace palestiniano-israeliană

ORIENTUL MIJLOCIU
pace

POVESTEA

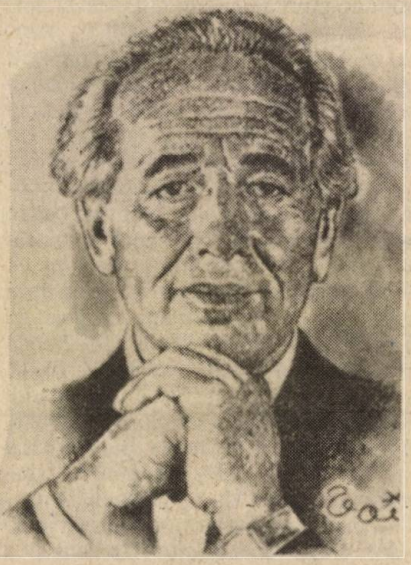

Rud Larsen, unul din directorii Institutului norvegian de ştiinţe aplicate, sosea în mai 1992 pe aeroportul internaţional de lângă Tel Aviv, în scopul efectuării unui studiu asupra situaţiei economice din teritoriile ocupate de Israel. El avea la Ierusalim un bun prieten evreu, dr Yossi Beilin, , colaborator apropiat al lui Shimon Peres, actualul ministru al afacerilor extene. Omul de ştiinţă norvegian întreţinea totodată, de mult timp, contacte cu câţiva palestinieni identificaţi de el ca membri ai OEP. Pornind de aici, Larsen i-a propus prietenului său israelian, dr Beilin, care în luna septembrie a aceluiaşi an va ajunge viceministru al afacerilor externe în cabinetul de la Ierusalim, să pună bazele unei apropieri cu centrala palestiniană condusă de Yasser Arafat. Odată acceptată ideea norvegianului, Beilin a format o echipă asociindu-i lui Larsen pe Yair Hirschfeld, un tânăr orientalist de la Universitatea din Haifa şi pe Ron

de familie

UNOR NEGOCIERI SECRETE

Poundek, la cadru universitar şi în acelaşi timp ziarist.

Primul raport al"echipei Larsen" s-a dovedit mai mult decât încurajator: nu numai centrala palestiniană se arăta dispusă la o deschidere în relaţiile cu Israelul dar guvernul norvegian propusese să furnizeze logistica pentru desfăşurarea contactelor secrete.

În ianuarie, anul acesta, la Oslo avea să se desfăşoare, timp de două zile, întâia rundă de convorbiri secrete israeliano- palestiniene. Sub auspiciile unui înalt funcţionar norvegian, echipa Larsen, împreună cu Abu-Alaa, trezorierul OEP şi reprezentant personal al lui Arafat, punea bazele unei declaraţii de principii. Au urmat alte numeroase întâlniri secrete israeliano-palestiniene până s-a ajuns la versiunea finală a acordului de recunoaştere reciprocă, document parafat la Oslo, în noaptea de 20 spre 21 august.

La 28 august, şeful diplomaţiei israeliene, Shimon Peres, s-a întâlnit la Santa Barbara, în California, cu secretarul de stat Christopher, pentru a-l informa asupra finalizării negocierilor de la Oslo, despre a căror desfăşurare administraţia americană era ţinută la curent de mai multă vreme. Deplasarea lui Peres în America se dorise a se efectua tot în mod secret, dar o întâmplare petrecută pe ruta de zbor încurcase lucrurile. Iată ce povesteşte Shimon Peres în legătură cu această desconspirare fortuită:

"Am plecat în secret spre California pentru a-l întâlni pe Warren Christopher împreună cu dl Holst, ministru norvegian al afacerilor externe. Eram sigur că voi reuşi să păstreze secretul. Trebuia să facem o escală tehnică la Goose Bay. Este o bază aeriană în Canada, situată în fundul unui adânc fiord, nu departe de cercul polar. Am aterizat aici în plină noapte.

Mă gândeam că în acest colţ pierdut al planetei şi la acea oră, atunci când traficul aerian a încetat, nu era nimeni pe acolo. Am coborât din avion pentru a mă dezmorţi un pic în aeroport, unde două femei, fără îndoială din rândurile personalului, curăţau sălile. Una dintre ele s-a apropiat de mine şi mi-a cerut un autograf. N-am putut să fac altceva decât să dispar cât mai repede cu putinţă. După acest episod, am aterizat în California. L-am întâlnit pe dl Christopher împreună cu dl Holst, apoi m-am întors acasă. Şi aici am descoperit în presă relatarea acestei întâlniri. Mi-am spus că aşa ceva era de domeniul imposibilului. Nu puteam să înţeleg cum o astfel de informaţie a putut fi divulgată. Am făcut o anchetă şi am aflat că cineva de la Departamentul de Stat american a trimis o notă la o grămadă de colaboratori în care se menţiona: "Dl Shimon Peres şi dl Holst s-au întâlnit în secret cu dl Warren Christopher. Trebuie păstrat un secret absolut asupra acestei întâlniri.

Imaginaţi-vă că această notă a parvenit, imediat, la 30 de posturi de radio şi televiziune şi la cel puţin 50 de redacţii."

La 1 septembrie, Shimon Peres admitea public, pentru prima oară, că Israelul "poate să recunoască OEP cu condiţia ca aceasta să renunţe la pasajele din Carta sa chemând la exterminare (a statului evreu) şi să renunţe definitiv la terorism." Secretul convorbirilor de la Oslo era risipit astfel după 14 întâlniri bilaterale pe parcursul a opt luni.

Douăsprezece zile mai târziu, sute de posturi de radio şi televiziune transmiteau în direct, pentru întreaga lume, fastuoasa ceremonie de pe gazonul din faţa Casei Albe ce pecetluia, prin strângerea de mână dintre Arafat şi Rabin, istorica reconciliere palestiniano-israeliană.

Imaginea de pe coperta întâi a revistei noastre am intitulat-o simbolic "pace de familie", ţinând seama de contextul politic actual când împăcarea dintre palestinieni şi israelieni se află pe calea cea bună, influenţând favorabil întregul proces de pace din Orientul Mijlociu.

Un rol cu totul dosebit în această direcţie l-a avut liderul Organizaţiei pentru Eliberarea Palestinei, Yasser Arafat, pe care îl vedem în imaginile alăturate, împreună cu soţia sa Souha Tawill.

Născut la Ierusalim în 1929, Yasser Arafat se refugiază în 1948, împreună cu întreaga sa familie, în Gaza, adminstrată atunci de egipteni, făcându-şi studiile universitare la facultatea genistică din Cairo, pe care le încheie obţinând licenţa de inginer în lucrări publice. În 1956 se angajează în calitate de ofiţer de rezervă, în armata egipteană, participând la războiul din noiembrie de pe Canalul Suez. Ulterior va lucra ca inginer în Kuweit unde, împreună cu câţiva prieteni, pune bazele Fatah-ului devenită ulterior cea mai importantă formaţiune politică din cele nouă care formează astăzi Organizaţia pentru Eliberarea Palestinei (OEP). În anul 1969, Yasser Arafat este ales preşedinte al Comitetului Executiv al OEP, funcţie pe care o exercită fără întrerupere, de atunci şi până în prezent.

Soţia sa Souha, este fiica unui bancher, fost director pentru Orientul Mijlociu a lui Grindlays Bank. Mama sa, Raymonde, creatoarea primei agenţii de presă palestiniene, este o luptătoare activă fiind supranumită de israelieni "Passionaria Palestinei". Întemniţată un timp, având domiciliu forţat o altă perioadă, recent scăpată dintr-un atentat, ea încearcă de peste douăzeci de ani să înnoade contacte secrete între palestinieni şi israelieni. Creştină, ca 20 la sută dintre palestinieni, (de confesiune greco-ortodoxă) Raymonde a ţinut să-i dea lui Souha o educaţie occidentală. Souha, care a trăit opt ani la Paris, este diplomată la Sorbonna şi titulară a unui doctorat în limbi şi civilizaţii străine. Ea locuieşte cu soţul său la Tunis şi se dovedeşte o bună gospodină după cum se vede din fotografia de pe copertă, servind masa la care sunt, mai întotdeauna, oaspeţi câţiva dintre cei 40 de copii adoptaţi de Arafat, orfani ai unor luptători palestinieni.

Pagini realizate de
Crăciun IONESCU

Călăul din Afganistan metamorfozat în deputat şi erou naţional ☭ Legislaţia de la Tiraspol le-a jucat festa secesioniştilor ☭ "Scuip pe plângerile lor. Tot o să le sucesc eu gâtul" ☭

Generalul Lebed

îşi pregăteşte cupa de şampanie

După ce, în mod scandalos, Mircea Snegur a fost nevoit să ciocnească o cupă de şampanie, la Moscova, cu "omologul" său transnistrean Igor Smirnov, destinul pare să-i pregătească preşedintelui Republicii Moldova încă un test nemilos de acelaşi gen: fiind ales, cu o majoritate covârşitoare de voturi, deputat în Sovietul Suprem, generalul Alexandr Lebed, comandantul Armatei a 14-a, are şanse reale să devină următorul preşedinte al Transnistriei. Vizavi de Lebed, opinia publică din Transnistria s-a divizat în două tabere: unii văd în persoana lui aproape un mântuitor, alţii consideră că face jocul nu ştiu cui şi misiunea lui aici este ca, mai întâi, să compromită conducerea "republicii moldoveneşti nistrene" ("rmn") şi apoi s-o înlăture de la putere. Însă şi legislaţia de la Tiraspol le-a jucat secesioniştilor festa: conform rigorilor ei, orice cetăţean de pe teritoriul fostei Uniuni Sovietice poate participa la alegeri. Dându-şi seama că nu e chiar bine să ai "cea mai democratică" lege din Europa, deputaţii din partea locului au încercat cu înfrigurare să bareze startul generalului, dar modificarea ce ar fi admis participarea la alegeri doar a cetăţenilor "rmn" a fost respinsă în Sovietul Suprem. Cu un avantaj de un singur vot.

Chişinăul a urmărit cu îngrijorare crescândă manevrele lui Lebed. Aflat la Strasbourg, dl Nicolae Ţâu, ministrul afacerilor externe al Republicii Moldova, a informat Consiliul Europei despre acest fenomen cu titlu de inovaţie în relaţiile internaţionale moderne. Mai mult decât atât. În timpul ultimei întrevederi de la Moscova Elţin-Snegur preşedintele moldovean l-a informat pe omologul său rus despre intenţiile năstrusnice ale generalului.

După confirmarea mandatului de deputat, Ministerul de Externe a dat publicităţii o Declaraţie prin care a calificat "acordarea dreptului unui cetăţean străin", comandant al unor trupe străine aflate temporar pe teritoriul Republicii Moldova, de a-şi prezenta candidatura şi a participa la alegerile organelor anticonstituţionale ale presupusei republici nistrene drept un <<amestec brutal în treburile interne ale statului suveran Moldova>> şi l-a apreciat "drept un semnal al nedorinţei părţii ruse de a-şi retrage unităţile militare dislocate pe teritoriul Republicii Moldova".

Se pare că **Kremlinul** are o viziune aparte asupra corespondenţei dintre oficialităţi, inclusiv cea confidenţială. Gurile rele afirmă că Mircea Snegur i-ar fi trimis lui Boris Elţin o scrisoare secretă prin care îl ruga să nu ia în calcul votul de neaderare al Moldovei la CSI, dând asigurări că republica va aparţine, totuşi, comunităţii. N-am văzut mesajul cu pricina, deoarce la Chişinău asemenea acţiuni sunt învăluite în mare mister, în schimb, am citit în presa rusă fragmente din scrisoarea cu gâlceavă. Dacă asemenea socoteli se dau atât de uşor publicităţii, există oare o modalitate mai nimerită de a-l umili pe cel care este preşedintele Republicii Moldova?...

Conducerea de la **Tiraspol** pare să fi intrat în panică zdravănă. După o serie de declaraţii demascatoare privind corupţia liderilor secesionişti, generalul Lebed a început să fie învinuit că se amestecă în treburile interne ale unui stat străin. "Armata a 14-a, dar fără Lebed!" ar fi formula ideală ce i-ar aranja de minune pe smirnovişti şi ei nu prididesc să persevereze în această direcţie. Conform afirmaţiilor colonelului rebel Berman, emisarii din Tiraspol au încercat să dea mită factorilor de decizie de la Moscova pentru a-l transfera pe Lebed cu serviciul în altă parte. S-au făcut foarte multe speculaţii pe seama demisiei comandantului Armatei a 14-a mai ales în luna mai a.c., când a fost chemat de urgenţă împreună cu familia la Moscova. Recent, într-un interviu, generalul a afirmat că explicaţia trebuie căutată nu în atitudinea sa negativă faţă de autorităţile de la Tiraspol, ci în divergenţele principale pe care le are cu ministrul apărării Pavel Graciov vizavi de starea şi menirea armatei ruseşti: "Puţin a rămas din invincibila şi legendara noastră armată... Eu am făcut asemenea afirmaţii în public şi pentru ele, deşi n-aş vrea să fac doar nişte presupuneri, în luna mai m-a chemat la el ministrul apărării şi mi-a propus să plec la studii la Academia Comandamentului General".

Lebed e gata să sacrifice câţiva "ivani" şi să-l spânzure pe preşedintele Snegur de un "copac concret"

În exclusivitate

Observatorii bine informaţi au remarcat că recent lui Lebed i s-a propus, a doua oară, să mai facă puţină carte, lucru pe care comandantul l-a refuzat, din nou, categoric.

El consideră că renaşterea Rusiei va porni atunci când ruşii vor începe să se stimeze ei înşişi şi nu vor da ascultare la tot felul de binevoitori. Ca militar hotărât ce este are şi idei concrete în acest sens. "Eu propun să adunăm toţi sfetnicii, să facem apel nominal, să-i urcăm în maşină sau în luntre şi să-i trimitem departe hăt iar noi să începem a trăi cu capul nostru. Încă Alexandru al III-lea zicea: "Rusia n-are prieteni. Toţi sunt gata numai s-o sugă şi s-o pişte".

Constatând cu "modestie" că se străduie să-şi exercite cu consecvenţă rolul asumat, de pacificator, diplomat şi persoană neutră, el califică în felul următor plângerile împotriva sa pe care conducerea Transnistriei le adresează cu regularitate Moscovei: "Scuip pe toate plângerile lor. Tot o să le sucesc gâtul". Cum are de gând s-o facă? Evident, numai respectând buchia legii. "De pe poziţii de forţă aş fi putut s-o fac demult. Eu doar sunt mai puternic ca ei, însă aştept până când propriul lor popor îi va călca în picioare. Voi căpăta, astfel, un maximum de satisfacţie morală". Şi ca să-şi considere opera încheiată, "diplomatul şi neutrul" Lebed nu intenţionează să se amestece cumva în iminenta răfuială a poporului cu "corupţii, potlogarii, mafioţii, mârlanii etc. "În nici un caz, nu mă priveşte. Toate astea constituie o chestiune internă a autorităţilor transnistrene. Ceea ce aş putea face eu ar fi să acord ajutor umanitar: să îngrop răposaţii cu toate onorurile militare... Idolatrizându-l pe Augusto Pinocet, Alexandr Ivanovici Lebed e gata să sacrifice câteva mii de, cum le zice cu duioşie, "ivani" doar ca să instaureze în societate o disciplină de fier şi o ordine durabilă.

Desen de SERPLA (Chişinău)

Noile evoluţii în cariera generalului Lebed acutizează până la limită o problemă nevralgică pentru Chişinău: retragerea Armatei a 14-a. Presupunerea cea mai alarmantă e că, devenind preşedinte al Transnistriei, Lebed ar putea soluţiona într-un fel destul de original problema. Dacă până nu demult, în viziunea comentatorilor retragerea trupelor ruseşti ar fi însemnat, în primul rând, retragerea comandantului lor, de acum încolo dispare şi această vagă perspectivă. În ziua când Lebed ar deveni preşedinte al "rmn", efectivul Armatei a 14-a i-ar depune jurământ de credinţă. Cât priveşte felul în care ar putea evolua raporturile lui cu Chişinăul, edificator este faptul că la prima conferinţă de presă, în calitate de comandant al Armatei a 14-a, organizată în timpul războiului din vara trecută, generalul a declarat că-i gata să-i spânzure pe preşedintele M. Snegur şi pe ministrul apărării de atunci I. Costaş - şi nu aşa, la abstract, ci de un "copac concret". De atunci încoace, părerile lui Alexandr Ivanovici despre conducerea Moldovei, armata şi economia ei n-au suferit metarmorfoze radicale, doar pe ici-colo, în chestiuni mai delicate au îmbrăcat o haină..diplomatică. Cugetând probabil, la ziua când va ciocni cu colegul de preşedinţie M. Snegur cupa pe care i-o rezervă istoria, Alexandr Lebed găseşte şi cuvinte de apreciere pentru activitatea diplomatică a preşedintelui Republicii Moldova, încurajându-i atitudinea (hai să-i zicem... puţin afectuoasă) faţă de forţele unioniste: "În acest mod se oferă posibilitatea de a înmormânta oficial Frontul Popular din Moldova şi a epuiza definitiv această problemă".

Oare în ce altă parte a lumii mai prosperă asemenea năravuri? În ce altă ţară un general comandant de armată este menţinut în post, ba şi avansat în grad, după ce l-a comparat pe preşedintele ţării sale cu un ţap care aleargă prin grădini străine după morcovi (în viziunea lui Lebed, ţapul este chiar Boris Elţin cerşind credite în Occident). Unde s-a mai auzit ca un personaj având pe conştiinţă pete, precum Afganistanul sau represiunile sângeroase din Tbilisi, Sumgait, Baku să devină... erou naţional?

Raportate la moralitatea ce domneşte astăzi în viaţa politică a Rusiei, întrebările noastre par naive. Dar dacă toate astea se fac cu bună ştiinţă şi cu încurajarea lui Elţin? Să însemne oare că Dumnezeu iarăşi s-a întors cu spatele la basarabeni?

Corespondenţă specială din Chişinău
Marin PĂLTINAŞ

Costul ruinător al protecţionismului

Renasc, într-adevăr, speranţele în relansarea economiei mondiale. Bucuria este însă umbrită de tendinţele de pe piaţa muncii. După ce au atins limita de jos în 1993, ţările dezvoltate ar urma să-şi reia anul viitor creşterea economică, dar maladia şomajului le va afecta în continuare - apreciază experţii OCDE, în ultima lor analiză conjuncturală, publicată zilele trecute la Paris. Se aşteaptă ca în primul semestru al anului 1994, numărul şomerilor să se ridice în cele 24 de state membre ale organizaţiei la 36 de milioane, ceea ce ar însemna 8,7 la sută din populaţia activă a ţărilor respective, faţă de 8,5 la sută în 1993. În perioada 1990-1994, precizează specialiştii OCDE, numărul celor care şi-au pierdut locurile de muncă a crescut cu peste 10 milioane.

Între ţările industrializate, cele mai afectate de flagelul şomajului sunt statele Europei de vest. După aprecierile Comisiei Executive de la Bruxelles, cele 12 state din Comunitatea Europeană au atins deja cel mai ridicat nivel de nefolosire a forţei de muncă de la crearea Pieţei Comune, în martie 1957. Anul acesta, 11,4 la sută din populaţia activă a Europei de vest va fi lipsită de locuri de muncă, iar în 1994 - 11,9 la sută. Numai după aceea, şomajul ar urma să scadă lent, consideră OCDE. Franţa va fi una din ţările cele mai lovite de şomaj (12 la sută în 1994), alături de Germania (11,3 la sută). Totuşi lanterna roşie o va deţine anul viitor Spania (22,4 la sută).

O situaţie deosebit de periculoasă o cunoaşte Europa de est. Creşterea continuă a şomajului în întreaga zonă riscă să destabilizeze politic fostele ţări comuniste, apreciază experţii Institutului pentru Studii Economice comparate din Viena. În ultimul său studiu prezentat recent, institutul amintit consideră că şomajul ar putea atinge anul viitor în Europa de est 20 la sută din populaţia activă, cu perspectiva de a se ridică şi mai mult în următorii ani. Hubert Gabrisch, expert al institutului, este de părere că ar fi necesară o creştere economică între 5 şi 8 la sută pentru a se inversa actuala tendinţă de pe piaţa muncii. Toate ţările est- europene, inclusiv cele mai performante dintre ele (Polonia, Republica Cehă sau Ungaria) sunt departe de asemenea ritmuri de creştere. Până acum numai Republica Cehă a reuşit să combată cu succes şomajul, care numără doar 150 000 (2,9 la sută din populaţia activă). Totuşi, nu trebuie să se uite că 100 000 de cehi merg zilnic să lucreze în Germania. În schimb, Polonia, singura ţară est-europeană care poate spera într-o creştere pozitivă în 1993, are 2,65 milioane de şomeri (14,2 la sută), iar Ungaria - 698 000 (13,4 la sută).

Explozia şomajului a trezit demonii protecţionismului comercial. Aproape nu există ţară în care să nu se audă voci care să ceară o mai mare protecţie a pieţelor naţionale. Presiunile protecţioniste au devenit atât de puternice încât directorul general al Acordului General pentru Tarife şi Comerţ, Peter Sutherland, a efectuat un turneu în Europa şi America pentru a atrage atenţia asupra consecinţele economice şi sociale ale închiderii pieţelor şi a cere sprijin pentru finalizarea "Rundei Uruguay", care şi-a propus realizarea unei mai mari liberalizări a comerţului mondial. În opinia lui Sutherland, protecţia locurilor de muncă reprezintă un fals argument, pentru că ceea ce se plăteşte în acest scop, sub formă de impozite sau preţuri mai mari, are de cele mai multe ori valoare mai mare decât a salariilor pe care le primesc cei protejaţi. GATT a elaborat, de altfel, un raport de 11 pagini, în care se arată cât costă protecţionismul în diferite domenii.

În agricultură, de exemplu, costul anual al protecţionismului este de 450 de dolari pe locuitor în Comunitatea Europeană. Un asemenea preţ este de 30 de ori mai mare decât în Noua Zeelandă (15 dolari) şi de 5 ori mai mare decât în Australia (89 dolari). Totuşi, cel mai mult pentru agricultori plătesc norvegienii (970 dolari), urmaţi de finlandezi (910 dolari) şi elveţieni (840 dolari). Din 1967, Japonia a interzis importul de orez. Rezultatul? Preţul acestui produs este la Tokio de 4-5 ori mai ridicat decât la New York. În 1992, preţul livrei de zahăr era în Statele Unite de 23 de cenţi, în timp ce pe piaţa mondială aceeaşi cantitate se vindea cu doar 12 cenţi. Diferenţa se explică prin restricţii la import impuse de SUA. Precizând că obstacolele comerciale se ridică în toate domeniile schimburilor comerciale internaţionale, raportul GATT apreciază că nici o ţară, indiferent de cât de dezvoltată ar fi ea, nu va putea prospera plătind pe an 100 000 de dolari pentru protecţia unui loc de muncă a cărei renumerare este de 15000 de dolari.

Gh. CERCELESCU

Tranşee şi petrodolari

Există o tranziţie mai acătării în Cehia, Polonia sau Ungaria şi alta mai adormită în Bulgaria, Slovacia sau Albania. A treia categorie priveşte spaţiul fost sovietic unde ea se pulverizează între încleştările politice la vârf şi războaiele locale. Dar exită şi o nontranziţie în Bosnia-Herţegovina, zonă complet obturată de obsesia războiului pentru a se mai putea ocupa de nivelul monedei naţionale şi alte asemenea nimicuri fundamentale. Aici lucrurile par să bată pasul pe loc: negocierile au amuţit, sârbii şi croaţii au început să se neînţeleagă, musulmanii au jurat adânc răzbunare. Preşedintele Alia Izetbegovici, cel mai ofensiv dintre negociatori şi cel mai defensiv pe terenul de luptă (prin forţa obiectivă a raportului de forţe) s-a dus la Consiliul de Securitate şi a pledat cauza musulmanilor. Degeaba. După acest insucces nu s-a lăsat: a plecat într-un turneu islamic: Iran, Kuweit, Arabia Saudită. La Teheran a reuşit să plaseze pe terenul său o declaraţie-pilot a preşedintelui iranian Rafsanjani. Acesta a declarat: "problema musulmanilor bosniaci este cea mai importantă problemă a lumii islamice". Mai mult: şeful statului iranian a precizat: "principalul obiectiv al guvernului de la Teheran este de a apăra poporul bosniac pe scena politică şi, dacă se poate, pe plan militar". Se poate. Dacă şi Kuweitul şi Arabia Saudită vor gândi la fel, un fluviu de petrodolari va curge spre ultimile redute ale bosniacilor musulmani împreună cu flintele necesare.

"Europa de clasa a II-a"

Premianţii Europei, absorbiţi de Maastricht, se integrează, se consolidează şi prosperă. Repetenţii şi corijenţii dau din colţ în colţ şi îşi văd, fiecare cum poate, de tranziţie. Între cele două grupe se dezvoltă crăpături şi abisuri. Şeful diplomaţiei germane, Klaus Kinkel, a sesizat (nu este singurul) pericolul: "Europa înseamnă mai mult decât cei 12" a spus el. Definind imperativul esenţial al continentului Kinkel a subliniat că "a îndrepta statele est-europene spre CEE şi NATO este, în acest moment sarcina istorica a Europei". Susţinând cauza intrării Rusiei în "grupul celor 7" el a promovat şi ideea creării unei pieţe baltice ca un pas al integrării răsăritene. Mai mult: "O Europă de clasa a II-a şi nişte frontiere ale sărăciei nu sunt compatibile cu securitatea şi stabilitatea continentului nostru". Aşa e. Mai rămâne ca un asemenea mesaj să se intercepteze unde trebuie şi, apoi, să se nască, în sfârşit, consensul asupra unităţii europene de la Atlantic la...

Reprezentând prima vizită în România, după 1989, a unei importante oficialităţi politice ungare, prezenţa la Bucureşti a ministrului de externe GEZA JESZENSKY *a adus, fără îndoială, o serie de clarificări asupra poziţiilor şi opiniilor celor două ţări vecine despre evoluţia relaţiilor dintre ele şi înscrierea acestora în dinamica politicii mondiale.*

În ceea ce priveşte "chestiunile în suspensie", respectiv problema lipsei de pretenţii teritoriale şi cea a reflectării drepturilor şi îndatoririlor minorităţilor în tratatul fundamental, s-au detectat posibilităţi pentru găsirea unor formule încurajatoare.

TEODOR MELEŞCANU
ministru al afacerilor externe al României

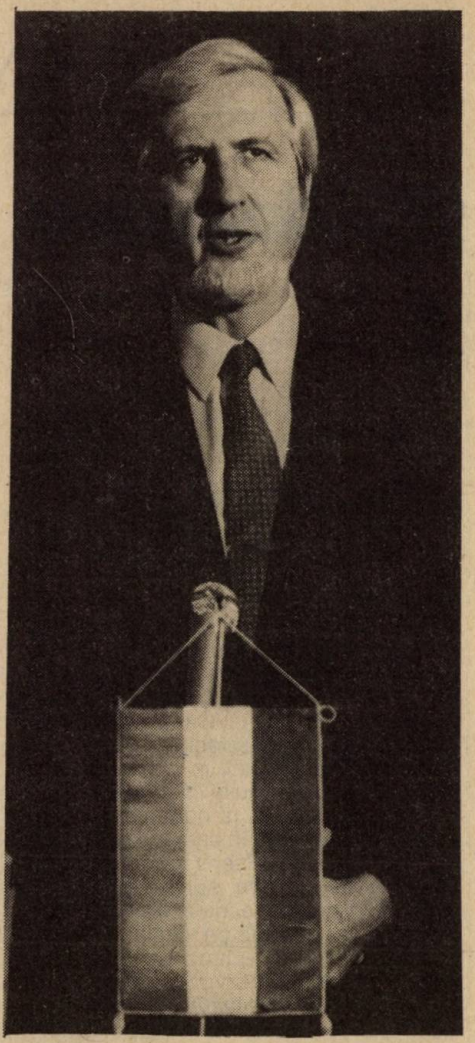

GEZA JESZENSZKY
ministru al afacerilor externe al Ungariei

Am semnat două documente, două acorduri economice extrem de importante pentru România şi Ungaria în această perioadă în care efectuăm o tranziţie rapidă către economia de piaţă. Este vorba de acordul pentru promovarea şi protejarea investiţiilor şi acordul pentru evitarea dublei impuneri. Aceste acorduri vor avea o influenţă pozitivă deosebită asupra dezvoltării raporturilor economice care vor reprezenta în viitor o bază foarte solidă pentru toate relaţiile dintre România şi Ungaria.

Vreau să vă mai spun că am înregistrat o clarificare de opinii, păreri şi preocupări în toate punctele discutate. În foarte multe din aceste puncte am înregistrat paşi încurajatori în raporturile româno-ungare. Trebuie, în primul rând, să continuăm şi să accelerăm negocierile pentru încheierea cât mai rapidă a tratatului de bază, fundamental, între România şi Ungaria. Nu există elemente deosebite care să poată întârzia, în mod artificial, cursul acestor negocieri. Au rămas două chestiuni fundamentale în suspensie, problema lipsei de pretenţii teritoriale şi problema reflectării drepturilor şi obligaţiilor minorităţilor în acest tratat. Sunt în măsură să vă spun că am detectat deja anumite posibilităţi de avans şi de găsire a unor formule care mie mi se par încurajatoare.

Definitivarea acestui tratat va reprezenta o contribuţie deosebită nu numai la dezvoltarea raporturilor dintre România şi Ungaria, ci şi la stabilitatea şi securitatea în regiune şi în Europa în ansamblul său.

În cadrul relaţiilor bilaterale am pus accent pe faptul ca situaţia minorităţii maghiare din România, cerinţele acesteia să fie satisfăcute pe deplin.

Am reuşit să ating multe din obiectivele pentru care am venit aici. În afara schimbului de opinii, înţelegerile pe care le- am semnat au o importanţă atât internă, cât şi externă. Trebuie să punem capăt acelor situaţii care s-au creat la frontiera comună a celor două ţări prin acele cozi insuportabile. În acest scop, pe baza unor înţelegeri anterioare, cele două ţări vor deschide două noi puncte de trecere a frontierei, de nivel mondial.

Am convenit să deschidem, într-un timp cât mai scurt, şi alte puncte de trecere, importante nu numai pentru cetăţenii celor două ţări, ci şi pentru asigurarea unui flux normal al circulaţiei în regiune, afectat în urma crizei din fosta lugoslavie.

Obiectivul nostru este să copiem modelul reconcilierii germano-franceze, deşi sarcina noastră este mult mai uşoară deoarece relaţiile noastre nu sunt grevate de conflicte atât de acute ca în cazul respectiv.

Există un consens asupra faptului ca, pentru întărirea relaţiilor dintre Ungaria şi România, să fie reglementată, pe cale legală, situaţia minorităţilor din cele două ţări.

ONU

Sesiunea 48

Începând cu 21 septembrie la Palatul Națiunilor Unite din New York s-a deschis o nouă sesiune a Adunării Generale a ONU - cea de a 48-a - considerată de observatori, dar și de oamenii politici din diferite țări, ca nefiind unul din cele mai importante evenimente ale anului. Calificativul este, fără îndoială, îndreptățit. Pe de o parte, pentru că Organizația Națiunilor Unite este cel mai cuprinzător for mondial, incluzând 184 de state membre, constituind, deci, cadrul cel mai adecvat pentru abordarea și soluționarea marilor probleme de interes general; pe de altă parte, e vorba de acuitatea imperativelor ce-și așteaptă împlinirea ca urmare a inițiativelor și acțiunilor ce poartă girul ONU și sunt în conformitate cu Carta organizației, ca premize ale respectării principiilor dreptului internațional, în interesul păcii, stabilității și progresului în lume.

Se poate spune că noua sesiune debutează în condițiile în care, pe glob, unele înfăptuiri în consens cu dorința de liniște a popoarelor sunt însoțite, din păcate, de încordare, de apariția sau perpetuarea unor focare de tensiune politică și chiar militară, de adâncirea decalajelor între nivelurile de dezvoltare economică și socială din diferite state. În aria Orientului Mijlociu a fost consemnată o victorie istorică a păcii, a rațiunii, prin semnarea între Israel și OEP a acordurilor privind recunoașterea reciprocă și, respectiv, autonomia palestiniană. În Asia este pe cale de a se realiza reconcilierea în Cambodgia. Dar aceste reușite, ca și altele, nu pot trece în umbră apariția sau menținerea unor zone de conflict în diferite puncte ale globului. În perimetrul fostei Iugoslavii marea tragedie continuă momentele de speranțe, generate inclusiv de eforturile de mediere depuse sub egida ONU, alternând cu perioadele de înfruntare crâncenă în care sunt secerate vieți omenești. Drame în centrul cărora se află recurgerea la arme se produc și între unele entități teritoriale ce au fost incluse în fosta URSS. Pe continentul african mizeria și sărăcia sunt agravate, în unele regiuni, de lupte cu zeci, sute sau mii de victime. Aproape a trecut neobservată acțiunea întreprinsă cu sprijinul ONU prin care s-a găsit o soluție la situația din Eritreea, sub avalanșa luptelor din unele țări, precum Angola și, mai ales, Somalia, în care intențiile de pacificare sub steagul Națiunilor Unite par să aibă efecte contrare decât cele dorite și necesare. Pe alt plan, cel al dezvoltării, greutăților existente li s-au adăugat cele generate de schimbările intervenite în țările aflate, până nu demult, sub influența nefastă a emblemei "socialismului victorios", schimbările benefice sub aspect politic, dar generând o serie de consecințe economice pentru a căror lichidare sau atenuare este nevoie de fonduri. Or, așa cum s-a dovedit, acestea, având ca sursă economiile statelor avansate, lipsesc sau au nivele cu mult sub cerințe, insuficiente pentru a face față solicitărilor venite dintr-un număr mare de state.

Cum se constată, omenirea și, deci, și ONU se confruntă cu o serie de aspecte a căror rezolvare nu este nici simplă, nici ușoară. Ceea ce sugerează și ordinea de zi a noii sesiuni a Adunării Generale a Națiunilor Unite care include nu mai puțin de 162 de puncte, dintre care se detașează cele privind probleme majore pentru viața internațională și pentru structurile ONU, cum sunt lărgirea componenței Consiliului de Securitate; forțele internaționale de menținere a păcii; problemele economiei mondiale, inclusiv măsurile vizând integrarea țărilor în tranziție, cooperarea între state și asistența tehnică din sistemul Națiunilor Unite. Problematica drepturilor omului va urmări consolidarea rezultatelor favorabile ale recentei Conferințe mondiale de la Viena și va fi abordată prin prisma relației complexe democratizare-dezvoltare-drepturile omului. Un loc important va reveni dezbaterii problemelor financiare ale Organizației, exigențelor, raționalizării și creșterii eficienței activităților acesteia.

Evident, pentru găsirea soluțiilor se impune contribuția constructivă a tuturor țărilor ce au aderat la ONU. În ce o privește, România va participa cu o delegație condusă de ministrul afacerilor externe Teodor Meleșcanu, care se va afla la New York în perioada 26-28 septembrie. Orientările delegației române au fost aprobate de guvern și vizează asigurarea unei participări active la dezbaterile ce vor avea loc în plenul Adunării Generale și în șase comisii funcționale. După cum a precizat purtătorul de cuvânt al MAE, în activitatea delegației române "accentul va fi pus pe prezentarea caracteristicilor perioadei de tranziție spre o societate democratică, spre structurile statului de drept și spre economia de piață, a realizărilor și dificultăților cu care ne confruntăm în acest proces, a unor puncte de vedere asupra modului în care ONU poate sprijini grupul de țări în tranziție".

Ion STOICA

GEORGIA

Lupta lui Șevardnadze cu parlamentul

Confruntată cu două grave conflicte interne, Georgia alunecă tot mai mult în haos și confuzie. Întrunit într-o sesiune consacrată analizării cererii liderului georgian Eduard Șevardnadze, privind instituirea stării de urgență în republică, Parlamentul de la Tbilisi a trăit, din nou, momente fierbinți.

Justificată de Șevardnadze ca fiind singura soluție pentru a opri operațiunile militare declanșate de susținătorii fostului președinte Zviad Gamsahurdia în vestul țării, dar și pentru a limita valul de acțiuni criminale ce devastează țara încă de la prăbușirea Uniunii Sovietice, starea de urgență a fost respinsă de o serie de deputați. Djaba Ioseliani, șeful unei formațiuni politice care dispune de miliții proprii considerat anterior ca aliat al lui Șevardnadze l-a acuzat pe acesta de folosirea "metodelor comuniste" pentru a obține mai multă putere personală. Reacția liderului georgian a fost violentă. "În aceste condiții nu văd nici un sens pentru a mai rămâne șef al statului. Demisionez!", a declarat el, părăsind furios sala Parlamentului. După o scurtă pauză, legislativul a respins în unanimitate cererea de demisie. Imediat după anunțarea votului - 149 de voturi împotriva demisiei și 5 abțineri - vicepreședintele organismului a citit o declarație lapidară a lui Șevardnadze, în care acesta își reafirma hotărârea de a abandona funcția, în ciuda votului. Și, totuși, la scurt timp, liderul georgian s-a arătat dispus să își retragă demisia dacă Parlamentul acceptă starea de urgență și își suspendă activitatea pe o perioadă de trei luni. "Nu pot trăi într-o țară în care oamenii au reputație de criminali și bandiți", a argumentat el în sprijinul măsurilor ce-

rute, în fața celor peste 10 000 de manifestanți, adunați în piața vecină legislativului, pentru a-l susține. În acest timp, în interiorul clădirii, deputații acceptau prima condiție pusă de Șevardnadze pentru a reveni asupra demisiei: starea de urgență. A doua zi, odată cu știrile anunțând noi acțiuni ale rebelilor, Parlamentul a aprobat și cea de-a doua condiție, suspendându-și lucrările pe o perioadă de două luni. După o noapte furtunoasă, fostul șef al diplomației sovietice, dar și fost lider al Gruziei comuniste, a ieșit victorios, și de această dată, în "jocul de-a demisia" cu Parlamentul de la Tbilisi.

Marcată de conflicte etnice încă dinainte de destrămarea imperiului sovietic - tulburările sângeroase din Osetia de Sud, regiune divizată de Kremlin între Gruzia și Federația Rusia - republica transcaucaziană a escaladat în ultimii ani treptele unei profunde crize politice. La o jumătate de an, după înlăturarea, în ianuarie 1992, a președintelui ales Zviad Gamsahurdia, situația din Gerogia s-a agravat ca urmare a mișcării secesioniste din Abhazia, provincie situată în vest, la țărmul Mării Negre. Semnarea, la sfârșitul lunii iulie a acestui an, a unui acord între autoritățile de la Tbilisi și secesioniști, stipulând încetarea focului și retragerea forțelor din zona de conflict, părea să aducă liniștea. Dar, pe fondul retragerii trupelor guvernamentale un număr de 400 de susținători ai lui Gamsahurdia, conduși de fostul comandant al Gărzii Naționale Georgiene, Lotii Kobalia, au reușit să obțină controlul asupra câtorva localități, precum și a drumului ce leagă capitala de litoral.

În ultimile zile s-a agravat și situația din Abhazia, unde rebelii secesioniști, încălcând acordul de încetare a focului convenit între cele două părți cu medierea Rusiei, au atacat pozițiile gruzine încercând să ocupe orașul Suhumi. Moscova i-a avertizat pe abhazi că va lua împotriva lor măsuri represive de ordin... economic, refuzând să intervină militar după cum a cerut Șevardnadze, care până la urmă a acuzat Kremlinul de duplicitate în conflictul respectiv.

Mihai DINESCU

GRECIA

Schimb de ștafetă

Președintele Greciei, Constantin Karamanlis, a acceptat, la 8 septembrie, demisia guvernului conservator, după ce partidul "Noua Democrație" al premierului Constantin Mitsotakis și-a pierdut fragila majoritate parlamentară prin retragerea sprijinului sau demisia unor deputați Prezentându-și demisia președintelui statului, premierul a deschis calea alegerilor anticipate, fixate pentru 10octombrie.

Mandatul actualului guvern expiră, în mod normal, în aprilie viitor, dar problema recunoașterii internaționale a fostei republici iugoslave Macedonia și cea a privatizării companiei publice de telecomunicații au determinat criza politică ce a dus la prezenta decizie a premierului conservator. Amândouă aceste probleme ar putea afecta atât relațiile internaționale ale Greciei, cât și realizarea criteriilor de convergență economică a țărilor membre ale Comunității Europene, așa cum sunt stipulate în Tratatul de la Maastricht. Aceasta, deoarece organizarea unei consultări electorale înainte de expirarea mandatului ar putea antrena modificarea liniei politice actuale prin adoptarea unor decizii care ar spori tensiunile în Balcani și prin întreruperea programului de austeritate destinat să relanseze economia. Pe de altă parte, nu trebuie uitat nici faptul că, la 1 ianuarie 1994, Greciei îi va veni rândul să preia președinția de șase luni a CE. Este greu de apreciat cum va putea îndeplini acest rol o țară aflată în condiția de "bolnav al Europei".

Cum, a doua zi după demisia cabinetului, parlamentul unicameral al țării a fost dizolvat, candidații și-au putut începe campania. Astfel, Constantin Mitsotakis, adresându-se miilor de suporteri adunați pentru inaugurarea Târgului Internațional de la Salonic, în nordul Greciei, a anunțat încheierea în curând a programului de austeritate, în încercarea de a recâștiga popularitatea partidului său, "Noua Democrație". Dar premierul a subliniat că este necesar ca guvernul să-și poată încheia programul de trei ani, pentru a nu fi irosite eforturile populației.

Însă nemulțumirea grecilor nu se datorează numai politicii economice și sociale, ci și conflictelor din interiorul partidului de guvernământ. În luna iulie, o parte a membrilor "Noii Democrații", sub conducerea lui Andonis Samaras, fost ministru de externe, a înființat o nouă formațiune, "Primăvara Politică". Cu doar câteva zile înainte de demisia actualului cabinet, Samaras a declanșat criza guvernamentală, cerând deputaților conservatori să aleagă între cele două partide rivale. Și-au anunțat, astfel, demisiile o serie de membri ai cabinetului și deputați. Când, anul trecut, Mitsotakis, 75 ani, l-a concediat pe Samaras, pe care tot el îl promovase, l-a acuzat pe tânărul ministru de externe că devenise un ultranaționalist care refuza să execute ordinele. Dar poziția lui Samaras, 42 ani, în relațiile cu vecinii balcanici, Albania și fost republică iugoslavă Macedonia, a adus un larg sprijin "Primăverii Politice". Pe de altă parte, nemulțumirea electoratului față de politica economică și socială a guvernului conservator a făcut să crească șansele de a câștiga alegerile ale principalului partid de opoziție, Mișcare Socialistă Panelenă - PASOK - a fostului premier Andreas Papandreu, 74 ani.

În ziua demisiei cabinetului, Confederația Generală a Muncitorilor Greci, puternica centrală sindicală condusă de specialiști, a exultat de bucurie. Dar, o parte a populației este, în continuare, favorabilă conservatorilor, unii suporteri manifestându-și violent-balcanic dezacordul față de deputații care s-au alăturat lui Samaras și Papandreu.

Andreas Papandreu, speră totuși să ajungă premier, chiar dacă a suferit o operație de inimă, și-a părăsit soția pentru a se căsători cu o prea tânără stewardesă, scandalizând ortodoxa opinie publică elenă și a fost implicat într-un mare scandal bancar. Dar, cum există dubii că, la vârsta sa înaintată, suferindul Papandreu va rezista eforturilor pe care le presupune o campanie electorală sau exercitarea atribuțiilor de premier, unii observatori sunt de părere că Samaras ar putea câștiga rolul de arbitru, în cazul în care nici unul din partide nu ar obține majoritatea necesară.

Ioana DUMITRIU

Timp de trei ani, de când i-a murit soţia, Charles Bronson, a încetat să mai participe la viaţa mondenă; ieşea din când în când şi atunci numai pentru a-i vizita pe cei şapte copii. De curând însă, la premiera unui film, la New York, el a venit însoţit de Kim, prietena fostei sale soţii, Jill- care l-a susţinut în clipele grele

Criză

Cea mai slabă producţie de orez a Japoniei, din ultimii 40 de ani, a fost înregistrată anul acesta, datorită verii răcoroase şi umede. Astfel, numai 600 000 tone vor fi recoltate, ceea ce oferă guvernului Hosokawa posibilitatea de a deschide piaţa pentru importuri, o problemă mult disputată de specialiştii în comerţ. Ce soluţie ar fi pentru reglementarea problemei? Stimularea proucătorilor pentru a cultiva orez - abandonându-se sistemul impozitelor mărite în cazul depăşirii cotei.

Preşedinţii...

Pentru cineaşti, în general, dar îndosebi pentru americani, "locatarul" de la Casa albă a reprezentat întotdeauna un subiect de interes. Şeful statului apare ca un personaj protector dar, în acelaşi timp, în pericol. Împotriva lui se urzesc comploturi, se fac tentative de a-l suprima - el este permanent ameninţat. Abraham Lincoln este modelul fondator - în regia lui Griffith şi jucat de fratele lui John Ford. În anii '30-'40, Roosevelt intră în scenă prin Frank Capra şi scenaristul Robert Riskin. În "Domnul Smith la Senat" James Stewart modifică puţin imaginea. Începând cu anii '50, se vorbeşte mai mult despre crima politică, despre manipulări şi afaceri murdare. Este cazul lui "Trebuie să ucid" cu Frank Sinatra, al filmului "Şapte zile din luna mai", unde câţiva generali pun în pericol democraţia. În 1963, Kennedy a murit şi enigma uciderii sale a incitat fantezia regizorilor. Au apărut "Acţiunea eficace", "J.F.K.", "Ruby", "Zona moartă", "Votaţi-l pe McKay", "Ultimatumul celor trei mercenari". Aşadar o zestre cinematografică impresionantă pentru Casa Albă. Care va fi următorul cine-preşedinte?

Şi dacă tot vorbim de Casa Albă să spunem şi că viaţa ex-preşedinţilor americani, ieşiţi la pensie, nu este deloc modestă. Astfel, pentru un discurs ţinut de curând la Atlanta, Bush a primit 100 000 dolari,iar, în 1989, Ronald Reagan a obţinut în Japonia 2 milioane dolari pentru câteva apariţii publice. Pentru o "prestaţie", Barbara Bush - "Mamie" - cere între 40 000 şi 60 000 de dolari. Numai Dan Quayle, fostul vicepreşedinte iese din tarif, fiind... evaluat la numai 12 500 dolari.

Invitată de MGM la proiecţia unei noi variante a "Panterei roz" ("Fiii panterei roz") semnată Blake Edwards, Claudia Cardinale a participat împreună cu... familia. Mai precis cu Claudia, 14 ani (stânga) şi Lucille, de aceeaşi vârstă, fiica băiatului ei, Christopher

1001

Doi străini sunt cetăţeni de onoare ai Saraievo-ului: fostul comandant ONU, generalul Philippe Morillon şi Susan Sontag. Cine este Susan Sontag? Ea a pus în scenă, în frământatul saraievo, "Aşteptându-l pe Godot" de Samuel Beckett, distribuind actori musulmani, sârbi şi croaţi şi fără a fi plătită pentru munca depusă. "Nu mai este nimic de făcut" concluzionează Beckett dar Sontag şi trupa de actori îl contrazic. Scriitorii, artiştii din toată lumea trebuie să înţeleagă primii că au mai rămas foarte multe de făcut...

O nouă Claudia Schiffer! spun profesioniştii din industria modei despre Veronica Blume, o tânără de 16 ani, din Barcelona, care a câştigat concursul de super-modele, organizat de firma Ford. Deşi a încheiat un contract de 250 000 dolari Veronica nu pare impresionată "Ştiu că prezentarea de modă este o profesie. Adevărata mea viaţă este lângă prietenii şi părinţii mei pe care ştiu că mă pot bizui oricând"

Dinozauri

Gigantici şi "creatori" de enigme, dinozaurii, în ciuda dimensiunii lor, inspiră simpatie. În SUA, aceasta s-a transformat într-o adevărată manie - totul datorită filmului lui Spielberg "Jurassic Park", cea mai în vogă producţie cinematografică a anului. Şi, cum în America, orice modă devine rapid o industrie cu posibilităţi de câştig, imense, tot astfel, "producţia" de dinozauri a explodat: poţi întâlni insigne, şorturi, şepci şi pantofi cu... emblemă, dulciuri şi paste făinoase, elemente de decor şi "agenţi publicitari" în formă de dinozaur. În "Jurassic Park", aceştia sunt monstruoşi (astfel a imaginat Michael Crichton cartea din care s-a inspirat filmul); în industria publicitară dinozaurii apar, însă, cu nişte figuri paşnice, revenind la imaginea domestică pe care au dobândit-o deja în conştiinţa noastră.

Marlee Matlin, prima actriţă surdo-mută care a obţinut premiul Oscar, cu filmul "Les enfants du silence", s-a căsătorit la sfârşitul lunii august cu Kein Grandalsk, un... poliţist sensibil care, din dragoste pentru Marlee, a învăţat limbajul semnelor. 250 de persoane au fost invitate la ceremonia nunţii lor care s-a desfăşurat la Los Angeles

100+1

Corupţie

Dacă şi în legătură cu Naţiunile Unit au apărut astfel de suspiciuni, nu mai rămâne nimic de spus. Peter Schumann, şeful programului de dezvoltare al ONU pentru Somalia, a recunoscut că-i dădea 100 000 dolari pe lună lui Mohamed Farah Aidid. Bani care, bineînţeles, au continuat să fie vărsaţi şi după masacrarea de către trupele lui Aidid a soldaţilor pakistanezi din forţele ONU. Astfel, se pare că oficiali ai organizaţiei internaţionale au hotărât să cumpere "terorismul somalez"(!)

Nu este însă singurul caz. Un buget de 800 milioane de franci era destinat aprovizionării refugiaţilor din Bosnia şi Africa, din care sume importante au fost transferate companiei britanice **"Chancel"** care le-a folosit pentru propria dezvoltare. "O situaţie financiară intolerabilă şi fără precedent" - astfel a definit lucrurile, secretarul general Boutros Ghali care a hotărât înfiinţarea unei comisii de anchetă, prezidată de prietenul său, Mohamed Aly Niazi. Se pierd 18 milioane de franci pe an - dezvăluie **"Sunday Times"**, alte 10 milioane de franci s-au risipit în Zair şi probabil alţi bani sunt strecuraţi în buzunarele unor persoane care invocă scopuri caritabile. Ce atitudine vor avea însă SUA, care varsă 3,5 miliarde de franci pe an în bugetul ONU? Se vor lăsa americanii impresionaţi de cuvintele secretarului general sau vor iniţia o reformă financiară?

În imagine, nimeni altcineva decât prima doamnă a Statelor Unite. Într-o postură decontractată, Hillary Clinton are şi preocupări sportive - de data aceasta e golful

Fugă

40 de prsoane care au cerut azil politic în Belgia, în majoritate zairezi, au "sărit peste formalităţi", evadând dintr-un centru de cazare de pe aeroportul internaţional din Bruxelles. Cum centrul nu face parte, din punct de vedere juridic, din teritoriul naţional, cei 40 de fugari sunt acuzaţi, pentru intrare ilegală în ţară.

"Larousse"

"Le Petit Larousse illustré a apărut într-o nouă ediţie. La nouă luni după alegerea sa, Bill Clinton a intrat în... dicţionar, alături de peruvianul Alberto Fujimori, primul ministru norvegian, dna Gro Herlem Brundtland şi de Salman Rushdie. Alte noutăţi: "purificare etnică", "coridor umanitar", "in-

Factură

Chiar dacă lira itlaiană este devalorizată, ne putem da seama ce înseamnă o factură de telefon de 26 milioane ! Deputatul creştin-democrat Gino Alaimo a avut un şoc atunci când a descoperit chitanţa. Dar a început investigaţiile şi, după puţin timp, ce-a descoperit? Nişte traficanţi de droguri folosiseră telefonul din maşină în timp ce aceasta se afla la reparat, într-un garaj sicilian. Şi n-au vorbit decât în Canada şi SUA, gândindu-se, probabil, că deputatul are de unde plăti...

Cine a citit "Lupta cu îngerul" îl poate înţelege pe Anthony Quinn, un artist cu personalitate deosebită, care poate fi iubit şi urât în acelaşi timp. La cei 78 de ani, Anthony are un alt copil, Patricia,

care îi "seamănă perfect" - după cum afirmă el. După performanţele atinse, Quinn poate fi desemnat "Tatăl Anului" - e drept, copiii nu o au ca mamă pe Iolanda, cea cu care este căsătorit de 34 de ani

Pagini realizate de Mirela IAMANDI

CAMBODGIA A ALES

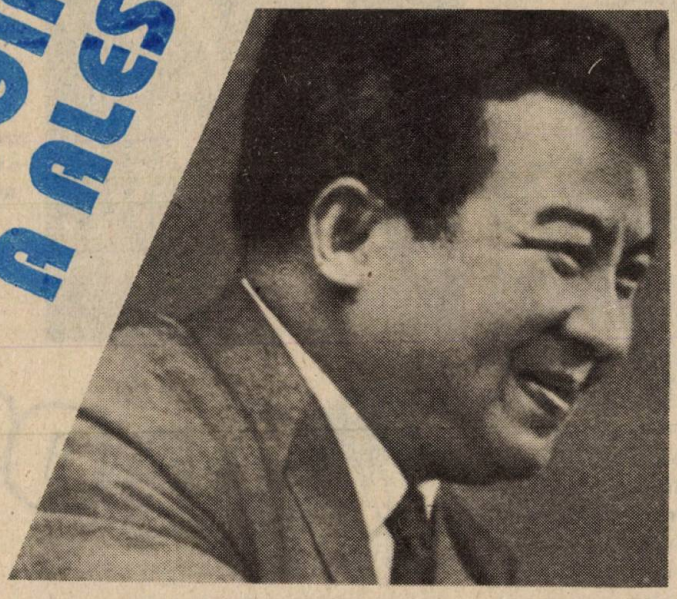

Pretându-se la un permanent şi abil joc dublu, khmerii roşii continuă să dea de furcă tuturor părţilor implicate în problema cambodgiană, respectiv, noului guvern interimar de la Pnom Penh, Vietnamului şi autorităţii provizorii ONU în Cambodgia (APRONUC).

Şicanele grupării marxiste nu sunt, în fond, decât maniera sa specifică de a aminti lumii că există şi că, deşi a boicotat alegerile generale din mai, organizate sub egida ONU, totuşi trebuie să se ţină seama de ea. Şi cum "omul-cheie" al crizei khmere a fost şi rămâne prinţul Norodom Sianuk, foştii lideri comunişti cambodgieni şi-au deplasat demersurile spre el. Printr-un gest, cel puţin surprinzător, ei îşi anunţau pe la sfârşitul lunii august, opţiunea monarhică. Mai exact, în plină dezbatere pe marginea proiectului noii Constituţii, khmerii roşii se declarau dornici să vadă restaurată mornarhia în ţară, dar numai cu prinţul Sianuk ca rege. Iniţiativa lor nu excludea continuarea atacurilor contra rezidenţilor vietnamezi, implicit a emisiunilor provocatoare radio, incitând la masacrarea etnicilor vietnamezi. Agresunile atingeau chiar un nivel care a determinat nu numai contraatacuri din partea guvernului de la Pnom Penh condus de fiul prinţului Sianuk, Ranariddh şi de Hun Sen, fostul premier provietnamez, dar şi reacţia APRONUC, organism ce ar urma să-şi retragă întregul personal (circa 21 000 persoane) înainte de 15 noiembrie.

"Bomba monarhică" a reprezentat, aşadar, o manevră de ultimă oră pentru khmerii roşii. Odată lansată, ea a creat valuri. Încercând să stăvilească eventualele devieri, şeful misiunii ONU în Cambodgia, japonezul Yasushi Akashi observa că "există multe monarhii în lume care ele sunt, de asemenea, democraţii".

Între timp, însă, un grup de membri ai Adunării Naţionale, constituite după scrutinul din mai, a elaborat un proiect de Constituţie care nu includea prevederile cu privire la existenţa unei monarhii constiuţionale. Aceasta a stârnit reacţia prinţului Ranariddh, susţinător al altui proiect, ce menţionează revenirea la monarhie. Ranariddh a solicitat dreptul pentru tatăl său de a alege.

Astfel, 38 de ani după ce a abdicat, pentru a putea participa la viaţa politică, prinţul Norodom Sianuk, s-a aflat în faţa premiselor revenirii la domnie. El a devenit

MOSTAR

Coşmarul devine realitate

"Vreţi să vedeţi iadul, Domnule?", îl întreabă Dzevad pe reporter. "Veniţi! Vi-l arăt eu". Incursiunea începe la subsolul unei case distruse din partea estică a oraşului Mostar, controlată încă de musulmani. În depărtare se aud rafale de mitraliere şi explozii ale unor tiruri de mortiere. Imediat după colţ, într-o încăpere luminată de o lampă chioară, o sută de musulmani jigăriţi - femei, copii şi bătrâni - încearcă să nu doarmă. Asemenea altor mii de oameni, au fost forţaţi de împrejurări să-şi părăsească gospodăriile din partea de vest a oraşului care se află sub asediul necruţător al forţelor naţionaliste croate-bosniace. De atunci, trăiesc fără, electricitate, cu o singură masă pe zi - o fiertură primitivă din fasole sau orez.

La Mostar, mirosul morţii este pătrunzător. Pe străzi resturi de cadavre se amestecă cu mirosul de excremente şi cu cel de gunoi. Parcul a fost transformat în cimitir, în care au şi apărut primele 75 de morminte proaspete.

Mostar, oraş cunoscut pentru podul turcesc medieval ridicat în secolul XVI peste Neretva, are o poziţie strategică în lupta sălbatică dintre croaţi şi musulmani. Lupta s-a înteţit în ultimele patru luni în centrul şi sudul Bosniei. Înainte, croaţii şi musulmanii au luptat împreună împotriva sârbilor. Acum, însă, sârbii deţin deja controlul asupra a 70 la sută din teritoriul republicii şi luptele se dau pe ceea ce a mai rămas, între croaţi şi musulmani.

Croaţii ar vrea ca Mostarul să le servească drept capitală a ceea ce ei numesc "Comunitatea croată din Bosnia-Herţegovina". Musulmanii se străduiesc să menţină cel puţin jumătatea estică a oraşului ca o parte a coridorului către Marea Adriatică.

rege în 1941, pe când Cambodgia era protectorat francez şi a abdicat în 1955, continuând însă să conducă ţara până în 1970, când a fost înlăturat de la putere printr-o lovitură de stat de dreapta, sprijinită de Washington. Apoi, s-a alăturat forţelor care au combătut regimul instalat la Pnom Penh, forţele dominate de luptătorii din gruparea marxistă a khmerilor roşii. Dar când aceştia au cucerit puterea, în 1975, i-au stabilit domiciliu forţat iar viaţa i-a fost salvată doar de intervenţia Beijingului şi a Phenianului, unde s-a refugiat în ultimii ani.

Pentru mulţi cambodgieni şi străini, prinţul a rămas o garanţie a unităţii naţionale. Argument care a dus, de altfel, la desemnarea sa ca şef al statului, după alegerile din primăvara acestui an. Cunoscut pentru desele sale schimbări de poziţie, originale şi, uneori, chiar deconcertantele intervenţii, Norodom Sianuk s-a grăbit să combată planurile de revenire la monarhie, inclusiv numirea sa ca rege al Cambodgiei. El aprecia că repunerea acestei probleme n-ar face decât să dividă din nou ţara şi să creeze tulburări. Până la urmă, însă, toată lumea a căzut de acord asupra variantei monarhice. Deci, Cambodgia va avea rege şi acesta va fi Norodom Sianuk.

SOMALIA

Pacea se îndepărtează

În Somalia confruntările dintre detaşamente ale "căştilor albastre" ale ONU şi grupurile formate din adepţi ai lui **Mohamed Farah Aidid** nu numai că au continuat, dar au dobândit dimensiuni cu consecinţe tragice.

În timpul acţiunii prin care un detaşament cuprinzând militari americani şi pakistanezi încerca să înlăture baricadele de pe artera ce duce spre locul unde se presupune că este sediul lui Mohamed Aidid a survenit un atac al adepţilor acestuia. "Soldaţii ONU au fost supuşi tirului unei importante forţe", a declarat maiorul **David Stockwell**, purtătorul de cuvânt al ONU - SOM II, numele sub care este cunoscută operaţiunea Naţiunilor Unite în Somalia, adăugând că a fost distrus un tanc sub emblema ONU, că a fost ucis un soldat pakistanez şi că au fost răniţi opt militari, trei americani şi cinci pakistanezi - din efectivele "căştilor albastre". Două elicoptere americane au ripostat deschizând focul asupra unor civili aflaţi în perimetru. David Stockwell, care a afirmat că nu poate furniza informaţii asupra pierderilor în rândul somalezilor, a precizat că printre victime se află femei şi copii, sugerând că ar fi vorba de "luptători care au reprezentat un pericol imediat pentru soldaţii ONU". Surse din anturajul lui Aidid au apreciat numărul victimelor provocate de tirul executat din cele două elicoptere la 150 morţi şi circa 300 răniţi. Medicii din spitalul Benadir, în sudul capitalei somaleze, au declarat că au înregistrat 24 morţi şi 62 răniţi, între care 18 copii şi 35 femei.

După incident, Consiliul de Securitate s-a întrunit reafirmând "hotărârea comunităţii internaţionale de a crea un climat de securitate în Somalia". Iar generalul american **Colin Powell** a declarat în faţa Congresului SUA că: "retragerea trupelor din Somalia ar pune în pericol eforturile întreprinse de ONU şi ar atinge credibilitatea Statelor Unite", concluzând: "Nu cred că trebuie să renunţăm, pur şi simplu, pentru că starea de lucruri devine dificilă". Pe de altă parte, oficialităţi ale ONU din Somalia au dezvăluit că deţin la Mogadiscio peste 400 prizonieri care nu au fost judecaţi. Ei sunt reţinuţi, unii de peste 6 luni, fiind acuzaţi de crime. Nu au fost aduşi în faţa instanţelor datorită faptului că ONU nu a stabilit încă un sistem judecătoresc. Sistemul legal somalez s-a dezintegrat în timpul războiului civil iar forţele de poliţie abia acum se reorganizează. Poate va schimba cursul lucrurilor concretizarea insistenţelor cu care unii parteneri ai SUA, în special Franţa şi Italia, relevă că acţiunea militară trebuie să aibă, cât mai curând, finalitate politico-diplomatică, implicit cu concursul statelor africane din zonă.

I. STĂNESCU

În prima săptămână a lunii septembrie forţele Naţiunilor Unite s-au confruntat ele însele cu riscurile luptelor din Mostar. Un convoi de 27 de camioane, încărcate cu medicamente şi alimente, au plecat spre Mostar, dar în scurt timp cei 163 de soldaţi din Spania şi Belgia, diplomaţi şi jurnalişti au devenit miza unui joc periculos.

Mai întâi, croaţii bosniaci au acceptat să permită convoiului să-şi continue drumul numai după o înţelegere de a face un schimb cu musulmanii de soldaţi morţi în luptă. Apoi, convoiul ONU a căzut victimă femeilor şi copiilor croaţi din oraşul Citluk care au insistat ca toate convoaiele să fie controlate de arme. În cele din urmă au ajuns la Mostar, dar nici aici musulmanii nu i-au menajat şi au încercat să obţină un avantaj politic şi militar din prezenţa reprezentanţilor ONU în oraş. După distribuirea ajutoarelor, convoiul a fost împiedicat de musulmani să părăsească Mostarul. Demonstranţii, îndemnaţi, se pare, de soldaţii musulmani bosniaci, i-au capturat pe trimişii ONU şi voiau să-i păstreze drept garanţie a supravieţuirii lor. "Oamenii disperaţi acţionează disperat", spunea un diplomat ONU. "Dacă eram în pielea lor, nici eu nu aş fi fost de acord să plecăm".

După negocieri de mai multe zile, musulmanii le-au permis jurnaliştilor şi personalului civil ONU să plece. Militarii au trebuit să rămână. Spiritele, oricum, s-au mai liniştit. Obosiţi, murdari, hămesiţi şi însetaţi, musulmanii care trăiesc cu sentimentul că au fost uitaţi de lume au găsit o cale de a-şi vărsa năduful şi de a-şi apăra pielea. Trimişii ONU au fost nevoiţi să suporte această izbucnire de spaimă disperată.

Întâmplarea a coincis cu apariţia planului de împărţire a Bosniei în trei mini-state etnice. Odată ce Vestul a început să susţină această idee, luptele pentru teritorii s-au înteţit. Încercările de a pune capăt acestui război absurd continuă. La negocieri se discută şi posibilitatea de a transforma Mostarul într-o zonă administrată de Comunitatea Europeană. Ado, unul din administratorii unei cantine comunale pentru musulmani, trage o concluzie amară: "După tot ce s-a întâmplat, nu cred că mai putem trăi împreună". Occidentului nu-i rămâne decât, ca şi până acum, să- şi reconsidere rolul în acest conflict. Cu cât mai repede cu atât mai bine.

După revista Newsweek"

Traducere şi adaptare

Elena GUGU

TRAGICA NEPUTINȚĂ A BACTERIILOR și contaminarea lumii

ne avertizează profesorul SORIN SONEA Universitatea din Montreal

Nu de mult, Universitatea din Montreal i-a conferit domnului Sorin Sonea titlul de Profesor Emerit pentru excepționala sa activitate didactică la una din cele mai prestigioase catedre, aceea de microbiologie medicală. Profesorul Sonea s-a stabilit în Canada în 1950, an în care de altfel a devenit universitar. Între marii dascăli de origine română din America de Nord, Sorin Sonea vine cu exemplul unei biografii extrem de coerente. Ales, de timpuriu, în 1964, directorul departamentului de microbiologie și imunologie al Universității, Sorin Sonea s-a făcut cunoscut în lumea medicală internațională ca autor de tratate - și teorii - originale în domeniu, fapt care a asigurat lucrărilor sale o mare circulație în lumea cărților de referință precum și o seamă de premii și distincții, în Canada și SUA. Din 1975, e ales membru al faimoasei Royal Society of Canada.

— Stimate domnule profesor, e posibil să ne spuneți, în câteva cuvinte, în ce constă originalitatea cercetării dumneavoastră în lumea bacteriilor?

— Am dovedit că bacteriile se comportă toate ca o singură familie, ca și cum ar face parte din același organism mondial. Am dovedit că au un sistem de comunicație și că, în definitiv, bacteriile ne suportă pe noi, oamenii. Dacă n-ar exista bacterii în sol, într-un an, doi n-ar mai fi nici plante. E o lume pe care - exceptându-i pe specialiști - oamenii o ignoră. Bacteriile sunt baza biologică pentru tot ce e viu, ele asigură umiditatea solului, ele fac epurația a ce este toxic și mențin echilibrul planetar.

— Despre acest echilibru planetar aș vrea să discutăm.

— Tot ce e deșeu biologic reintră în circuitul natural, datorită bacteriilor. Deși presa se referă rar la ea, știința bacteriilor e definitorie pentru modul în care omul cunoaște lumea în acest secol.

— Cu cât o știință e mai importantă, cu atât se vorbește mai puțin despre ea?

— N-aș putea să spun asta. Totuși, bacteriologia rămâne o știință fundamentală pentru secolul nostru. Se sintetizează anual peste o sută de mii de substanțe noi, din care numai unele își găsesc aplicații practice. O parte sunt foarte periculoase. Cât sunt de periculoase, descoperim adesea doar când ne dăm seama că nu reușim să le neutralizăm. Bacteriile n-au învățat cum să intervină la timp. Pentru tot ce a existat biologic de-a lungul vremurilor ca otravă, ca toxic, iritant, bacteriile au învățat să dea un răspuns. E un fel de organizare, de resurecție în familia mondială a bacteriilor. Acum însă, producem mai repede substanțe toxice decât pot bacteriile să le neutralizeze. E o cursă extrem de periculoasă. Pentru unele substanțe avem dovezi că bacteriile încearcă să le neutralizeze. S-ar putea să fie un decalaj tragic.

— Aveți un scenariu a ceea ce se poate întâmpla datorită decalajului tragic de care amintiți?

— Lucrez în microbiologie încă din 1946. În ultima vreme, m-au pasionat bacteriile în sine. Pericolul cel mai mare e contaminarea chimică. Lumea distruge solul, taie prea repede pădurile. Știm însă că tot ce-i biologic se reface. E nevoie de măsuri simple, de un control rezonabil asupra folosirii noilor substanțe chimice. Al celor periculoase, evident.

— În ce măsură concluziile cercetătorilor sunt luate în seamă de putere?

— În lumea apuseană, surprinzător de mult. Eu, sincer, nu credeam, că administrațiile naționale vor deveni atât de curând sensibile la fenomen. În dictaturi nu s-a făcut nimic, indiferent dacă dictaturile au fost de dreapta sau de stânga. Acum, prin Banca Mondială și ONU, prin felurite alte organizații Occidentul liber impune o politică mondială în ecologie. Problema odată identificată, controlul e impus. Binele trebuie făcut uneori cu presiuni, cu măsuri dure.

— SIDA a modificat semnificativ obiectivele cercetării în microbiologie?

— Sindromul AIDS interesează capacitatea de apărare a organismului. Foarte mulți dintre oamenii care au această boală - care e virală - fac și tuberculoză, ca o complicație. Tuberculoza e tratată prost cu antibioticele de azi - puțini medici se mai pricep să trateze tuberculoza - fiindcă bacteriile au căpătat rezistență la cele mai multe antibiotice. Au învățat să se apere, după o lungă perioadă de eșecuri. Când organismul uman nu mai are imunitate, se dezvoltă în el culturi atât de abundente și de rezistente de bacili tuberculoși, cum nu au existat niciodată în lume. Nu-i suficient să câștigi câteva bătălii. Trebuie să te consideri mereu în stare de război cu anumite bacterii. Omenirea a jubilat prea devreme. Dacă un om cu SIDA, care a făcut o tuberculoză strănută sau tușește poate să infecteze multă lume. Aici e primejdia cea mare, nu la contactul sexual cu cei infectați. De SIDA, dacă ești un om civilizat și cu un minimum de autocontrol, poți să te ferești. Te îmbolnăvești de SIDA, când ignori o seamă de situații favorizante. Nenorocirea nu e atât SIDA, cât recrudescența, prin bolnavii de SIDA, a unor boli pe care le credeam stăpânite. Iar nenorocirea cea mai mare e că nimeni nu îndrăznește să vorbească despre acest lucru. Și medicii se poartă ca și cum ar exista o interdicție generală în acest sens.

— Există o interdicție în lumea medicală în acest sens?

— Acum, în revistele medicale, se vorbește. Se strigă. Dar ne găsim într-un moment critic. Nu spun că e prea târziu, ci că momentul e deosebit de critic.

— Care e cauza?

— Medicii au cedat la grupuri de presiune care, cu un fals umanitarism au promovat ideea integrării în viața normală a celor cu SIDA. A fost o crimă. Repet, nu SIDA în sine e o primejdie. Un om educat se poate apăra de virusul HIV. Dar nu se poate apara de bolile pe care le răspândește bolnavul de SIDA. A fost multă demagogie ieftină. Probabilitatea ca bolnavul de SIDA să-i infecteze pe cei din jur cu boli de mii de ori mai greu de tratat ca înainte, e de mii de ori mai mare. E vorba de bacterii cunoscute, dar care nu mai pot fi învinse cu medicamentele cunoscute.

— Vreți să spuneți că primejdia a devenit atât de mare deoarece omenirea, trăind un sentiment de vinovăție imens, preferă să nu se refere la primejdie?

— E de neînțeles ce se întâmplă. E de neînțeles că presa scrie cu toată compasiunea despre bolnavii de SIDA care - în definitiv - au știut ce pot păți când au riscat și au ignorat realitatea, dar nu scrie nimic despre cei care mor de tuberculoza căpătată de la bolnavii de SIDA. Asta vreau să spun, că n-am văzut niciodată un articol la fel de ferm în presa pentru marele public - nu în cea pentru medici - privitor la pericolul de moarte reprezentat de bolnavii de SIDA neizolați. Leproșii, care reprezentau, totuși, o posibilitate de contaminare mult mai mică, au fost drastic izolați și boala a fost practic stăpânită. Dacă problema bolilor, a flagelurilor pe care le pot favoriza existența bolnavilor de SIDA neizolați, nu devine o cauză mondială, prioritară pentru guvernele țărilor civilizate, întâi și, prin colaborare mondială, și pentru toate celelalte guverne, se poate întâmpla ceva îngrozitor, ceva la care nici nu îndrăznesc să mă gândesc.

Tudor OCTAVIAN

Tranchilizante pentru un coşmar...

La sfârşitul celui de-al doilea război mondial, cel mai căutat obiect pe piaţa japoneză era conserva. Conserva goală. Ea se folosea cu succes la capătul interminabilelor cozi, unde se împărţea supa săracilor. Săraci ajunseseră majoritatea japonezilor. Dar nu despre criza de veselă sau buzunarele goale ale niponilor vreau să vorbesc în această rubrică închinată strict facerilor şi desfacerilor din Răsarit, ci despre diferenţa între un bombardament atomic şi conducerea planificată a economiei. Mizeria cruntă a japonezilor şi dieta lor amărâtă survenea la capătul unui război pustiitor şi în urma unor bombardamente experimentale sălbatice. Cele două raiduri asupra oraşelor Nagasaki şi Hiroshima, fără precedent şi fără repetare în istoria de până acum, au avut alibiul lor psihologic, oricât de discutabil şi revoltător ar fi acesta: axa Berlin-Tokio trebuia sfărâmată cu orice preţ şi războiul mondial încheiat cât mai rapid. Aşa s-a şi întâmplat. Confruntate cu noua armă, forţele care au declanşat holocaustul mondial au înţeles că nu mai au absolut nici o şansă. A izbucnit pacea. Marii învinşi, Germania şi Japonia, s-au trezit complet la pământ, în situaţia de a gestiona o geografie ruină şi o populaţie demolată psihologic. Aliaţii au înţeles, cu o viteză care face glorie sistemului occidental, că nimeni nu ar fi avut nevoie de doi mari handicapaţi, care împinşi de mizerie şi frustrări diverse ar fi putut deveni două centre de furie revendicativă, două plăci turnante ale unui terorism greu de controlat. Se impunea administrarea unui tranchilizant, se impunea orientarea hărniciei tradiţionale a germanilor şi japonezilor în direcţia unor obsesii confortabile, a unor obiective lumeşti şi gospodăreşti cu grad mare de acaparare. Pompajul masiv de dolari în organismul economic sleit al Japoniei şi Germaniei occidentale a împins cele două ţări în interiorul unui sistem arbitrat de regula societăţii de consum. Urmarea a depăşit previziunile: pe tărâm economic victimele şi-au egalat şi, pe alocuri, şi-au depăşit învingătorii. Germania a devenit prima putere europeană iar Japonia prima putere pacifică şi a doua mondială. Cum a fost posibilă o redresare atât de impetuoasă? Au contat, desigur, înainte de orice, specificul autohton, resursele tradiţionale de muncă, asiduitate, competenţă etc. Dar a mai existat un element. Un element fundamental: structurile economice esenţiale şi mentalitatea celor două popoare nu fuseseră dislocate de război. Conflagraţia mondială nu atentase la "spiritul economic" al Japoniei şi Germaniei. Ambele ţări, militariste şi ofensive, infectate de virusul spaţiului vital, rămăseseră puteri capitaliste. Războiul însuşi fusese purtat în stil capitalist. Cu alte cuvinte, ajutorul american şi, în general, creditele occidentale au fost paraşutate pe un teren, în esenţă, viabil. În perioada 1946-1952, spre exemplu, Germania de vest a primit şapte miliarde de mărci. Cu această sumă fatidică ea a ieşit din cenuşă şi s-a fortificat, decolând, apoi, cu forţe proprii, spre orizonturile integrării europene precipitate. După 1989, Germania de est, scutită de un război catastrofal, de bombardamente atomice şi altele asemenea, a primit 100 miliarde de mărci într-un răstimp de trei ani. O sumă de aproape 15 ori mai mare decât omoloaga ei postbelică. Degeaba. Partea răsăriteană a Germaniei de azi se află, în continuare, la pământ. Se estimează că ar fi nevoie de alte 4-5 sute de miliarde de mărci pentru a o aşeza efectiv la nivelul cerut. De unde acest decalaj imens, incredibil, între necesitatea germanilor răsăriteni de a se civiliza şi proba reuşită a aceloraşi germani (vestici) de a face acelaşi lucru cu bani incomparabil mai puţini? Lucrurile sunt clare: influenţa socialismului asupra resorturilor economice şi umane este cu mult mai profundă, mai gravă şi mai corozivă decât un război total. Au fost erodate logica unui sistem, eficienţa unui mecanism, mentalitatea factorului uman, însăşi psihologia socială. Este cu mult mai scump să cumperi civilizaţia unui eliberat de comunism decât prosperitatea unui învins în război. Acest adevăr este prea complex şi prea încărcat de efecte pentru a nu fi studiat în modul cel mai serios. Occidentul a greşit incredibil, sperând că simpla răsturnare a garniturilor comuniste va aduce în est o tranziţie confortabilă. Această greşeală face azi ravagii şi ridică probleme strategice insurmontabile. Sub ochii dilataţi de înlemnire a Vestului, Estul devine un crater cu hiene, o groapă comună violentă, subminată de mizerie, de instabilitate politică, de dilatare galopantă a structurilor mafiote. Estul devine o geografie a războiului potenţial, în care "ajutoarele" şi "creditele" se pierd aidoma apei în nisip. Reevaluarea abordării Răsăritului devine o problemă vitală a Apusului pentru motivul elementar că lumea rămâne una singură şi sistemul interdependenţelor nu s-a modificat. S-a modificat, în schimb, gradul de risc al securităţii internaţionale. El este azi mai mare decât înaintea mult speratei dizolvări a lagărului socialist...

VA VENI Sfârşitul lumii ?

Flăcări, epidemii, inundaţii, cutremure...

Un coşmar obsedează societatea omenească încă din cele mai vechi timpuri: sfârşitul lumii. Un concept terifiant în care sunt amestecate flăcări, calamităţi, epidemii, foamete, inundaţii, cutremure... Rezultatul anunţat al acestui lanţ catastrofic ar fi dispariţia speciei umane şi aneantizarea planetei. Fiecare religie, fiecare cultură a gravat în mituri şi în dogme câte o versiune proprie a apocalipsului.

Acum, cu cât ne apropiem de pragul fatal, anul 2000, subiectul pare să revină în actualitate. Schimbarea mileniilor excită imaginaţia. În Statele Unite, mai mult de 80 milioane de persoane cred într-o mântuire catastrofică. În Franţa, un creator de modă vestimentară a făcut pe această temă o carte abracadabrantă - Paco Rabanne, **La Fin des temps** - care se menţine de mai multe luni pe lista best-seller-urilor.

Desigur, la pedeapsa divină se adaugă în prezent teama faţă de capacitatea de autodistrugere a societăţii moderne. Dacă secolul XX a văzut triumful ştiinţei şi al tehnologiei, de la acest prag încolo pericolul nuclear, suprapopulaţia, deşertificarea, distrugerea stratului de ozon ameninţă viitorul planetei şi al locuitorilor săi. Chiar oamenii de ştiinţă atâţă angoasele ancestrale, discutând eventualitatea unei coliziuni fatale a Terrei cu o cometă. În acelaşi timp, răbufnirea marilor epidemii, în frunte cu SIDA, dezagregarea ţesuturilor societăţii şi multiplicarea conflictelor de tot soiul alimentează temerile cele mai înspăimântătoare venite din timpuri străvechi.

Ideea sfârşitului lumii urcă în timp până la civilizaţiile antice. Pentru vechii greci, de exemplu, care deprinseseră ştiinţa calculelor, un potop, o conflagraţie devastatoare trebuie să se producă la fiecare 10 800 de ani odată, când aşezarea planetelor ar avea o configuraţie particulară. Pentru hinduşi, Universul oscilează între faze de lumină - când el există - şi nopţi cosmice, pe segmente de timp de miliarde de ani, fiind subdivizate, la rândul lor, în perioade mai mult sau mai puţin favorabile. Astăzi, lumea traversează "vârsta neagră" sau Kaliuga, care urmează să se încheie prin extincţia vieţii. Vikingii au inventat Ragnarök - crepusculul zeilor - în care un cataclism universal va aneantiza Cosmosul. Evreii au prevăzut "ziua lui Yahvé", o zi de mânie divină, de dezastru cosmic anunţând întoarcerea lui Messia, care va restaura Israelul în toată măreţia sa, aici - după credinţele vechi - renăscând morţii şi izvodind o lume de dreptate, pace şi bunăstare.

La islamici, zece semne premergătoare - reîntoarcerea lui Iisus Profetul , întunecarea soarelui, îngrozitoare cutremure de pământ, reînvierea morţilor pentru Judecata de Apoi ş.a. - vor anunţa sfârşitul. Cei care vor fi salvaţi vor cunoaşte bucuriile şi plăcerile vieţii într-o lume paradisiacă în care cosmosul şi oamenii îl vor reîntâlni pe Dumnezeu. După această trecere în revistă a credinţelor vechi, se poate trage o concluzie: toate religiile prevăd, după un cataclism devastator, venirea unui salvator care va restaura lumea în splendoarea sa originală. Dar, înainte de reîntoarcerea în paradis, omenirea trebuie să se confrunte cu oroarea. "**Biblia**", în special "Cartea lui Daniel", abundă în naraţiune. Cel mai cunoscut pasaj, care s-a întipărit în memoria colectivă în decursul secolelor de creştinism şi care a suscitat numeroase interpretări, este, bineînţeles, "Apocalipsa" - atribuit Sfântului Ioan, care l-a scris în anul 95 (sau 96) în timpul prizonieratului său pe insula Patmos. Ce dezvăluie acest text? O perspectivă îngrozitoare: după cataclism, când cavalerii Apocalipsei vor semăna teroarea şi foametea, un înger va coborî din ceruri, se va arunca

în abis şi va înlănţui dragonul - Satana - pentru 1000 de ani. După toate acestea va veni o perioadă de armonie care va însemna domnia lui Christos pe pământ. Dar nici această acalmie nu va dura prea mult: Diavolul sau Antichristul va renaşte, încercând să cucerească din nou lumea.

Răul va reveni pe planetă, războaie îngrozitoare vor avea loc la Harmahnédon - locul catastrofei finale. La capătul a trei ani şi jumătate de frământare, Dumnezeu va avea ultimul cuvânt: Satana va muri carbonizat iar morţii vor fi judecaţi. Noul Ierusalim, mai puternic de această dată, unde oamenii şi Dumnezeu vor putea, în sfârşit, să coabiteze, va pogorî din Cer.

Din primii ani ai erei creştine, momentul apocaliptic a făcut... carieră. Astfel, cei care cred că Messia a venit deja pe Pământ au declanşat vânătoarea Antichristului. Din secolul doi până în secolul cinci s-a acreditat ideea sfârşitului lumii în anul 1000, scrie prof **Lucian Boia** - istoric al Universităţii din Bucureşti - în cartea sa "**Sfârşitul lumii**". Secte, teologi, martiri - toţi au trăit, în această perioadă cu speranţa mesianică. Sfântul Augustin dă însă, în secolul cinci, o interpretare mai realistă: sfârşitul lumii în anul 1000 este o alegorie spirituală. Viitorul aparţine lui Dumnezeu şi mântuirea noastră nu va avea loc pe Pământ.

Primul mileniu creştin s-a încheiat şi omenirea a supravieţuit. Cu toată foametea, războaiele şi nenorocirile care păreau că vor confirma prevestirile biblice, se dovedea că toate aceste temeri erau pure invenţii.

Odată cu Renaşterea au apărut noi adepţi ai Apocalipsului. Era epoca lui Michelangelo, Leonardo da Vinci, Copernic, Rabelais şi Tychó Brahe, dar şi a lui Nostradamus care a reînviat magia şi ştiinţele oculte.

"El a avut o influenţă considerabilă asupra creştinismului" - scrie prof Boia. A apărut teoria ciclităţii lumii (şapte perioade a câte şapte mii de ani) şi toţi savanţii, istoricii - adepţi ai lui Nostradamus - au fost cuprinşi de frenezia calculelor; se căuta cu înfrigurare data la care Universul se va sfârşi.

Secolul luminilor a aruncat o nouă perspectivă asupra textelor biblice: sfârşitul lumii însemna de fapt debutul unei ere religioase; toate aceste interpretări erau îmbrăcate în haina contestărilor sociale. Veacul 18 devenea "ştiinţific" iar Voltaire afirma că Universul este fără de sfârşit. Natura îl înlocuia pe Dumnezeu. Karl Marx, spune istoricul Lucian Boia, cu teoria sa ştiinţifică privind comunismul, asimila, de fapt, într-un mod cu totul special, vechea idee a sfârşitului lumii. Secolul XX debutează cu evenimente tulburătoare: cutremure, erupţii vulcanice, inundaţii şi continuă cu dezastrele atomice de la Hiroshima şi Nagasaki. Sfârşitul lumii pare din nou posibil şi asta pentru că însuşi omul deţine mijloacele pentru a-l provoca. Jean-Charles de Fontbrune îl aduce din nou pe Nostradamus în atenţie, prin cartea sa "**Nostradamus - istoric şi profet**". Războiul care precede venirea Antichristului şi sfârşitul civilizaţiei, este prevăzut pentru anul 1999. Neinspirat însă, el a prevestit şi reîntoarcerea unui rege al Franţei, pentru anul 1983, ceea ce nu s-a întâmplat. Numeroasele secte reproşează bisericii neimplicarea în adevăratele probleme ale omenirii convinsă fiind mai departe de veridicitatea biblică. In America, David Koresh şi davidienii s-au pregătit pentru sfârşitul civilizaţiei punând în practică sinuciderea colectivă. Adventiştii zilei a şaptea - 5 milioane, Martorii lui Iehova - 3,8 milioane, toţi cred în aceeaşi perspectivă apocaliptică. Anul 2000 se anunţă, aşadar, ca şi anul 1000, cu aceeaşi spaimă de sfârşit al Universului.

Adaptare după L'Express

Mihai BUJENIŢĂ

Nostradamus - istoric sau profet

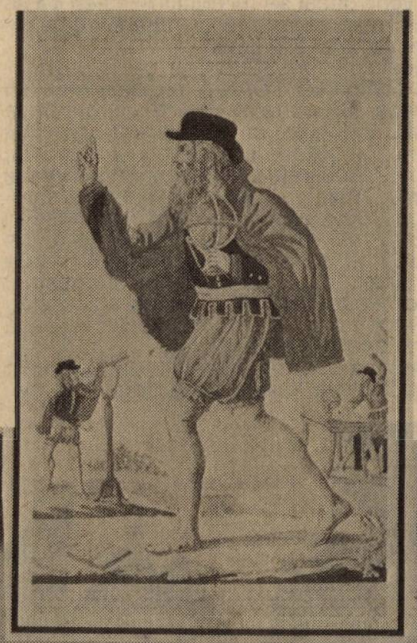

Explozia nucleară din atolul Mururoa

LUMEA

SOARELE DE LA MIEZUL NOPȚII

Adrian IONESCU

Nicăieri, în vreun colț al bătrânului continent, soarele nu are aceeași strălucire mirifică și tulburătoare ca vara în Scandinavia. Marea Baltică, ale cărei valuri nervoase se sparg de stâncoasele țărmuri, străjuiește, pământurile pline de mistere și promisiuni turistice. Acest lucru aveam să-l constat, vizitând recent Suedia.

Ocazia aceasta rară a venit în urma unei invitații a marelui concern constructor de autovehicule de transport marfă și călători SCANIA care, an de an, și-a făcut obiceiul de a invita ziariști de pe întreg cuprinsul Europei, în fața cărora să-și prezinte strategia prezentă și viitoare în ceea ce privește profilul economic și tehnic al companiei.

Până să pun piciorul la Arlanda, frumosul și cochetul aeroport al capitalei suedeze, citisem multe pagini despre istoria acestei țări de invidiat, cât și despre rapida și prolifica sa dezvoltare economico-socială.

Așă că, prima imagine, primul contact nu a venit decât să-mi confirme ceea ce, în trecutul nu prea îndepărtat, păreau doar fantasme ale unei alte lumi.

Șoseaua spre Södertälje, cartierul general al companiei SCANIA, străbate capitala suedeză, Stockholm, de la un capăt la celălalt. Blocurile, ca și celelalte obiective ridicate din beton, lemn, sticlă și aluminiu, nu sunt deloc impresionante prin gabarit și înălțime, arhitecții nordici preferând acestora construcții subdimensionate, gândite și realizate mai mult pe orizontală decât pe verticală. Și totuși, prin vastele spații lăsate între clădiri, cu excepția centrului construit în secolele XVIII și XIX, ceva mai aglomerat, Stockholmul își prezintă vizitatorilor întreaga sa grandoare, de mare ținută.

Sosirea noastră, a grupului de ziariști din Franța, Spania, Italia, Belgia, Ungaria și, evident, România, este întâmpinată cu bucuria și simplitatea specifice nordului, deși hotelul Skogshöjd, aparținând companiei SCANIA, nu este, la cele patru stele ale sale, deloc modest. Programul celor trei zile de vizită, împreună cu un stufos dosar cuprinzând date și fapte despre ceea ce înseamnă SCANIA în Suedia și în lume, se găsește frumos aranjat, alături de o scrisoare de bun venit, pe masa fiecărui invitat la acțiunea "Midnight Sun'93" (Soarele de la miezul nopții), titulatură despre a cărei semnificație urma să aflăm ceva mai târziu.

Autocamioanele SCANIA de peste 16 tone GVW înfruntă orice trasee

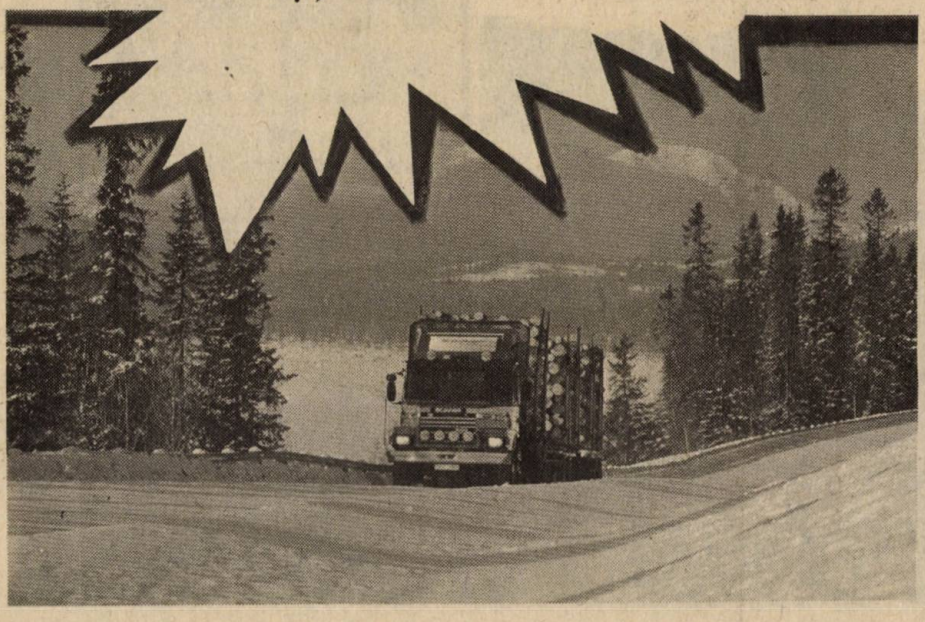

De la biciclete la autovehicule grele

Mai întâi a fost Vagnafabrikss - Aktiebologet i Södertelge (VABIS) care, în 1891, s-a apucat să producă vagoane de cale ferată. Șase ani mai târziu, micuța fabrică realiza primul automobil din istoria țării. Paralel cu Vabis, la Göteborg apăruse o întreprindere puternică pe nume SCANIA, care, însă, se specializase în producția de... biciclete. Treptat, prin fuzionarea celor două, în 1902, s-a născut primul camion pentru ca, nouă ani mai târziu, pe șoselele suedeze, să-și facă apariția și primul autobuz, purtând marca Scania-Vabis. De atunci, producția s-a diversificat an de an, la această oră SCANIA realizând, în afara tradiționalelor camioane și autobuze ce brăzdează șoselele a patru continente, motoare navale, avioane de pasageri și, de curând, chiar un avion militar de vânătoare. Fuzionând, nu de prea multă vreme, și cu SAAB, celebra întreprindere constructoare de automobile de oraș, SCANIA a ajuns astăzi să folosească pentru întreaga gamă de produse realizate, aproximativ 29 000 de angajați, răspândiți în cele 15 întreprinderi din interiorul țării sau din exterior (Olanda, Franța, Spania, Italia, America de Sud). Și totuși, cea mai mare parte dintre ei lucrează la Södertälje (circa 5 500). Profiturile anuale ale companiei s-au situat, în 1992, la 27 000 milioane de coroane suedeze, sumă deloc de lepădat, ținând cont că paritatea este de 7,5 coroane la un dolar!

Toate aceste date, plus multe altele privind camionul anului 2000, ne-au fost oferite, în cadrul unei conferințe de presă ținute la sediul companiei de domnul Kaj Holmelius, vicepreședintele SCANIEI.

Următoarea etapă a vizitei a constituit-o traseul de încercări. Alături de uzină, într-un peisaj deluros, există trei panglici de asfalt, însumând în total șapte kilometri. Zi sau noapte, camioanele ieșite pe porțile întreprinderii efectuează complexe testări, de la urcatul celor trei pante de 30, 45 și 60 grade înclinație până la proba de zgomot. Toate micile detalii sunt luate în calcul. Nimic nu este scăpat din vedere. Doar ne găsim în fieful SCANIA, cea care vinde 62% din producție în Europa, 26% în America Latină, 9% în Asia și 3% în Africa. Concurența este însă acerbă, în lume piețele camioanelor fiind împărțite între Volvo, Mercedes, Fiat, MAN, Renault. Singura piață închisă este cea nord-americană, producția internă acoperind necesitățile curente.

Reportaj pe glob

Alarmă falsă despre o invazie rusească

Preţ de o oră şi câteva minute, un avion al companiei SAS ne poartă departe, în nord, la 1000 km de Stockholm. Am ajuns la Luleå, următorul punct al călătoriei noastre. Situat pe malul golfului Botnic, la Marea Baltică, Luleå este un cochet orăşel tipic Suediei, ce adăposteşte 69 000 de locuitori.

Un mic submarin, purtând pe el steaua sovietică, străjuieşte... intrarea în port. Apropiindu-te constaţi însă că belicosul submarin nu-i decât o butaforie. Cu ani în urmă, într-o noapte, câţiva studenţi ai Universităţii tehnice din Luleå, pentru a glumi pe socoteala concetăţenilor lor, au construit, din lemn şi plastic, respectivul submarin. Dimineaţa, la lumina zilei, s-a dat alarma: "Ruşii se pregătesc să debarce". Armata, poliţia şi pompierii s-au deplasat în viteză în port, în urma sutelor de sesizării, telefonice ale paşnicilor locuitori. De atunci, pseudosubmarinul continuă să plutească liniştit în apele golfului, fiind punctul predilect de joacă al unor copii temerari, ce se încumetă, uneori, să meargă până la el înot.

Întregul grup de jurnalişti este îmbarcat pe un micuţ dar cochet vaporaş care, după aproximativ o oră de navigaţie de-a lungul coastelor golfului Botnic, ne debarcă pe una dintre zecile de insulite ce populează apele liniştite, dar reci ale Mării Nordului. Aici, timp de sute de ani, existase o modestă aşezare, adăpostind circa 80-90 de suflete, dar care, în urma unui incendiu devastator, fuseseră nevoite să părăsească locul. Astăzi, micuţa plamă de pământ pe care este înălţată doar o cabană construită din lemn, foloseşte pentru protocolul diverselor firme şi companii suedeze, ce-şi aduc în acest loc invitaţi din toată lumea pentru a-i pofti la un "Wild Dinner", un fel de masă haiducească de pe la noi, unde se serveşte ren la frigare, precum şi diverse alte specialităţi autohtone.

Petrecerea se termină târziu, în noapte, deşi soarele era încă pe cer. Ce vreţi, suntem doar aproape de Cercul Polar, pe care-l vom trece, a doua zi, îmbarcaţi în caravana de camioane puse la dispoziţie de conducerea sucursalei SCANIA din Luleå. Destinaţia noastră, situată la aproximativ 300 de kilometri, este nordicul oraş suedez Gälivare, unul din punctele de atracţie ale sfârşitului secolului trecut, locul de popas al numeroşilor aventurieri europeni, ce au exploatat, câteva zeci de ai, bogatele filoane de aur aflate în zonă. Numai că, terminându-se aurul, curajoşii diggeri (săpători) au abandonat exploatările, lăsând în soarta statului suedez exploatarea în continuare a cuprului, unul dintre minereurile cu care se mândreşte orice locuitor al nordului.

Cel mai rapid curs de apă din Europa

Traversăm, în goana puternicelor camioane ultimul tip produs de SCANIA, punctul ce marchează Cercul Polar. Şoselele, chiar rar circulate din cauza cantităţilor imense de zăpadă ce le acoperă circa opt luni pe an, sunt perfecte. Relieful este variat, permiţând şoferilor caravanei noastre, mare majoritate din rândul ziariştilor, să constate fiabilitatea şi maleabilitatea modernelor motoare şi suspensii.

La un moment dat, ghidul nostru ne face semne imperioase să oprim, pentru a coti pe un drum spre pădure.

Pe marginea unui râu de munte, suntem aşteptaţi cu costume de cauciuc şi bărci pnumatice. "V-am pregătit o excursie pe cel mai rapid curs de apă din Europa - Storforsen". Îmbrăcaţi în multicolorele mantale de protecţie din cauciuc ne-am urcat în bărci spaţioase ce ne-au purtat, mai mult de un kilometru, pe rapidul curs de apă.

Ne-am continuat apoi, firesc, drumul spre Gälivare. Camioanele şi autobuzul ce ne însoţea au fost supuse, pe drumul rămas, la zeci şi zeci de teste, specialiştii, ca şi ziariştii, arătându-se încântaţi de performanţele noii generaţii a SCANIEI.

Şi seara, când credeam şi noi că ne vom putea odihni după obositorul drum, simpaticii noştri ghizi suedezi ne-au mai pregătit o serie de surprize. Mai întâi am fost purtaţi, pe un şerpuitor drum de munte, la prima exploatare de aur de pe teritoriul Suediei, părăsită de mult timp şi transformată acum într-un căutat punct turistic. Exploatarea respectivă a atras la vremea ei mii şi mii de aventurieri din toate colţurile Europei care, până la începutul anilor '30, au extras praf şi pepite de aur din râurile şi stâncile de pe maluri. Experienţa lor aveam să o repetăm şi noi, cei nouă ziarişti care, după o muncă încrâncenată, de vreo oră, timp în care am cernut şi am tot cernut zeci de găleţi de prundiş şi nisip de râu, am reuşit să recuperăm, din zecile de kilograme de materie primă, câte un... firişor de metal preţios. Cred că, după câteva zile, pungile noastre s-ar fi înnobilat cu vreun sfert de gram de aur...

După masa bogată, servită într-un cadru tipic căutătorilor de aur din America, cu foc de tabără şi colibe indiene străjuind aşezarea, ne-am deplasat, câţiva kilometri, pe vârful unui munte, pentru a vedea cum răsare soarele la... miezul nopţii. Spectacolul a fost fascinant. Dintre culmile masive ale munţilor, unele încă acoperite de zăpadă, la 17 minute după miezul nopţii şi-a făcut apariţia soarele strălucitor. "Minunea", căci pentru necunoscători pare o adevărată minune, se petrece doar în câteva nopţi pe an. Iar noi, fericiţii, am prins una dintre ele. Doar pentru acest lucru şi merita să baţi atâta cale... Noi am văzut soarele de la miezul nopţii. Doar atunci mi-am amintit că vizita de documentare, la invitaţia firmei SCANIA, purta acest nume. Un nume frumos la fel ca şi produsele companiei gazdă.

SCANIA - 1901, primul prototip numit "pericolul galben"

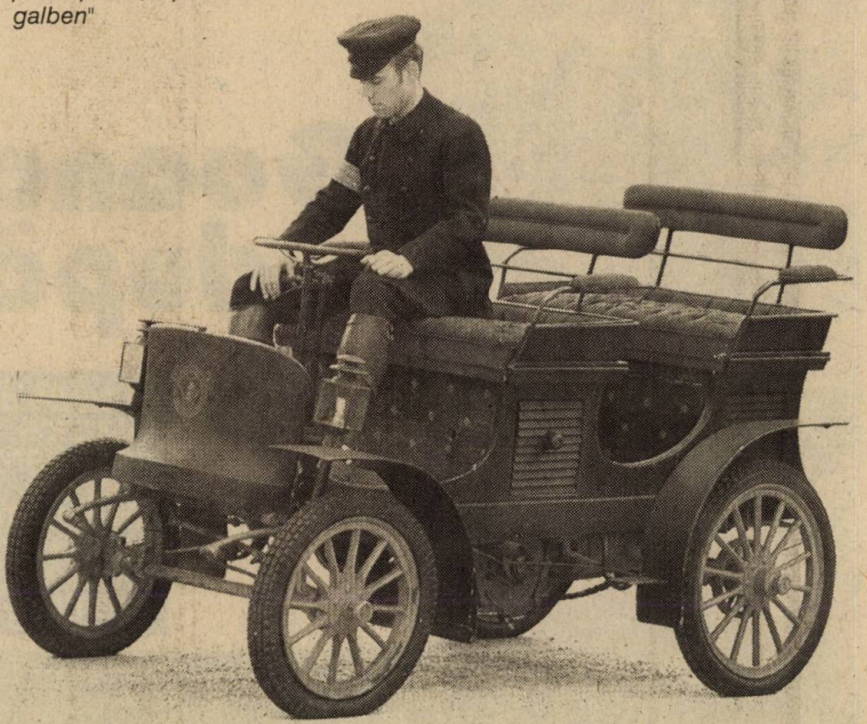

Asemănându-se foarte mult cu jocul de golf care presupune aceeaşi înclinare a corpului către pământ şi aceeaşi importanţă aristocratică, vânătoarea de comori este pe cale de a deveni una dintre cele mai mari pasiuni naţionale.

La ora actuală, se estimează la 150 000 numărul francezilor care pornesc, înarmaţi cu detectoarele de metale, în căutarea aurului. Adevărate hoarde de marţieni, vânătorii de comori explorează, folosindu-se de lopeţi, cazmale şi extractoare, câmpiile, litoralele şi chiar mările. Şi aceasta fiindcă, munca lor nu rămâne fără rezultatul aşteptat. Inele şi ceasuri uitate în nisip, epave abandonate în mare, argintării sălăşuite în această imensă bancă anonimă de piatră, de pământ şi de apă.

Nu de mult s-a descoperit argintăria unuia dintre cei mai mari actori comici, în parcul castelului său, unde fusese îngropată în mare grabă, în timpul "revoluţiei" din mai '68.

Sub ameninţarea crizelor sociale, ale războaielor, multe averi au fost astfel ascunse în case şi grădini. Generaţii întregi şi-au îngropat comorile fără a specifica locul unde le-au pus.

Cinci sute de ani după ce Columb a descoperit Lumea Nouă, conchistadorii de week-end descoperă într-un bănuţ din argint, găsit pe plajă, sau într-un colier cu pietre preţioase o adevărată Americă. Cu ajutorul detectoarelor de metale, visul devine realitate.

Goana după AUR

În ciuda unei legislaţii foarte stricte care interzice căutarea de comori, nedeclarată în prealabil, zeci de mii de francezi se transformă în arheologi, răscolind pământul şi adâncurile mărilor pentru a găsi aur sau argint! Autorităţile urmăresc această nouă specie de aventurieri: vânătorii de comori.

"TEMPLIERII"
o întâmplare aproape incredibilă

Este vorba de faimoasa comoară a cavalerilor aparţinând Ordinului Templierilor, ce a atras atenţia lui André Malraux. Se pare că Roger Lhomoy ar fi descoperit această avere, în anul 1946, îngropată într-un loc aflat sub castelul din Gisors.

În 1929, localitatea Gisors angajează, fără ştirea sa, un vânător de comori în vârstă de 25 de ani. Cu siguranţă, nu din întâmplare, Roger Lhomoy a cerut să ocupe postul de paznic şi de grădinar al castelului. Convingerea secretă a acestui străin taciturn, cu privirea încăpăţânată, este aceea că celebra comoară a cavalerilor Templieri zace undeva înăuntrul acestui castel medieval. Fără îndoială că pentru el, epopeea sutanelor albe s-a sfârşit în Vexinul normand.

În Evul Mediu, cavalerii monastici, a căror dominaţie cuprinsese toate ţările Europei, primesc, în urma faptului că au apărat sfântul sepulcru pe pământ palestinian, daruri şi moşteniri inestimabile. Astfel încât, la începutul secolului al XIV-lea, Templieri devin bancherii Europei. Filip cel Frumos este datornic. Regele se hotărăşte şă-i distrugă pe cavaleri pentru a-şi anula datoriile şi are de gând să-şi

însuşească imensele lor bogăţii. Lovitura este prevăzută pentru 12 octombrie 1307. În ajun, pe înserate trei căruţe acoperite de paie părăseau pe ascuns templul din Paris, furişându-se de-a lungul coastei mării, pe drumul care trecea prin Gisors. Conducătorul cavalerilor din Ordinul Templierilor, avertizat, în secret de Papă, încerca să sustragă cupidităţii regale, cea mai frumoasă parte a comorii, trimiţând-o în Anglia. Însă, cavalerii misionari, speriaţi de urmărirea oamenilor regelui, au ascuns în grabă, preţioasa încărcătură pe care o duceau, într-una din criptele subterane ale castelului din Gisors.

Lhomoy îşi concentrează existenţa în jurul acestei legende seculare. Pe aleile castelului, îşi aşteaptă ceasul marii sale descoperiri. Dar nu începe primele cercetări înainte de război. În timpul conflagraţiei, castelul este închis. Publicul nu mai are acces. Ghizdul unui puţ acoperit, aflat în apropierea unui donjon ridicat pe o monumentală movilă de pământ artificial, munceşte de mult timp imaginaţia paznicului. Şi într-adevăr, descoperind acest puţ, pentru a putea pătrunde înăuntrul movilei, Lhomoy dă de urma averii atât de mult râvnite. Cu o cazma şi cu alte instrumente ajutătoare, începe să sape. Neobosit, în fiecare noapte, ani in şir. La lumina slabă a unei lămpiţe, el se afundă progresiv, în pământ. Într-o noapte, aflat la 30 de metri adâncime, asistă la prima surpare. Deşi îşi rupe un picior, în această încercare, el continuă totuşi să sape o a doua groapă, câţiva metri mai departe. Planul este sigur: trebuie să coboare în sensul unei pâlnii imense, pentru a reduce riscurile de surpare. Apoi trebuie să creeze o bifurcaţie în adâncime, săpând o galerie laterală pentru a ajunge la puţuri. Scenariul este ca un coşmar. Lipsa de aer îl sufocă. Se încăpăţânează să sape aceste vizuini, până în 1944. În martie 1946, la capătul unui şanţ de 20 de metri, descoperă o sală. A doua zi chiar, face cunoscută descoperirea Consiliului Municipal. "Este vorba de o capelă romană, în piatră, cu o lungime de 30 de metri, o lărgime de 9 şi o înălţime de aproximativ 4,50 metri. Altarul este în piatră, la fel ca tabernacolul. Pe ziduri se află statuile lui Cristos şi ale celor 12 apostoli. De-a lungul zidurilor, pe jos, se găsesc 19 sarcofage din piatră, în lungime de 2 metri şi 60 de centimetri lărgime, iar în navă, există 30 de cutii de metal aşezate în rânduri de câte zece..."

O delegaţie oficială soseşte la castel. "Iată opera unui nebun", spune un edil. Căpitanul pompierilor încearcă să intre cu prudenţă în galerie, însă nu îndrăzneşte să se aventureze până la capăt. Pentru cei din Gisors această descoperire crează o infinită stupefacţie.

La capătul a 15 ani, Lhomoy reîncepe să vorbească, marturisindu-şi, în sfârşit, obsesia. Reacţiile celor din Gisors sunt împărţite. Unii sunt entuziaşti, alţii sarcastici. La primărie totul este luat în glumă. Ceea ce intrigă mai mult este faptul că un paznic a îndrăznit să cerceteze, clandestin, fundaţiile unui monument istoric. Lhomoy este concediat. Părăseşte oraşul, în timp ce un grup de prizonieri germani acoperă groapa.

Abia la 62 de ani, Lhomoy este angajat ca ajutor la o fermă, de către un ziarist, Gérard de Sède. Acesta din urmă ascultă cu atenţie şi curiozitate povestea incredibilă pe care i-o spune bătrânelul. Sède este entuziasmat şi hotăreşte să acţioneze acordându-i astfel lui Lhomoy un pic de credibilitate. În urma unui reportaj realizat la Gisors, Sède se hotărăşte să înceapă investigaţiile. Ancheta riguroasă - care se aseamănă cu un roman poliţist - se sfârşeşte prin publicarea unei cărţi, în 1962. Cercetările făcute scot la iveală, în afară de atestarea existenţei cavalerilor din Ordinul Templierilor, la Gisors, existenţa unei capele subterane necunoscute, Sfânta Ecaterina, şi a unei reţele de pasaje secrete de mare anvergură. Afacerea a luat amploare, în aşa măsură încât, André Malraux, pe atunci ministru al culturii, s-a arătat extrem de preocupat de această enigmă. El ordonă să fie începute săpături oficiale. Fără nici un succes, însă. Roger Lhomoy nu renunţă totuşi la ideea sa: capela există pentru că el a văzut-o. "Nici nu e de mirare că nu aţi găsit nimic... mai trebuie săpat încă 1,50 m..." Până la urmă a fost nevoie de câţiva ani buni pentru ca lucrurile să se liniştească.

În 1966, donjonul s-a prăbuşit, slăbit în urma săpăturilor şi vizuinelor făcute în movila de pământ. Numai Lhomoy singur a scos la iveală 50 de tone de pământ! Oraşul nu-şi cunoaşte încă subsolul, dar mai există totuşi câţiva dintre locuitorii mai vechi ai aşezării Gisors, care vorbesc despre asta: "Nu există fum fără foc. Povestea comorii este mult mai tulburătoare decât pare". Situată în faţa gării, placa pe care este scris numele cafenelei: "Les Templiers", aduce un omagiu postum căutătorului de comori, dispărut recent, care a vânat în aceste locuri.

Traducere şi adaptare
Laura Cora CIOBANU

FAPTE din umbră 2

POSIBILELE FEȚE

Cea mai mare rețea de spionaj care a acționat pentru subminarea Organizației Tratatului Atlanticului de Nord. Așa a fost calificată, de agențiile occidentale de presă, filiera de agenți ai KGB care a început să fie dezvăluită de serviciile speciale din unele țări vest-europene. Au fost efectuate mai multe arestări, inclusiv la sediul NATO de la Bruxelles, fiind suspectate, după cum afirma DPA și persoane aflate în partea de sus a ierarhiilor guvernamentale, parlamentare și militare. Filiera purta numele "Topaz" iar membrii săi, angrenați în administrația Alianței Nord-Atlantice, au furnizat serviciului secret al fostei RDG, între anii 1979 și 1990, peste 10 000 de pagini provenite din documente confidențiale.

Diferite surse relevă că descoperirea rețelei a fost posibilă datorită unei liste prezentate recent autorităților de la Bonn de către guvernul rus, listă care cuprinde circa 2 000 de nume de agenți ai fostei RDG care au avut legături cu KGB.

Prin amploarea și prin gradul de penetrare, rețeaua amintește de o altă acțiune a spionajului sovietic, cea care a făcut posibil furtul bombei atomice de la americani. Numai că, în legătură cu aceasta, se mențin enigmele referitoare la numele celor care au divulgat Moscovei obiectul și mersul cercetărilor din SUA pentru a include puterea atomului în sfera mijloacelor de distrugere. Și, după toate probabilitățile, nu au fost puțini cei implicați ...

Stalin nu părea surprins...

Când, la o săptămână de la primul test cu bomba atomică, efectuat în deșertul New Mexico, președintele american Harry Truman s-a întâlnit, la Potsdam, cu Stalin pentru a-l informa pe acesta că SUA au descoperit și chiar experimentat "o armă cu forță de distrugere fără precedent", "numărul unu" de la Casa Albă a fost surprins de atitudinea dictatorului de la Kremlin. Se așteptase să-l dea gata, cum se spune, iar "generalissimul" părea mai degrabă plictisit decât curios. Ceea ce era atunci inexplicabil începe să se lămurească acum. Documente date publicității la Moscova, ca și declarații ale unor foști agenți secreți sovietici, demonstrează că, începând cu toamna anului 1941, Stalin primea informații masive direct de la sursă în legătură cu punerea la punct a bombei atomice americane. După mai bine de cinci decenii, Anatoli Iatskov, fost ofițer KGB, declara cu nonșalanță într-un interviu acordat ziarului "Washington Post": "Nici un alt serviciu de spionaj din lume n-a reușit să străpungă zidul ce înconjura proiectul Manhattan. Noi (agenții KGB - n.n.) am izbutit. Am ajutat astfel Rusia să ajungă la paritatea strategică în domeniul nuclear cu Statele Unite, ceea ce nu se putea obține prin alte metode".

Nimeni nu se mai îndoiește că sovieticii au furat bomba atomică de la americani. Enigma persistă în privința... hoților. Sau, mai exact, referitor la unii dintre ei. S-a crezut, un timp, că răspunsul a fost dat prin procesul și condamnarea la moarte prin electrocutare, în 1951, a soților Roseneberg. Nimic mai fals, declară același Iatskov - acuzatul-fantomă Iakovlev din procesul Rosenberg.

Un "acoperiș" numit Rosenberg

Au fost puse în circulație opinii potrivit cărora pionul principal în transmiterea către Moscova de informații privind cercetările de la centrul nuclear de la Los Alamos ar fi fost spionul britanic de origine germană Klaus Fuchs. În momentul de față, și asemenea susțineri sunt contrazise. "Julius și Ethel Rosenberg au fost agenți sovietici și au lucrat efectiv pentru URSS, dar nu în domeniul atomic", afirma colonelul Igor Prelin, care a activat mulți ani în funcții de conducere în cadrul KGB. Potrivit declarațiilor recente făcute de el, cel ce a divulgat Moscovei proiectele bombei atomice americane nu este nici Klaus Fuchs, ci un alt fizician care a lucrat efectiv la punerea la punct de către SUA a

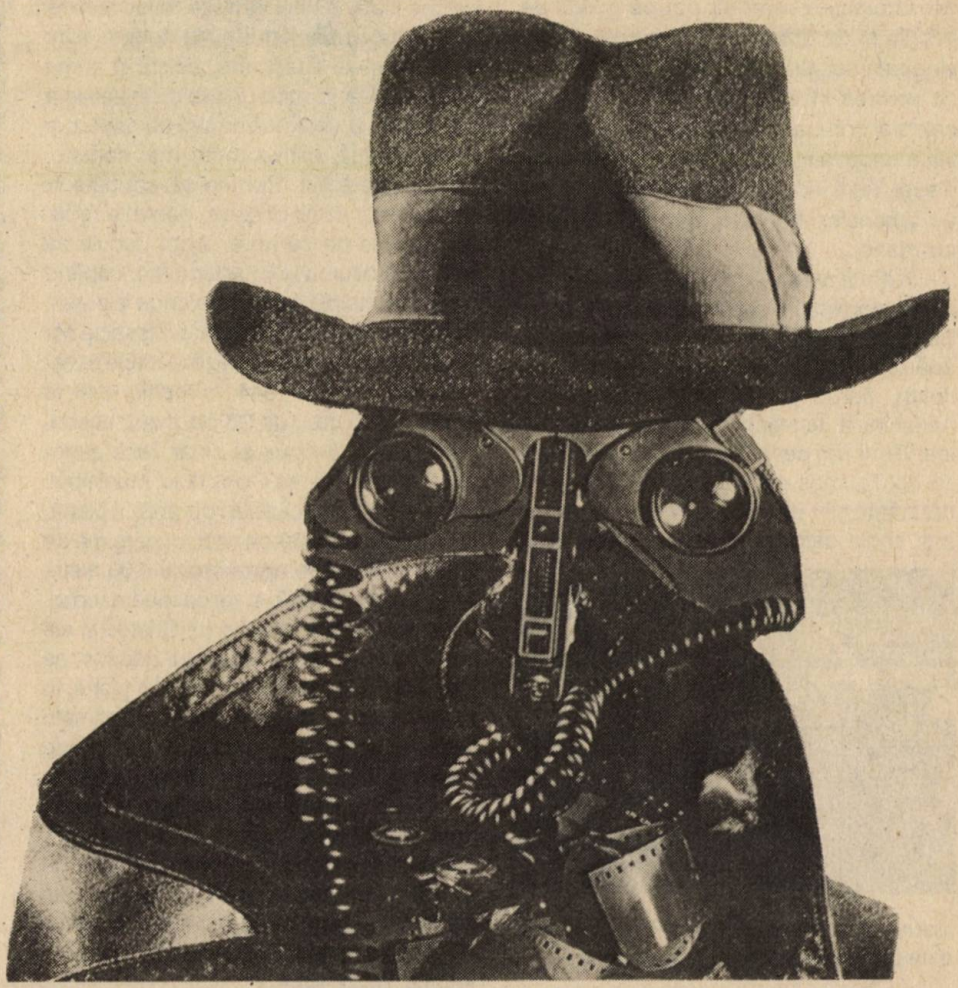

Britanicul Donald McLean, agentul sovietic Leaf

ALE DOMNULUI X

respectivei arme şi care mai trăieşte în Statele Unite. Precizând că savantul în cauză n-a fost pus vreodată în discuţie referitor la actul său de trădare, Prelin a relevat că agentul respectiv era în legătură cu soţii Morris şi Lorna Cohen, care, la sfârşitul anului 1992, se aflau în viaţă la Moscova. La rândul său, Iatskov declara că agentul care a furat pentru sovietici bomba atomică americană a fost recrutat în 1942, cu cel puţin 18 luni înainte de sosirea lui Fuchs în Statele Unite, şi că numele codificat al acestuia era Persée sau, mai simplu, "domnul X". Iatskov adăuga că rolul cercetătorului în reţeaua de sionaj sovietică era aşa de important încât, în comparaţie, însemnătatea soţilor Rosenberg în transmitera de secrete atomice nu poate fi decât periferică, de acoperire. "Greutatea" datelor furnizate este demonstrată de o notă înaintată în martie 1943 conducerii de la Kremlin de către Igor Kurceakov, singurul atomist sovietic care a avut acces direct la informaţiile furnizate de spionii ce aveau ca obiectiv proiectul Manhattan. "Documentele primite, scria Kurceakov, reprezintă un aport imens şi preţios pentru ţara noastră şi pentru savanţii sovietici. Datorită lor dispunem de importante elemente care ne vor permite să depăşim rapid numeroase etape în soluţionarea problemei uraniului şi în punerea la punct a noi mijloace ştiinţifice şi tehnice implicate în această rezolvare".

Reţeaua de la Cambridge

Şeful serviciilor de spionaj sovietice în Anglia, Anatoli Gorski, a trimis o notă Moscovei, la 25 septembrie 1941, în care informa despre o reuniune a Comitetului de experţi în probleme nucleare de pe lângă Cabinetul de război britanic, reuniune desfăşurată cu nouă zile mai... târziu. Concluzia comunicată: cercetătorii britanici considerau că o bombă pe bază de uraniu putea fi construită în mai puţin de doi ani. Informaţia fusese furnizată de agentul Leaf, identificat ulterior în persoana diplomatului britanic Donald McLean, membru al celebrei reţele de spioni sovietici de la Cambridge. Pe lângă detalii tehnice privind punerea la punct a unei bombe atomice, McLean comunica şi ştirea că Marea Britanie acordă prioritate construirii unei uzine pentru uraniu. De la New York un alt agent sovietic, Morris Cohen a confirmat că lucrările aliaţilor occidentali pentru construirea primei bombe atomice sunt avansate. Potrivit unor dezvăluiri recente, Cohen ar fi fost cel care a anunţat că a stabilit legături cu un fizician cooptat în colectivul care avea misiunea de a concretiza planul ultrasecret vizând producerea bombei atomice. Informată conducerea de la Moscova a dat dispoziţii ca savantul respectiv să fie recrutat. Fusese şi "botezat": Persée. După unele surse, acesta a început să lucreze pentru sovietici în intervalul dintre lunile septembrie 1941 şi iulie 1942, dată la care Cohen a părăsit New Yorkul, fiind mobilizat în armată. În 1991, însărcinatul cu relaţiile cu publicul al KGB declara că Persée a fost recrutat în SUA cam în aceeaşi perioadă cu racolarea lui Fuchs în Marea Britanie.

Cursa bănuită de Beria

Dar, să revenim la enigmaticul "domn X". După toate probabilităţile, el a refuzat orice retribuţie, furnizând date din convingeri politice. El era încredinţat că Statele Unite intenţionau să utilizeze bomba atomică nu contra Germaniei naziste, ci împotriva Uniunii Sovietice. Dar Beria, care răspundea de securitate nu l-a informat pe Stalin până în martie 1942. La început cei doi au manifestat scepticism faţă de datele primite de la agenţi. Beria a emis chiar ipoteza că ar fi o cursă întinsă de occidentali pentru a-i determina pe sovietici să mobilizeze uriaşe resurse umane şi materiale în vederea construirii propriei bombe atomice. Şi-a şi ameninţat subalternii: "Dacă se va dovedi că e vorba de dezinformare, vă trimit pe toţi la închisoare!". Neîncrederea lui Stalin şi a lui Beria a fost risipită de Kurceakov, considerat o autoritate sovietică a timpului în materie nucleară. Într-o notă datată 7 martie 1943, el afirma că informaţiile provenite din Marea Britanie îi obligă pe oamenii de ştiinţă sovietici să revizuiască unele din teoriile lor asupra reacţiei nucleare şi producţiei de uraniu 235. Kurceakov admitea posibilitatea unei manevre de deturnare a activităţii cercetătorilor din URSS, dar exprima părerea că unele date primite de la agenţi sunt veridice. La 23 martie acelaşi an, Kurceakov anunţa că potrivit informaţiilor provenite de la agenţii din Statele Unite, cercetătorii americani întrevăd "o posibilitate nouă şi foarte interesantă în problema uraniului". Peste puţin timp el făcea cunoscut că este de preferat să se folosească plutoniul în locul uraniului 235 ca element esenţial al bombei atomice. Şi, într-adevăr, prima astfel de armă detonată de sovietici a fost produsă pe bază de plutoniu.

De la Los Alamos în laboratorul nr. 2 din Moscova

Între timp, convins că informaţiile furnizate de Persée se referă la fapte reale, Stalin a autorizat funcţionarea unui centru special pentru cercetări legate de bomba atomică. În laboratorul nr.2, cum a fost numit centrul, lucra o echipă de savanţi, dar, în afară de conducătorul grupului, Korceakov, nimeni nu ştia de unde proveneau ideile pe care şeful lor le prezenta ca fiind ale lui. În realitate, acesta cerea spionilor sovietici aflaţi în Statele Unite să răspundă la unele întrebări pe care el le stabilea. La începutul anului 1943 la Moscova se primeşte prima descriere detaliată a centrului de cercetări ultrasecrete de la Los Alamos. Unul din agenţi, Vasili Zarubin, avertiza că dispozitivul de securitate în perimetrul acestui obiectiv constă în măsuri excepţionale. Dar, asigura el, "au fost întreprinse acţiuni suplimentare pentru a implementa oamenii noştri de încredere la Los Alamos". Să fi fost implicat în aceste acţiuni şi cel care a redeschis recent dosarul "domunului X", Anatoli Iatskov? El se afla la New York de la începutul anului 1941 având, pentru acoperire, o funcţie în cadrul consulatului sovietic. În paşaport figura numele Iakovlev, cum a apărut şi în procesul soţilor Rosenberg. A fost însărcinat cu supravegherea proiectului Manhattan în 1943. Morris Cohen se afla în armată, dar soţia acestuia, Lorna, i-a luat locul în reţeaua

sovietică de spionaj. La indicaţiile lui Iatskov acesta s-a deplasat de două orei la Albuquerque pentru a se întâlni cu Persée şi a prelua documente de la el. În timpul uneia dintre aceste călătorii a fost un moment în care s-a aflat foarte aproape de momentul descoperirii. Când trebuia să intre în gară, cu documente secrete asupra ei, Lorna Cohen a văzut că poliţiştii controlează bagajele călătorilor care urcau în trenul spre Chicago. A ales soluţia care i s-a părut - şi s-a dovedit - a fi cea mai potrivită. A decis să aştepte la distanţă şi să se apropie de tren în ultima clipă dinaintea plecării. Când a ajuns lângă vagon l-a rugat pe un poliţist să-i ţină valiza pentru a-şi putea scoate din poşetă biletul şi actul de identitate. Când trenul s-a pus în mişcare, poliţistul, amabil, i-a înapoiat valiza fără să se mai uite în ea. Dacă ar fi ştiut el ce ţine în mână sau dacă şi-ar fi făcut datoria...Dar istoria este alcătuită şi din asemenea scăpări. Oricum, Lorna Cohen n-a exagerat cu nimic când i-a spus lui Iatskov, predându-i actele secrete, că acestea s-au aflat în mâinile poliţiei. Dar numai în mâinile, nu şi sub ochii poliţiştilor.

Falşii anticari din Londra

Lorna Cohen nu era singura intermediară între Iatskov şi unii atomişti care lucrau la proiectul Manhattan. Legătura cu Fuchs era ţinută prin Harry Gold, un chimist născut în Elveţia. Acesta, însă, a atras atenţia serviciilor de contraspionaj americane. Şi, după toate probabilităţile, el a fost cel care i-a denunţat pe soţii Rosenberg ca fiind spioni în serviciul URSS. Despre cei doi care au murit pe scaunul electric, Iatskov afirmă că nu i-a cunoscut. Declaraţia este interpretată de unii istorici ca fiind neadevărată şi urmărind să nu contrazică susţinerile urmaşilor lui Ethel şi Julius Rosenberg care pledează pentru nevinovăţia acestora.

Morris şi Lorna Cohen nu s-au aflat în unghiul de interes al FBI-ului. Mai târziu, sub nume de împrumut - Peter şi Helen Kroger - ei s-au stabilit în capitala Marii Britanii unde au deschis un anticariat care era, de fapt, o "haltă" pentru spionii sovietici aflaţi la Londra şi un loc în care se încrucişau instrucţiunile Kremlinului cu informaţiile ce aveau ca destinaţie Moscova. Au fost descoperiţi şi reţinuţi în 1961, dar n-au stat mult în închisorile englezeşti, fiind folosiţi în schimbul cu un spion britanic arestat în Uniunea Sovietică. După toate indiciile, ei sunt cei mai în măsură să dezvăluie adevărata identitate a "domnului X", cel care ar fi vândut Moscovei cutia Pandorei. Dar, de când s-au stabilit în capitala Rusiei, ei nu au vorbit nimic despre activitatea ca spioni sovietici. Spre sfârşitul anului 1992, istoricul american Walter Schneir, specializat în probleme de spionaj, a solicitat serviciilor secrete ruseşti o convorbire cu soţii Cohen. A primit răspunsul că starea sănătăţii celor doi nu îngăduie aşa ceva. Schneir a reuşit, totuşi, să aibă o scurtă convorbire telefonică cu Lorna, care a recunoscut că a fost cel puţin o dată la Albuquerque. Adică acolo unde se aflau savanţii care lucrau la bomba atomică americană, inclusiv Persée. Întrebată asupra persoanelor cu care s-a întâlnit cu prilejul acelei sau acelor descinderi la Albuquerque, Lorna a declarat că nu-şi aminteşte. "Un om de ştiinţă?", a insistat Schneir. "Un fizician", a primit răspunsul. Atât.

Aşadar, soţii Cohen au refuzat sau s-au aflat în imposibilitatea de a vorbi pentru a oferi răspunsul la întrebarea: Cine a fost "domunul X" sau agentul Persée care a vândut sovieticilor bomba atomică? Descoperiri de ultimă oră duc la concluzia că savanţi din Occident au furnizat sovieticilor date referitoare nu numai la bomba atomică. Un document datat 31 decembrie 1946 conţie informaţii legate de bomba cu hidrogen. Este vorba de una din notele pe care Kurceakov a adresat-o mai marilor KGB-ului, confirmând primirea informaţiilor despre"lucrările americanilor la super bombă", cum era numită, în epocă, bomba H. Şi, din nou, intervine întrebarea: Cine a furnizat informaţiile?

Bomba salvatoare

Interesant este că, prin datele secrete comunicate Moscovei, cel sau cei în cauză nu numai că au înlesnit sovieticilor parcurgerea rapidă a etapelor punerii la punct a mijloacelor de distrugere bazate pe forţa atomului, dar au salvat libertatea şi chiar vieţile unora dintre fizicienii de marcă ai Uniunii Sovietice. Pentru detaliere să ne întoarcem în timp, în anul 1949. Din ianuarie până în martie la Moscova s-au desfăşurat pregătiri pentru ţinerea unei conferinţe a fizicienilor, după modelul celei a Academiei de agricultură care, la iniţiativa lui Lisenko, a îngropat din faşă genetica sovietică. De această dată se avea în vedere punerea la zid a "promotorilor idealismului în fizică", condamnarea "cosmopolitismului" celor din cercetarea-pilot şi a adepţilor teoriei relativităţii şi ai mecanicii cuantice.Comitetul de organizare a avut 42 de şedinţe în care s-a văzut clar intenţia de a se orienta dezbaterile spre condamnarea unor academicieni precum Kapiţa, Mandelstam şi Papalexi, mergându- se până la acuzaţia de trădare sau de spionaj în favoarea unor ţări occidentale. Dar, regula unanimităţii n-a funcţionat până la capăt. Au fost şi fizicieni care au luat apărarea celor incriminaţi. Erau, de fapt, două curente. Încercările de aplanare, de ajungere la un numitor comun n-au dat rezultatele dorite de opozanţii "cosmopoliţilor" nici la ultima reuniune a comitetului de organizare, la 16martie 1949. Peste cinci zile era programată deschiderea conferinţei naţionale. Dar ea n-a mai avut loc, decizia fiind luată chiar de Stalin. Cine l-a influenţat? Se pare că hotărâtoare a fost o discuţie între Beria şi Kurceakov. Şeful de atunci al securităţii sovietice l-a întrebat pe cel care conducea lucrările la bomba atomică dacă teoria relativităţii şi mecanica cuantică ţin de idealism şi dacă trebuie să se renunţe la abordarea acestor domenii. Kurceakov a răspuns că, din experienţa proprie şi din informaţiile provenite de la agenţii din Statele Unite, reiese că bomba atomică se bazează pe aplicarea teoriei relativităţii şi a mecanicii cuantice. "Dacă se renunţă la ele, trebuie să renunţăm şi la bombă", a conchis Kurceakov, făcându-l pe Beria să afirme că "bomba este esenţialul, restul sunt baliverne". Hotărârea fusese luată. Argumentele legate de necesitatea de a intra în posesia bombei atomice l-au convins şi pe Stalin care a decis ca reuniunea ce avea ca scop condamnarea "cosmopolismului" unor fizicieni - cu consecinţe care, conform "tradiţiei" din acea perioadă, mergeau până în sălile tribunalelor şi în faţa plutoanelor de execuţie - să nu mai aibă loc. Informaţiile transmise de misteriosul "domn X" au avut rolul lor în luarea deciziei... Dar nici ele nu dau răspunsul la întrebarea: cine a fost enigmaticul Persée? Să-l ştie, oare, numai KGB-ul?

Ion STOICA

violenţă

LUMEA

MASACRUL INOCENŢILOR

În centrul elegant al oraşului Rio de Janeiro, patru poliţişti au tras în plin în copiii vagabonzi. Opt dintre ei au fost ucişi - cel mai tânăr avea 10 ani.

Întâlniţi la tot pasul, prin metrouri şi cofetării, în restaurante şi autobuze, murdari şi cu hainele rupte, cu priviri viclene sau triste, copiii străzii nu mai impresionează. Sunt prea mulţi şi grijile noastre sunt prea mari. Fură, se droghează, se bat - totul cu o nonşalanţă pe care le-a dat-o viaţa de animal hăituit. Nimic nu îi sperie, nimic nu îi impresionează. Trăiesc pur şi simplu.

Maria are 16 ani, pete de roşeaţă pe corp şi e mult prea dezvoltată pentru vîrsta ei. Este însărcinată şi se numără printre supravieţuitorii zilei de 23 iulie. Aproape de miezul nopţii când "copiii străzii", proveniţi din cartierele sărace, de la periferie (*favelas*), aşteptau ca rumoarea oraşului să înceteze pentru a se culca, patru bărbaţi au coborât din maşină, scoţând la iveală armele pe care le ţinuseră ascunse sub haine. Au început să tragă. Focurile de revolver aveau în lungul străzii rezonanţa bubuiturilor de tun. Primul a căzut. Ceilalţi au încercat să fugă, dar ei continuau să tragă. Au scăpat numai o parte, restul au rămas întinşi pe asfalt. Dimineaţa, trotuarele s-au spălat de sânge cu furtunul. Pimpolho a fost atins printre primii. "Pimpolho" era porecla - în realitate se numeşte Paulo Roberto Oliviera - şi ar fi împlinit 11 ani, pe 2 august. În stradă copiii îşi dau adesea porecle. Careca - "Chelul" - împlinea 15 ani în septembrie. Tatăl lui, şomer, a murit în urma unui accident cerebral iar mama sa nu lucrează nicăieri. Marcelo Candido de Jesus a preferat să ducă viaţa periculoasă a străzii din centru, decât să se întoarcă în Itaborai, unul din imensele şi mizerabilele cartiere de la periferie. Anderson de Oliveira Perreira avea 13 ani. De la vârsta de 9 ani trăieşte în stradă. Împreună cu mama, femeie de servici şi cei trei fraţi ai săi îşi duc viaţa sub un viaduct. Săraci şi înfometaţi, constituie cu toţii o familie. Fetele rămân însărcinate de la 12-13 ani, îşi abandonează copiii fără să-şi amintească cine este tatăl. Altele încearcă să-i crească, să încropească "un cămin". Odată, povesteşte Maria, un copil a murit sufocat între cei doi părinţi - copii şi ei - care încercau să-l încălzească între trupurile lor. Tatăl copilului ei are 14 sau 15 ani şi nu ştie nimic de el. A dispărut sau, poate, a murit. La 12 ani ea şi-a părăsit locuinţa din *favela* - care se află undeva, la periferia nordică din Vigaro Geral. "Strada este mai puţin periculoasă decât *favela*. Eu n-am vrut să lucrez pentru traficanţii de droguri". Aceştia au nevoie de "avioane" - adică de copii care să transporte narcoticele către cartierele înstărite. Odată ce ai intrat în reţea, nu mai ai cum să ieşi. Traficanţii de cocaină tratează direct cu familia şi, în caz că refuză, mama este bătută sau împuşcată. De altfel, cele mai multe familii sunt formate din copii proveniţi de la alţi bărbaţi şi, adesea soţul mamei îi terorizează pe fiii săi vitregi şi le violează pe fete. Multe femei trăiesc singure - în jur de 9 milioane - datorită faptului că au fost părăsite de bărbaţi. Când, în sfârşit, îşi găsesc pe cineva, acceptă martirajul copiilor. Casele sunt mici în *favela* şi, ca atare, copiii au puţin loc - de multe ori ei dorm în şezut, nimeni nu se îngrijeşte de ei. De aceea, când părăsesc familia, o fac fără regrete.

Alessandra, un alt copil-vagabond, este şi ea însărcinată în şase luni. Mai are un copil pe care l-a abandonat la o mătuşă. Acum îi este foarte foame şi, din acest motiv, trebuie să fure pentru a mânca."Nu vreau să fur dar, dacă nu o fac, nu am ce să mănânc. Aş vrea să-mi schimb viaţa, dar cum?" spune ea.

La 19 ani, Alex este printre "cei mai bătrâni" căci aceştia rareori ating vârsta de 20 de ani. Tatăl său, poliţist, a murit şi mama s-a recăsătorit tot cu un poliţist care, în urma unui accident de maşină, a fost scos la pensie. Acest om este un adevărat exterminator. Oamenii îl respectă şi îl iubesc dar este de o cruzime nemaiîntâlnită. Nu îi suportă pe hoţi şi pe vagabonzi; de câte ori cineva i se plânge organizează escapade, mână în mână cu poliţia, pentru exterminarea acestora. Poartă la el revolver. Uneori este arestat pentru ucidere, dar peste câteva zile i se dă drumul.

O astfel de acţiune a fost organizată, se pare, şi în noaptea de 23 iulie. Cei patru bărbaţi, deşi îmbrăcaţi în civil, au fost recunoscuţi ca făcând parte din poliţia militară. Ei au folosit gloanţe "dum-dum" pentru a fi cât mai eficace şi pentru a complica analizele balistice. Totuşi, precauţiile n-au folosit, căci există martori-supravieţuitori care îi pot identifica. Printre aceştia se află şi Maria, care împreună cu ceilalţi sunt adăpostiţi într-un centru guvernamental, bine păzit. Nu este exclus ca iniţiatorii acţiunii să încerce şi suprimarea lor. În anul 1992, 427 de tineri au fost asasinaţi pe străzile elegante din Rio, cu 38% mai mult decât în anul precedent, ceea ce arată că "escapada" din luna iulie nu a constituit o premieră - asemenea razii de exterminare au loc cu o anumită regularitate. Masacrul de la Candelaria a produs un şoc în Brazilia: era prima oară când copiii străzii au fost împuşcaţi în plin centrul oraşului şi nu în *favelas*.

Copiii străzii nu sunt, desigur, nişte sfinţi. Aşa cum am mai spus, ei fură, se droghează, deranjează prin însăşi prezenţa lor. Nimeni însă nu are autoritatea să îi suprime. Ei au, ca şi noi toţi, dreptul la viaţă.

Mirela IAMANDI

Soda~Club
Soda~Club
Soda~Club
Soda~Club
Soda~Club
Tropikana s.a.
BUCHAREST ROMANIA
PUCHENI - str. 42 sect. V
Tel.: 780.25.25, 780.25.83, 312.54.25; Fax: 312.54.27

LUMEA

Nr. 39 / 30 septembrie - 6 octombrie 1993

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. D. 555

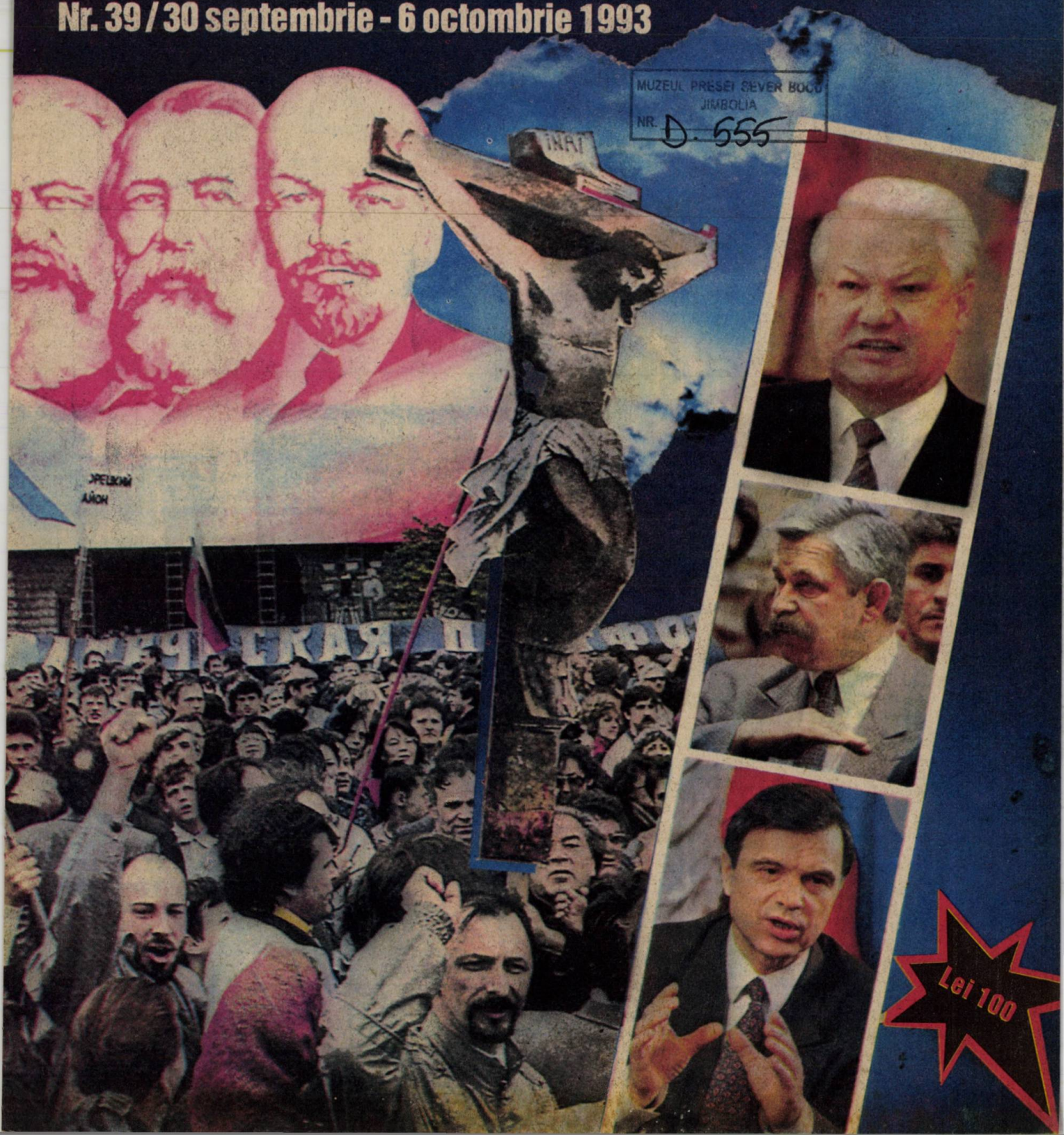

Lei 100

LUMEA ÎN TOP

Germania: preelectorale

Uniunea Creştin-Democrată a cancelarului Helmut Kohl a lansat la 14 septembrie, în cadrul congresului său anual desfăşurat la Berlin, campania pentru super-anul electoral 1994, acuzând de "iresponsabilitate" şi de laxism opoziţia social-democrată (PSD), care ameninţă să-i îndepărteze de la putere pe creştin-democraţi, în octombrie anul următor.

Dornic să-şi păstreze imaginea de om de stat, cancelarul Kohl a lăsat în seama celui mai apropiat colaborator al său grija de a coborî în arenă pentru a denunţa spectrul revenirii la putere a "roşilor". Astfel, Wolfgang Schaeuble, care prezidează grupul parlamentar al UCD, a prezentat un tablou foarte întunecat al PSD, partid care speră să-l detroneze pe Kohl de la Cancelarie, după 12 ani de domnie neîntreruptă.

Pentru a-l discredita pe Rudolf Scharping, preşedintele PSD, care va fi anul viitor contracandidatul lui Kohl la postul de cancelar, Schaeuble a asociat sistematic în discursul său "roşii" cu verzii. Deşi în două landuri PSD guvernează împreună cu ecologiştii, Scharping afişează cea mai mare reticenţă faţă de o alianţă cu verzii.

PSD a răspuns în avans atacurilor partidului lui Kohl, denunţând, la 13 septembrie, "virajul către dreapta" al unei UCD care a consacrat lucrările congresului său "legii şi ordinii" şi nu uriaşelor probleme economice şi sociale cu care se confruntă Germania.

În ce-i priveşte, social-democraţii germani au prezentat ,la 14 septembrie, un plan pentru o nouă "Ostpolitik" în vederea integrării statelor est-europene în cadrul NATO şi al Comunităţii Europene.

Potrivit aprecierilor lui Scharping, Polonia, Ungaria şi republicile Cehă şi Slovacă ar putea adera primele la NATO, în timp ce Alianţa ar trebui să rămână deschisă şi pentru alte state, foste membre ale Pactului de la Varşovia, care ar urma să fie primite ulterior.

În ce priveşte alegerile prezidenţiale, programate pentru 23 mai anul viitor, Hans-Dietrich Genscher şi partidul său liberal sunt, se pare, cei care deţin cheia acestui post în mare măsură onorific.

După mai multe luni de incertitudini, cancelarul Kohl a descoperit, în sfârşit, un pretendent care, deşi are "meritul" de a fi originar din Germania răsăriteană, este totuşi departe de a declanşa entuziasm în rândurile UCD. Sensibil la aceste reticenţe, cancelarul afişează el însuşi un sprijin prudent pentru ministrul justiţiei din Saxonia, Steffen Heitmann, teolog luteran şi jurist, în vârstă de 49 de ani, născut la Dresda (fosta RDG).

Militant pentru "naţiunea germană" şi privit cu antipatie de feministe pentru declaraţiile sale în care elogiază rolul casnic al femeii, Steffen Heitmann este un frecvent adept al legii şi ordinii - noile subiecte favorite ale cancelarului Kohl - dar este încă total necunoscut opiniei publice. Institutele de sondaj nu-l creditează decât cu 1-5 la sută din preferinţele electoratului.

În Germania, preşedintele republicii - autoritatea morală deasupra partidelor, cu rol esenţialmente reprezentativ - este ales de Adunarea federală, formată din 662 deputaţi federali şi tot atâţia delegaţi ai celor 16 parlamente regionale.

Grecia în perspectiva alegerilor

Bătrânul lider socialist elen, Andreas Papandreu, considerat ca favorit al alegerilor de la 10 octombrie, îşi afişează certitudinea de a pune capăt celor 40 de luni de guvernare conservatoare, fără a-şi da măcar osteneala de a prezenta un program clar de alternativă. "Noi vom elibera Grecia de o clică anacronică, obscurantistă şi coruptă", a declarat A. Papandreu la Salonic, la primul său mare miting electoral, în faţa mai multor sute de mii de partizani electrizaţi de un discurs redus la câteva lozinci-şoc.

Cu un conţinut politic slab, cu nuanţe de populism şi naţionalism, campania este dominată de "vendetta" ce îl opune pe A. Papandreu - care are 74 de ani şi a deţinut puterea între 1981 şi 1989 - rivalului său de 30 ani, actualul prim- ministru conservator Constantin Mitsotakis, în vârstă de 75 de ani. Ultimele sondaje prevăd un avans confortabil al PASOK, Partidul Socialist Panelen fondat şi controlat cu mână de fier de Papandreu, faţă de Partidul Noua Democraţie al lui C. Mitsotakis, cel mai mare partid din tabăra conservatoare, subminată de disidenţa unui outsider, Antonis Samaras. Opt milioane de alegători sunt chemaţi să decidă această confruntare peste trei săptămâni.

Amploarea victoriei va fi determinantă pentru desemnarea viitorului preşedinte al republicii, în mai 1995. A. Papandreu, care aspiră la această funcţie foarte onorifică, va avea nevoie de 180 de deputaţi din cei 300 ai parlamentului pentru a-i succeda lui Constantin Caramanlis, în vârstă de 87 de ani.

La sloganul dreptei "Grecia nu se va întoarce înapoi", PASOK răspunde cu lozinca la fel de puţin concretă de "Renaştere", estompând vechiul său apel la "Schimbare" în numele căruia a dus în Grecia o politică social-populistă foarte criticată de organismele economice internaţionale.

Raportul anual al Băncii Mondiale

În cursul anului fiscal 1993 (încheiat la 30 iunie), Banca Mondială şi-a dublat ajutoarele destinate ţărilor est- europene şi a continuat lupta împotriva sărăciei în lume, acordând ţărilor în curs de dezvoltare împrumuturi în valoare de 23,7 miliarde dolari. Potrivit raportului său anual, publicat la 19 septembrie, banca prevede să aducă la un nivel record - între 24 şi 27 miliarde dolari - ansamblul ajutoarelor sale, în 1994. Repartizarea lor va rămâne aproape identică între împrumuturile Băncii Internaţionale pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare (BIRD - principala ramură a Băncii Mondiale) şi Agenţia Internaţională pentru Dezvoltare (AID, pentru ţările cele mai sărace). În 1993, BIRD a acordat împrumuturi de 16,9 miliarde dolari pentru 122 de proiecte iar AID de 0,75 miliarde dolari pentru 123 de proiecte. În 1994, aceste cifre vor fi de 17-19 miliarde dolari pentru BIRD şi 7,4 miliarde dolari pentru AID.

Cea mai mare parte a acestor ţări, cu nevoi enorme, s-a născut în urma dezintegrării URSS şi progresează lent şi în salturi în direcţia economiei de piaţă. Aşa este şi cazul Rusiei, unde acordarea unui al doilea credit de reabilitare, în valoare de 600 milioane dolari, este condiţionat de progresul reformelor.

Banca şi-a concentrat eforturile asupra acestei regiuni, consacrându-i 3,8 miliarde dolari, faţă de 2,1 în 1992.

Pe sectoare, agricultura şi dezvoltarea rurală au primit, ca şi în 1992, cea mai mare parte a finanţărilor (3,2 miliarde dolari).

Au progresat, de asemenea, sănătatea şi nutriţia (1,8 miliarde dolari) şi dezvoltarea urbană (1,9 miliarde dolari).

Cu 26 la sută din împrumuturi alocate direct luptei împotriva sărăciei, Banca Mondială şi-a continuat principala sa misiune, definită în anii '70 de Robert McNamara.

Pe regiuni, pe lângă dublarea creditelor destinate Europei de est, banca şi-a sporit şi eforturile pentru Asia (8,9 miliarde dolari faţă de 8,4 anul precedent), America Latină (6,1 miliarde faţă de 5,6) şi Orientul Mijlociu (1,8 miliarde faţă de 1,4).

În schimb, partea Africii a scăzut sensibil, de la 3,9 la 2,8 miliarde dolari. Pe ţări, China a primit 3,1 miliarde dolari, devansând India (2,6), Argentina (1,9), Rusia (1,3) şi Mexicul (1,1). Banca a adoptat, de asemenea, o reformă pentru a spori eficacitatea împrumuturilor sale. Ea a creat două programe-pilot, oferind ţării solicitante posibilitatea de a alege între una sau mai multe devize pentru creditul său, în locul tradiţionalului coş de monede. În sfârşit, într-un moment în care gestiunea instituţiilor multilaterale constituie un subiect controversat, banca s-a angajat să nu-şi mai sporească cheltuielile de funcţionare în 1994.

Airbus: pro şi contra

Recentul accident aviatic din Polonia, în care două persoane şi-au pierdut viaţa în urma prăbuşirii unui avion Airbus A- 320, aparţinând companiei aeriene Lufthansa, a readus în actualitate polemicile în legătură cu gradul de securitate al acestui tip de aparat de zbor. În cei cinci ani de când a fost lansat pe piaţă, avionul Airbus A-320 a fost implicat în patru accidente, soldate cu 182 de victime omeneşti.

Săptămâna trecută, avionul companiei Lufthansa a luat foc pe când încerca să aterizeze pe aeroportul internaţional din Varşovia, în condiţiile dificile ale unei furtuni puternice.

În ultimii ani, o serie de piloţi şi de experţi din industria aeronautică au susţinut că aparatul Airbus A-320 este prea sofisticat, are prea multe computere şi îngrădeşte nepermis de mult posibilitatea conducătorului de zbor de a lua decizii.

Producătorii acestui avion bimotor au declarat că Airbus A-320 este, la ora actuală, cel mai inteligent aparat de zbor din lume, computerele de la bordul său analizând în permanenţă parcursul, reglând viteza de zbor şi controlând mii de parametri tehnici.

Oficialităţile companiei Airbus afirmă că toate accidentele în care au fost implicate avioane Airbus A-320 s-au datorat unor erori de pilotare sau, ca în cazul tragediei de la Varşovia, condiţiilor atmosferice nefavorabile şi consideră că alte companii producătoare de avioane au folosit accidentele respective drept argumente pentru o campanie de discreditare a aparatului A-320 şi, prin extensie, a tuturor modelelor fabricate de firma Airbus.

Cu toate că anchetele oficiale, efectuate pentru elucidarea cauzelor ce au generat accidentele în care au fost implicate avioanele Airbus A-320, nu s-au soldat cu concluzii incriminatoare în legătură cu aparatul de zbor, modelul respectiv se află în centrul unor intense controverse. Există piloţi care consideră că, în situaţii speciale, numeroasele computere din dotarea tipului A-320 nu permit celor ce conduc avionul să-şi folosească experienţa şi să ia cele mai bune decizii. După o serie de accidente înregistrate în perioada de testare a avionului Airbus A-320, unii piloţi au ajuns la concluzia că, înainte de introducerea în fabricaţie a aparatului, ar fi fost necesar ca performanţele sale tehnice să fie verificate mai bine.

Primul accident în care a fost implicat un avion Airbus A-320 a avut loc la 26 iunie 1988, în Germania, şi s-a soldat cu moartea a trei persoane. Experţii care au anchetat acel caz au apreciat că motoarele şi aparatura de la bord nu au avut deficienţe în funcţionare şi, prin urmare, nu au stat la originea accidentului.

Cu toate acestea, înregistrările zborului arată că pilotul a dorit ca avionul să coboare cu o viteză de 800 de picioare pe minut, dar că în realitate aparatul a coborât cu 3 000 de picioare pe minut, zdrobindu-se de versantul unui munte. Nici comandantul avionului, nici copilotul nu şi-au dat seama că aparatul coboară atât de repede, rezultă din cutia neagră. Ca dovadă, sfârşitul înregistrării cuprinde o discuţie legată de găsirea pistei de aterizare.

Accidentul din 1988 a lăsat fără răspuns foarte multe întrebări: au introdus oare piloţii informaţii eronate în computerele avionului? Şi dacă ar fi fost aşa, din ce cauză perfecţionatele aparate de bord nu au corectat eroarea respectivă?

TELEFAX

• Limba română ca mijloc de comunicare

Costineştiul a găzduit un interesant seminar axat pe o temă care intră în categoria elementelor ce cristalizează întrebarea: Ce facem să ne cunoască lumea, aşa cum suntem cu adevărat? Bucurându-se de prezenţa mai multor lingvişti, critici şi istorici literari, publicişti şi istorici de prestigiu din ţară şi din diaspora, precum şi a reprezentanţilor Radiodifuziunii naţionale şi ale 16 posturi de radio din ţară şi din străinătate, care emit în româneşte, manifestarea a prilejuit abordarea unor subiecte vizând rolul şi locul limbii române ca mijloc de comunicare şi informare radiofonică. Altfel spus, ca mijloc de cunoaştere şi unire a celor ce simt româneşte şi trăiesc aici sau aiurea. Interesul manifestat în timpul dezbaterilor, ca şi întâlnirile participanţilor cu preşedintele României, cu lideri ai Grupurilor parlamentare, cu membri ai Comisiilor pentru cultură din forul legislativ al ţării, pot genera un oarecare optimism privind răspunsul la întrebarea enunţată la început. Numai că, să nu se uite, nici intenţiile, nici dorinţele nu prind viaţă singure...

• Vizită prezidenţială la Constanţa

Înainte de a pleca în Slovacia preşedintele Ion Iliescu a efectuat o vizită în judeţul Constanţa, continuând, astfel acţiunile pentru mai buna cunoaştere directă a problemelor cu care se confruntă ţara, în perioada, deloc uşoară, a tranziţiei. Greutăţile sunt mari, posibilităţile de rezolvare sunt mici, a conchis şeful statului român, după ce a stat de vorbă cu oameni ce îşi desfăşoară activitatea în gara maritimă şi şantierul naval din Constanţa. Aflat în zona liberă Agigea, domnia sa a relevat posibilităţile concrete de amplificare a raporturilor, inclusiv recurgând la transporturile pe căile maritimă şi fluvială, cu ţări din zona Mării Negre şi din Orientul Mijlociu, precum şi cu cele situate pe cursul Dunării. Poate că aşa se va dovedi utilitatea canalului, pe care mulţi români îl hulesc, dar căruia nu puţini străini îi văd locul într-o eficientă cale de navigaţie continentală.

• Preşedintele Senatului în Luxemburg

O delegaţie a Parlamentului român, condusă de domnul Oliviu Gherman, preşedintele Senatului, şi având în componenţă reprezentanţi din opt partide ce fac parte din forul nostru legislativ, a efectuat o vizită în Luxemburg. Obiectivul principal: sondarea "terenului" privind poziţia acestei ţări faţă de primirea României în organismele europene. În legătură cu rezultatul demersului, sugestivă este declaraţia făcută la întoarcere de conducătorul delegaţiei: "Am primit asigurări din partea primului ministru al ţării gazdă că, în decurs de o săptămână, propunerea legislativă referitoare la aderarea noastră la Comunitatea Europeană, va fi supusă atenţiei forului legislativ, iar doamna preşedintă a Parlamentului ne-a declarat că, după depunerea proiectului de lege, în maximum două săptămâni va fi votat fără nici o rezervă. Deci, dacă totul merge bine, textul respectiv va fi adoptat în cursul lunii octombrie. Iar membrii delegaţiei acestei ţări la Consiliul Europei ne-au declarat că vor sprijini fără rezerve admiterea noastră în forumul continental amintit". Afirmaţia ne bucură, evident. Dar nu putem uita că opoziţia principală, vine, parcă, dinspre ţara lalelelor, via ...o capitală a unui stat vecin.

• Atenţie, dacă treceţi prin Cehia...

Un comunicat al Ministerului de Externe al României face cunoscut că, începând cu data de 15 septembrie 1993, organele vamale ale Cehiei nu mai permit tranzitarea pe teritoriul acestei ţări a autovehiculelor achiziţionate din străinătate şi scoase din evidenţa statelor respective decât cu condiţia achitării unei garanţii vamale. În cazul în care proprietarul vehiculului nu dispune de suma necesară, organele vamale cehe vor depozita temporar mijloacele de transport auto în cauză, deţinătorul având posibilitatea ca, într-un termen stabilit, să înainteze declaraţia vamală de eliberare a mărfii în regim de tranzit şi să achite garanţia vamală, sau să livreze autovehiculul în ţara de proveniență. În caz contrar, maşina va fi confiscată şi valorificată. Aşadar, amatorii de automobile străine şi, totodată, deţinători de valută, trebui să fie atenţi de două ori: când cumpără maşina de pe meleaguri îndepărtate şi când stabilesc cât de pline să fie buzunarele la întoarcerea acasă prin Cehia...

• Doamna Lalumière promite din nou

După ce a avut prilejul să ne cunoască la noi acasă, convingându-se probabil, că lucrurile stau puţin altfel decât le prezintă unii prin capitale vest sau central europene, doamna Catherine Lalumière s-a pronunţat într-o declaraţie, în favoarea unei intrări rapide a României în Consiliul Europei. Astfel, ţara noastră ar deveni al 32-lea membru al acestui organism şi ar putea să participe la conferinţa continentală "la vârf" de la Viena, din prima parte a lunii octombrie. Poate că, de data aceasta, cuvintele se vor dovedi cu acoperire, concretizată în avize favorabile în Adunarea Parlamentară şi Comitetul minsterial ale CE. Dacă nu cumva are cineva interes să ne închidă în nas uşa reuniunii vieneze.

• Opţiuni în învăţământul superior

Centrul european UNESCO pentru învăţământul superior, Ministerul român al învăţământului şi Consiliul Europei au organizat la Bucureşti, în perioada 23-25 septembrie, o sesiune de comunicări cu tema universităţi, colegii şi alte tipuri de învăţământ superior; diversitatea structurilor acestuia. Accentul a fost pus pe studierea tendinţelor din structurile europene ale acestui tip de pregătire, precum şi a diverselor opţiuni pentru reformă. Manifestarea s-a integrat într-o acţiune lansată acum doi ani, de Consiliul Europei.

• Bani de la Guvern

Guvernul român a hotărât să aloce 25 milioane lei pentru organizarea primului Congres al spiritualităţii româneşti din zona Balcanilor. În aceeaşi şedinţă s-a pus şi problema acordării de ajutoare producătorilor agricoli din judeţele Teleorman, Olt, Dolj şi Mehedinţi, afectate de secetă. Sumele acordate, nerambursabile, vor fi în limita a 25 miliarde lei. S-a decis ca un proiect de lege, referitor la acest aspect să fie înaintat Parlamentului în regim de urgenţă. Poate că nu era nevoie dacă sistemele de irigaţii ar fi funcţionat bine şi la timp.

TELEFAX

Nr. 39 (1558)
30 septembrie -
6 octombrie 1993
I.S.S.N.
1220-4366

LUMEA

2 **LUMEA ÎN TOP**
4 **TELEFAX** — **I. Stănescu**
5 **EDITORIAL.** În sfârşit, lâna de aur! — **Crăciun Ionescu**
6 Vizita preşedintelui Ion Iliescu în Slovacia. România şi Slovacia au semnat un tratat de prietenie şi colaborare — **Rodica Ţepeş**

DOSAR
7 Cutremurul de la Moscova — **Crăciun Ionescu**
8 Cronologia ultimelor evenimente
10 **BURSA POLITICĂ.** Unda de şoc la Bucureşti — **Ion Stoica**

LUMEA ÎN EVENIMENTE
13 *Tiraspol.* Sfârşit de mileniu — **Marin Păltinaş**
14 *Orientul Mijlociu*:
- Shlomo Gazit: "Noi nu suntem ameninţaţi"
15 - Bassam Abou Sharif: "Lumea trebuie să ne ajute"
21 Alegerile din *Polonia*. Rocada mare — **Ştefan Naciu**
22 *Grecia.* Alegeri anticipate — **Gheorghiu Tanasis**
23 *Tokio*. Domnul Major în călătorie de afaceri — **Elena Gugu**
16 **1000 + 1** — **Mirela Iamandi**
18 **LA EST DE VEST.** O tranziţie pavată cu victime — **Radu Budeanu**
19 *România* - gazdă a Conferinţei Uniunii Interparlamentare din 1995 — **Ion Stoica**

ECONOMIE.
20 Economia mondială la umbra fortăreţelor comerciale — **Gh. Cercelescu**
26 Infomarketing, marketing informaţional, economia informaţiilor — **Conf. univ. dr. Niculae Mihăiţă**
24 **REPORTAJ PE GLOB.** Tavariş, dolar nie pradaiot? — **Anca Boglea**
27 **SERIAL.** Fapte din umbră (3) — **Crăciun Ionescu**
30 **SPECTACOLUL CULTURII.** Colecţia secretă a doctorului Barnes — **Mirela Iamandi**
31 **LUMEA ÎN DIALOG**

Revistă editată de
IANUS INF s.r.l. şi EDITURA LUMEA s.a.

Director: Marian Oprea
Director adj.: Sterica Florea
Director artistic: Victor Ciobanu
Secretar coordonator de redacţie: Radu Dobre

COLECTIV REDACŢIONAL:
▪Redactori: Mirela Iamandi, Odette Hanganu, Elena Gugu
▪Secretariat tehnic: Delia Fus, Simina Tomoilă, Dan Constantinescu
▪Corectură: Mariana Paraschiv, Georgeta Vasiliu, Cristina Dârdâiac
▪Fotoreporter: Cristian Tănase
▪Administraţie publicaţie: Victor Dârdâiac, Mircea Eruşencu

Redacţia şi administraţia: Bucureşti, Anghel Saligny nr. 2, sector 5, cod poştal 70623
Telefon: 615.45.71
Fax: 312.48.93

Tehnoredactare computerizată
Ianus S.R.L.
Lucian Lupu
Adrian Mitu
Cornel Kuzel

TIPOGRAFIA ROMÂNIA AZI S.A.

Responsabil de număr: Elena GUGU

editorial

ÎN SFÂRŞIT, LÂNA DE AUR!

Prin urmare, odiseea noastră în căutarea lânei de aur a luat sfârşit. După ce a trebuit să parcurgem un nemeritat drum al Golgotei, presărat cu opinteli biciuite permanent de nişte inflexibili cavaleri ai democraţiei şi ai mult trâmbiţatelor drepturi ale omului, iată că am ajuns, până la urmă, să deschidem victorioşi porţile de intrare în castelul lumii bune a bătrânului nostru continent, instalându-ne la locul pe care, de fapt şi de drept, ar fi trebuit să-l ocupăm de mult.

Când neaşteptatele seisme din 1989 au zguduit din temelii întreaga parte răsăriteană a continentului, spulberând în scurt timp şubredul eşafodaj al sistemului totalitarist, România a fost prima ţară din zonă, solicitată a intra în râvnitul Consiliul al Europei. Dar cum adeseori căile domnului sunt întortocheate şi cei dintâi se trezesc plasaţi mai în urmă, cam aşa ceva, am păţit şi noi, la coadă, instalându-se în faţa noastră alţii, pe criterii greu descifrabile la prima vedere.

În continuare, tot felul de judecători nechemaţi ne-au pus în cârcă vrute şi nevrute, pentru a ne bloca drumul, urmând poate anumite scenarii ce ţinteau destabilizarea şi dezmembrarea ţării, după modele vecine, în contextul unor jocuri politice, cu interese bine determinate. Şi aici ar fi de menţionat că, în aceste diabolice jocuri s-au intercalat adeseori, din meschinărie politică şi anumite personaje autohtone avide de putere şi rapidă înavuţire.

Evenimentele din ultimul an petrecut prin preajma noastră - încurcăturile cu butoiul de pulbere balcanic, crahul social, economic al întregului Răsărit al continentului, conducând inevitabil la revenirea pe scena politică a forţelor de stânga şi mai cu seamă haosul exploziv din fostul imperiu sovietic - au determinat reevaluări importante, influenţând schimbări nete în optica organizaţiilor comunitare ale Occidentului.

Înţelegându-se, în sfârşit, rolul deosebit ce-l poate juca România în spaţiul geopolitic unde ne-a plasat istoria, tonul acuzator, fără motiv, la adresa noastră, s-a diminuat treptat, transformându-se în bunăvoinţă deloc greu de înţeles. Şi iată că astăzi am ajuns să ne împodobim cu lâna de aur, mult căutată, a Consiliului Europei, moment important nu numai pentru noi ci în egală măsură şi pentru cei ce ne-au acordat-o. După cum se spune: totul e bine când se termină cu bine!

Crăciun IONESCU

VIZITA PREŞEDINTELUI ION ILIESCU ÎN SLOVACIA

Visul lui Nicolae Titulescu s-a împlinit

ROMÂNIA ŞI SLOVACIA AU SEMNAT UN TRATAT DE PRIETENIE ŞI COLABORARE

Rezultatele vizitei oficiale a preşedintelui României, Ion Iliescu, în Slovacia, la invitaţia preşedintelui Michal Kovaci, trebuie privite din două puncte de vedere: al contextului european şi al relaţiilor bilaterale. Nimeni nu poate ignora faptul că situaţia actuală de pe continentul nostru nu ne poate lăsa să dormim liniştiţi. Tensiunile şi conflictele sângeroase interetnice sau interconfesionale, convulsiile provocate de lupta ce mocneşte de câţiva ani între vechea şi noua "ordine mondială", chinurile facerii acestei lumi noi în ţările răsăritene - toate acestea se petrec sub ochii noştri, în perimetrul bătrânului continent. În aceste condiţii, este normal ca două state situate în apropierea epicentrelor situaţiilor dramatice, state care îşi văd de drumul lor deloc uşor, să-şi întindă mâinile şi să conlucreze în folosul reciproc, dar şi al stabilităţii europene.

Asemenea punţi de stabilitate nu pot să facă altceva decât să echilibreze situaţia halucinantă din unele regiuni, cu speranţa că pot deveni model şi pentru alte state. De la bun început, preşedinţii României şi Slovaciei au subliniat ceea ce reprezintă fundamentul oricăror relaţii dintre două ţări: inexistenţa problemelor litigioase. Dimpotrivă, există elemente care le unesc şi le apropie. "Fără a face lungi incursiuni în istoria comună a oprimării imperiale cunoscute, la care au fost supuşi românii şi slovacii de-a lungul secolelor - a subliniat preşedintele Iliescu în timpul vizitei sale la Bratislava- aş dori să arăt că luna august 1968 rămâne, în memoria românilor, ca un act de solidaritate umană cu poporul dumneavoastră". Fapt reconfirmat şi de preşedintele Michal Kovaci: "Popoarele României şi Slovaciei fac parte din acele naţiuni ale Europei care, în decursul istoriei, nu au intrat în conflicte, ci au nutrit totdeauna prietenie şi respect reciproc. De aceea este firesc că, într- un timp relativ scurt după constituirea statalităţii slovace, are loc nu numai întâlnirea la vârf, dar şi semnarea Tratatului de prietenie şi colaborare între România şi Republica Slovacia".

Convorbirile oficiale româno-slovace, desfăşurate într-un climat "de francheţe, de înţelegere şi dialog deschis", au abordat aspecte ale situaţiei interne din cele două ţări, în care există o mare similitudine de probleme cu care se confruntă România şi Slovacia, în procesul tranziţiei spre economia de piaţă, dar şi aspecte ale vieţii internaţionale ce ne privesc în mod special, fiind semnalată şi în acest domeniu o înţelegere deplină. Miniştrii de externe Teodor Meleşcanu şi Josef Moravcik, au convenit să urmărească permanent, problemele internaţionale care interesează cele două ţări şi să se consulte asupra poziţiilor şi iniţiativelor comune pe care le pot avea România şi Slovacia în diferite organizaţii mondiale şi europene. Totodată, s-a subliniat că România va beneficia de tot sprijinul Slovaciei, în cadrul discuţiilor privind admiterea sa ca membru cu drepturi depline în Consiliul Europei.

Un capitol aparte în cadrul convorbirilor bilaterale l-a constituit problematica minorităţilor. Preşedintele Iliescu a arătat că aceasta nu se rezolvă prin documente, ci prin întărirea statului de drept, prin ridicarea nivelului de trai al tuturor cetăţenilor, atrăgând atenţia asupra "pericolului revizionismului şi ideologiei extremist- naţionaliste", deşi între cele două ţări nu există probleme de acest gen. Atenţionarea nu a fost însă întâmplătoare, dat fiind că ambele ţări sunt confruntate cu asemenea situaţii, invitându-l pe "vecinul nostru comun", la dialog sincer şi deschis, pentru a depăşi "eventuale probleme bilaterale ce mai apar între statele Europei Centrale". Referindu-se la faptul că cei 25 000 de slovaci care trăiesc în România vorbesc limba slovacă nealterată, preşedintele Kovaci a ţinut să precizeze că acest lucru "atestă că în România nu li se pun nici un fel de obstacole pentru păstrarea identităţii lor naţionale".

Asemenea concluzii, precum şi prevederile Tratatului de prietenie şi colaborare semnat cu prilejul vizitei oficiale a şefului statului român în Slovacia, oferă certitudinea că România are în această ţară un prieten pe care se poate bizui, la bine şi la rău, exact cum îşi dorea şi spera ilustrul diplomat Nicolae Titulescu, des evocat pe parcursul vizitei, prin cuvintele rostite la 19 iunie 1937, cu ocazia conferirii titlului de Doctor Honoris Causa al Universităţii Comenius din Bratislava.

Rodica ŢEPEŞ

CUTREMURUL de la MOSCOVA

Crăciun IONESCU

Cutremurul politic - declanşat de neaşteptatul decret proclamând dizolvarea legislativului Rusiei, ce a fost citit de preşedintele Boris Eltin la televiziunea moscovită, marţi 21 septembrie - a continuat să se prelungească prin replici de intensitate redusă, oarecum mai mult verbale, căutându-se pe cât posibil să se evite o confruntare violentă cu implicaţii extrem de grave. Pe parcursul săptămânii trecute s-a asistat la o escaladare a ameninţărilor de o parte şi de alta, plus mici şicane de ordinul întreruperii electricităţii şi încălzirii aşa-numitei "Case Albe" de pe malul râului Moscova, sediul forului parlamentar al Rusiei.

Bucurându-se de un puternic sprijin internaţional şi al comandanţilor militari din interior, Boris Eltin a putut să bagatelizeze, zâmbind, excomunicarea pronunţată împotriva sa de Sovietul Suprem şi de Congresul Deputaţilor Poporului, ca şi numirea de către legislativ a vicepreşedintelui Rutkoi pe post de şef al statului. Sovietul Suprem a desemnat chiar şi un număr de noi miniştri în posturile cheie de la apărare, securitate şi interne dar, aşa cum s-a văzut imediat, autoritatea lor n-a reuşit să depăşească zidurile clădirii parlamentului, înconjurat de forţele de securitate fidele echipei preşedintelui de la Kremlin.

În contrast cu modul cum s-a desfăşurat puciul de operetă, din august 1991, al forţelor conservatoare, Boris Eltin a pregătit temeinic tăierea nodului gordian în conflictul ce opunea, de circa un an, puterea legislativă celei executive.

Asigurat, în prealabil, de aprobarea Occidentului, preşedintele Eltin a efectuat, cu câteva zile înainte, o vizită la trei divizii cantonate în jurul Moscovei care, în cursul puciului din 1991, i se dovediseră leale. După o întâlnire cu un grup de generali în funcţii importante, Eltin a trecut la o ultimă mutare de şah, aducând în capitală, sub pretextul unei acţiuni de anvergură împotriva crimei organizate, divizia "Dzerjinski" a Ministerului de Interne, unitate de elită destinată acţiunilor speciale de luptă. Aceste forţe militare, plus puternicul regiment de gardă al Kremlinului, au fost socotite suficiente pentru a putea da o ripostă adecvată oricărei reacţii violente a eventualilor partizani militari ai legislativului.

Mai departe, Boris Eltin a reuşit să-şi alieze şi conducerile unei bune părţi din fostele republici proclamate independente după destrămarea imperiului sovietic, care s-au grăbit nu numai să-i acorde sprijin verbal, dar, în cursul zilei de 24 septembrie, reunite la Moscova, într-un conclav al noului Commonwealth euro-asiatic, botezat Comunitatea Statelor Independente, s-au grăbit să-şi pună semnătura pe actul de constituire a unei comunităţi economice, sub umbrela rusească. Un acord ce are toate şansele de a fi urmat şi de altele, inclusiv de ordin politic, care ar putea conduce, în viitor, la recladirea Uniunii Sovietice, bineînţeles sub alt nume şi alte embleme, dar sub aceeaşi pălărie. Ceea ce, la drept vorbind, nu este departe nici de năzuinţele forţelor conservatoare ale actului legislativ.

Lichidarea, printr-o rapidă lovitură, a forului parlamentar, anunţată cu surle şi tobe, s-a dovedit însă, ceva mai complicată decât fusese planificat. Ţinând seama de faptul că Sovietul Suprem dispunea, totuşi, de mai multe sute de poliţişti înarmaţi în incintă, cât şi de alte câteva sute de voluntari înarmaţi, luarea cu asalt a clădirii, putea provoca o baie de sânge, şi se dovedea incomodă din multe puncte de vedere.

Pe parcurs, au apărut şi alte inconveniente, inclusiv atitudinea consiliilor celor 88 de regiuni, republici şi teritorii autonome componente ale Federaţiei Ruse, din care, după cât se pare, mai mult de jumătate au repudiat decretul preşedintelui Eltin de dizolvare a parlamentului, înclinând spre o soluţie de compromis.

Duminică, în timp ce Boris Eltin, însoţit de primarul Moscovei şi miniştrii în funcţiune ai apărării, securităţii şi internelor, asistau la un concert în aer liber, lângă zidul Kremlinului, împreună cu câteva mii de simpatizanţi, la Sankt Petersburg, liderii locali ai Federaţiei Ruse dezbăteau soluţia de compromis propusă de Zorkin, preşedintele Curţii Constituţionale. Aceasta preconiza revenirea la situaţia de dinainte de 21 septembrie, ţinerea simultană a alegerilor parlamentare şi prezidenţiale în decembrie, anul acesta (ultimele admise de Eltin să se desfăşoare în iunie 1994), dar înscăunarea noului şef al statului ar urma să aibă loc cu şase luni după ce va fi ales, până atunci rămânând în vigoare mandatul lui Boris Eltin.

În momentul închiderii ediţiei, evenimentele de la Moscova erau în plină desfăşurare, dar este de presupus, după modul derulării lor, că o soluţie de compromis nu ar fi exclusă, cu toată încrâncenarea de care au dat dovadă, până acum, ambele tabere.

De la micul principat al Moscovei la cea mai mare ţară a lumii

În 1325, "marele prinţ Vladimir al întregii Rusii" domnea pe un teritoriu cât Marea Britanie. An de an Moscova a continuat să-i emancipeze pe mongoli şi să se extindă spre sud (pe Volga) şi spre est fără să obţină ieşirea la mare

Între 1618-1689, ruşii au cucerit imensul spaţiu deşertic al Siberiei până la Pacific. Micul principat de Moscova a devenit cea mai mare ţară din lume

Petru cel Mare, care a urcat pe tron în 1689, şi-a desfăşurat toate forţele pentru a oferi Rusiei accesul la mare. A reuşit la începutul sec XVIII, izgonindu-i pe suedezi de pe ţărmurile sudice ale Mării Baltice. Caterina cea Mare a continuat creşterea imperiului spre vest şi spre sud. Victorioasă împotriva otomanilor, ea a obţinut, în 1774, ieşirea la Marea Neagră iar Finlanda a devenit rusă, ca şi Varşovia

CRONOLOGIA ULTIMELOR EVENIMENTE

• Boris Elţin a dat un decret prin care a ordonat confiscarea paşapoartelor diplomatice ale parlamentarilor, dar le-a permis păstrarea apartamentelor din Moscova, asistenţă medicală în clinici speciale, până în 1995.

• Congresul Deputaţilor Poporului s-a reunit de urgenţă la convocarea Sovietului Suprem. Deputaţii au decis, cu 636 de voturi pentru şi 2 împotrivă, suspendarea lui Boris Elţin din funcţia de preşedinte al Federaţiei Ruse.

De asemenea, cu 635 de voturi pentru şi 3 împotrivă, Congresul a confirmat învestitura lui Aleksandr Ruţkoi în funcţia de preşedinte al Rusiei.

• Comandamentul Armatei CSI a fost atacat de indivizi îmbrăcaţi în uniforme de camuflaj şi înarmaţi cu carabine de asalt.

Atacul a fost respins, în cele din urmă, de ofiţeri ai trupelor speciale OMON, supranumiţi şi "Beretele negre".

• Deputaţii ruşi aflaţi în "Casa Albă" (sediul legislativului rus) au fost informaţi de funcţionari ai Parlamentului că aproximativ 7 000 de poliţişti şi-au declarat sprijinul pentru Congresul Deputaţilor. Câţiva membri ai parlamentului şi-au informat colegii că susţinătorilor adunaţi în faţa "Casei Albe" le-au fost distribuite circa 50 de carabine de asalt.

• Presiunile exercitate de Boris Elţin asupra Parlamentului s-au intensificat. Astfel, după ce le-a decuplat parlamentarilor telefoanele şi le-a blocat accesul la mass-media, Elţin le-a tăiat şi apa caldă.

• Generalul Konstantin Kobeţ, ministrul adjunct al apărării, a declarat că a dat ordin să se "tragă în plin şi fără somaţie", în caz de noi atacuri împotriva unor clădiri oficiale, informează ITAR-TASS.

• Boris Elţin a ordonat să se ia "măsuri imediate" pentru a dezarma gărzile şi manifestanţii care apără parlamentul rus, informează ITAR-TASS.

• Kremlinul a lansat un ultimatum deputaţilor din parlament, referitor la evacuarea clădirii până sâmbătă ora 5 dimineaţa, a anunţat deputatul Vitali Uratceva, citat de France Presse şi ITAR-TASS, Kremlinul însă a venit fără întârziere, dezminţind că ar fi dat un asemenea ultimatum.

• Premierul rus Viktor Cernomîrdin a afirmat că ţara sa se află "pe marginea prăpastiei" şi că guvernul va lua toate măsurile necesare pentru a evita o nouă vărsare de sânge.

• Preşedintele comisiei parlamentare pentru relaţii externe, Evgheni Ambartumov, şi-a prezentat demisia, informează France Presse. Alţi trei "grei" ai parlamentului au demisionat. Unul dintre ei, Serghei Stepakin, fost şef al comisiei parlamentare de apărare, a fost numit prim-ministru adjunct al apărării.

• Preşedintele Rusiei, Boris Elţin a dizolvat, parlamentul fără nici un avertisment şi a anunţat noi alegeri parlamentare în zilele de 11-12 decembrie. El a spus că suspendă toate prerogativele parlamentului cu efect imediat.

• Guvernul rus îşi asumă toate prerogativele parlamentului, în special controlul asupra Băncii Centrale şi al Procuraturii Generale, se arată în textul unui decret prezidenţial.

• Preşedintele parlamentului, Ruslan Hasbulatov a cerut destituirea şefului statului Boris Elţin, pe care l-a acuzat că a procedat la o "lovitură de stat în direct".

• Curtea constituţională a Rusiei s-a reunit de urgenţă pentru a examina conţinutul decretului prin care preşedintele Boris Elţin a dizolvat parlamentul.

• Prezidiul parlamentului Rusiei, reunit de urgenţă la Moscova, s-a pronunţat pentru suspendarea din funcţie a preşedintelui Boris Elţin.

Tot, secolul XIX rușii, au încercat să-i izgonească pe turci din Balcani. Franța, Anglia și Austria s-au opus cu fermitate (închiderea strâmtorii Dardanelelor, războiul Crimeei), blocând practic înaintarea rușilor spre vest. În sud, în schimb, imperiul are drum liber. Se încheie cucerirea Caucazului, toate hanaturile din Asia centrală sunt cucerite și teritoriile de pe Amur sunt reluate de la chinezi. În 1867, Alaska este vândută Statelor Unite

Revoluția din 1917 permite Finlandei, țărilor baltice, Poloniei, Basarabiei și Transcaucaziei să-și declare independența. În 1922, Rusia devine URSS. Apoi republicile Uzbekistan, Turkmenistan, Kazahstan, Tadjikistan, Azerbaidjan, Georgia, Armenia, Ucraina și Bielorusia

Pactul germano-sovietic din 1939 și victoria asupra Germaniei fasciste permit URSS recuperarea unei părți din teritoriile pierdute în 1917. Bielorusia și Ucraina se măresc pe seama Poloniei; cele trei state baltice devin republici sovietice ca și Moldova, Basarabia românească. În est, URSS profită de zdrobirea Japoniei pentru a anexa în sud insula Sahalin și Kurilele la nord

CRONOLOGIA ULTIMELOR EVENIMENTE

• Vicepreședintele Aleksandr Rutkoi a calificat decretul președintelui Rusiei drept "o lovitură de stat". În aceste condiții, a spus el, conform constituției, îmi asum prerogativele președintelui și anulez în primul rând decretul lui Boris Elțin de dizolvare a Sovietului Suprem și a congresului deputaților poporului.

• Primul ministru al Rusiei Viktor Cernomîrdin și-a afirmat, "sprijinul său necondiționat" față de președintele Boris Elțin. Șeful guvernului a afirmat, totodată, că organele conducătoare ale ministerelor de "forță" - interne, securitate și apărare-s-au pronunțat în favoarea deciziilor președintelui Boris Elțin.

• "M-am convins personal de faptul că, în această conjunctură deloc simplă, regiunile Rusiei sprijină guvernul" - a declarat premierul Federației Ruse, Viktor Cernomîrdin.

• Președintele Curții consituționale Valeri Zorkin s-a pronunțat pentru convocarea imediată și simultană a alegerilor legislative cu cele prezidențiale, că o soluție "mediană" de depășire a crizei politice cu care se confruntă țara.

• Sovietul Suprem al Federației Ruse a adoptat, o hotărâre cu privire la încetarea împuternicirilor președintelui Boris Elțin. Hotărârea parlamentului a intervenit "ca urmare a încălcării grave de către președinte a consituției Federației Ruse", prin emiterea decretului din 21 septembrie 1993 cu privire la "reforma constituțională treptată în Federația Rusă".

• După aprinse dezbateri ale unei întruniri de mai bine de trei ore, Curtea constituțională consideră că acțiunile și apelul președintelui Elțin către cetățenii țării "nu sunt în conformitate cu legea fundamentală". În favoarea unei asemenea aprecieri s-au pronunțat 10 din cei 14 judecători, reuniți în ședință de urgență.

• Întruniți în ședință de urgență, deputații Sovietului Suprem al Federației Ruse au votat eliberarea lui Pavel Graciov din funcția de ministru al apărării.

În conformitate cu decretul al președintelui Boris Elțin, orice hotărâre a parlamentului luată după 21 septembrie, ora 20.00 nu are nici o forță juridică.

• Imediat după miezul nopții, susținătorii Sovietului Suprem al Federației Ruse s-au adunat în fața "Casei Albe" din Moscova pentru a-și exprima sprijinul față de legislativul țării.

• Aproximativ 20 de organizații politice din Rusia au semnat o declarație comună potrivit căreia Boris Elțin "nu mai este președinte" al țării din momentul promulgării decretului cu privire la dizolvarea Sovietului Suprem.

• Premierul Viktor Cernomîrdin a adresat o telegramă șefilor de regiuni, districte, ținuturi ale Federației Ruse, precum și orașelor Moscova și Sankt Petersburg, în care le cere să nu execute ordinele date de Aleksandr Rutkoi, autoproclamat președinte. "Vă avertizez că veți răspunde personal pentru aplicarea decretelor și dispozițiilor președintelui și guvernului pe teritoriul Federației Ruse", se arată în telegramă.

• Purtătorul de cuvânt al ministerului rus al apărării a anunțat că sistemul de comandă al armelor nucleare ale Rusiei se află sub controlul președintelui Boris Elțin. Butonul nuclear, a spus el, se află în mâinile președintelui și ale ministrului apărării. El a subliniat că există un singur președinte și un singur ministru al apărării și ei sunt Boris Elțin și Pavel Graciov.

• Parlamentul Rusiei a confirmat trecerea Băncii Centrale a țării sub controlul legislativului și a votat o rezoluție ce dispune sistarea operațiunilor de finanțare a președinției. Banca urmează să acopere în exclusivitate cheltuielile guvernului, dar cu consimțământul Sovietului Suprem.

BURSA POLITICĂ

Unda de şoc la BUCUREŞTI

În mod firesc, dată fiind ponderea trecută, prezentă şi, desigur, viitoare a Rusiei în viaţa politică, economică şi militară mondială, evenimentele din această ţară preocupă, în cel mai înalt grad, cercuri largi ale populaţiei din toate statele. Implicaţiile continuităţii sau schimbărilor, stabilităţii sau frământărilor de la Moscova nu lasă loc indiferenţei, pe orice meridian al globului ar fi situată o ţară sau alta, într-o lume în care interdependenţele conferă nota dominantă. Cu atât mai mult se pune problema în România, pe de o parte datorită vecinătăţii, pe de alta pentru că, pentru noi, care trăim aici, dar mai ales pentru fraţii noştri români care trăiesc dincolo de Prut, reconstruirea, chiar sub o formă mascată, a imperiului sovietic ar avea consecinţe dramatice, aşa cum mărturiseşte istoria.

Aşadar, cum se resimte la Bucureşti unda de şoc a cutremurului politic de la Moscova? Guvernul român a dat publicităţii, prompt, o Declaraţie. Preşedintele Ion Iliescu sublinia la posturile naţionale de radio şi televiziune: "Urmărim cu justificată preocupare desfăşurarea evenimentelor din Rusia. Aş dori, în primul rând, să exprim sprijinul pentru Declaraţia Guvernului român. Apreciem măsurile adoptate de preşedintele Elţin, factor constituţional, ales democratic şi reconfirmat prin referendumul din aprilie, de eliminare a dualismului de putere şi de declanşare a procesului democratic pentru alegeri parlamentare, ca o cale de consolidare a bazelor juridice ale statului de drept. Ne exprimăm speranţa şi încrederea în atitudinea responsabilă a tuturor factorilor politici şi de putere, pentru evitarea escaladării stării conflictuale şi asigurarea continuităţii proceselor de democratizare şi promovare a reformei economice în Rusia, condiţie esenţială a stabilităţii interne şi internaţionale".

În Parlament, formaţiunile politice reprezentate şi-au făcut cunoscute poziţiile, atitudinile exprimate mergând de la cererea ca forul legislativ român să adopte o Declaraţie de sprijinire a lui Boris Elţin şi a acţiunilor acestuia, până la sublinierea neoportunităţii şi nelegitimităţii unui asemenea act, care, în unele opinii ar însemna amestec în treburile interne ale altei ţări.

Dorind să oferim repere ale modului în care privesc şi interpretează oamenii politici români evenimentele din Rusia, am consemnat câteva opinii. Le consemnăm, menţionând că declaraţia domnului Oliviu Gherman a fost făcută imediat după întoarcerea din Luxemburg, cele ale domnilor Dan Marţian şi Dan Ion Cristian Popovici fiind exprimate la conferinţa de presă a delegaţiei parlamentare române care a participat la recenta Conferinţă a Uniunii Interparlamentare.

Oliviu Gherman (PDSR)
preşedintele Senatului României

"CRED CĂ AU EŞUAT CEI CARE AU SPERAT SĂ READUCĂ COMUNISMUL ÎN RUSIA"

Evident, am motive personale să încep să fiu superstiţios. În timpul puciului de la Moscova, din august 1991, eram într-un castel din Germania, ca invitat al Societăţii Europene de Fizică. Acum, când s-au declanşat evenimentele din Federaţia Rusă, m-am aflat în vizită în Luxemburg iar primele informaţii cu privire la acestea le-am primit când admiram un castel în care urma să aibă loc un concert de muzică de cameră. Am, deci, toate motivele să nu mai doresc să intru în castele străine. Dar, oricum, revenind la ceea ce se întâmplă în Rusia, se pare, potrivit ultimelor ştiri pe care le cunosc, că lucrurile sunt destul de stabilizate. Cred că acei care au sperat să readucă comunismul în Rusia au eşuat, cu atât mai mult cu cât informaţiile provenite din Moscova relevă că întreaga armată îl sprijină pe Boris Elţin.

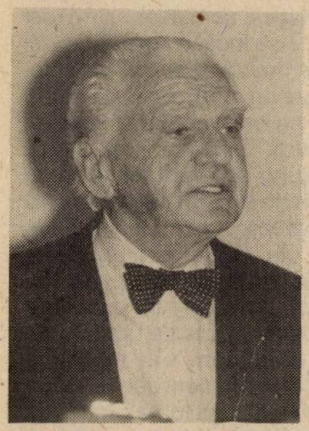

ION RAŢIU (PNŢCD)
vicepreşedinte al Camerei Deputaţilor

"EFECT ADVERS ÎN PROCESUL DE DEMOCRATIZARE"

Este clar că e vorba de o luptă pentru putere între forţele care doresc să reţină sistemul care a dominat Uniunea Sovietică atâţia ani şi cei care vor reforma. Oricare ar fi rezolvarea finală, după părerea mea, această luptă pentru putere va consolida puterea actuală în România, aşa cum se prezintă aceasta. Pentru că şi la noi există o tendinţă de a mări puterea prezidenţială. Faptul că în Rusia se caută o destabilizare a situaţiei, în scopurile pe care le-am arătat, va avea un efect advers în procesul de democratizare în toate ţările vecine Federaţiei Ruse. S-a văzut situaţia din Polonia, unde forţele care se opun transformării ţării într-o adevărată democraţie, cu reală economie de piaţă, au ieşit victorioase. Aceasta este semnificaţia evenimentelor din Rusia, pe care o văd eu pentru noi.

ADRIAN NICOLAU
deputat, Comunitatea elenă din România

"NESIGURANŢĂ ÎN PRIVINŢA EFECTELOR TERMINALE"

Ceea ce se întâmplă în Federaţia Rusă constituie o problemă care, prin contiguitate, se reflectă şi asupra gândirii noastre şi ne frământă. Este vorba de o ţară vecină, destul de puternică, a cărei destabilizare nu e plăcută, putând avea consecinţe şi dincolo de hotare. Situaţia pare foarte discontinuă în privinţa reformei începute care, în momentul de faţă, se pare că este cel puţin stagnată. Este greu de prevăzut cum vor evolua lucrurile; în orice caz, pentru moment Rusia are doi preşedinţi iar frământarea între preşedintele Parlamentului şi celălalt candidat la şefia statului, Ruţkoi, şi de partea cealaltă, Elţin, care pare destul de rigid în formula lui, nu se ştie unde va duce. Dacă situaţia va fi rezolvată prin armată este o soluţie ce ţine de totalitarism şi, desigur, nedemocratică. Pe noi ne preocupă, trebuie să ne preocupe, atât instabilitatea vecinilor, cât şi nesiguranţa în privinţa efectelor terminale

DAN MARŢIAN
vicepreşedinte al Camerei Deputaţilor

"O CONFIRMARE A OPŢIUNII ROMÂNEŞTI"

Evenimentele din Rusia confirmă, încă o dată, că drumul pe care am mers noi, în sensul unei opţiuni de bază, a fost una justă, care a asigurat premisele ca Parlamentul să se înscrie ca o verigă importantă în procesul de transformare în România. Am procedat, cum se ştie, la elaborarea unei legi electorale, cu participarea tuturor partidelor care au făcut parte din fostul CPUN, text care a avut şi o anumită funcţionalitate constituţională până la elaborarea şi adoptarea Actului fundamental. Au avut loc alegerile de la 20 mai 1990, în urma cărora s-a constituit noul Parlament, cu cele două categorii mari de sarcini: legiferare în vederea schimbărilor în toate domeniile şi elaborarea Constituţiei. Adoptarea acesteia, referendumul naţional asupra ei au constituit modalităţi prin care s-au asigurat premisele de fond ale structurării noii puteri în ţara noastră. În acest sens, cu toate dificultăţile care au fost, cu contradicţiile care s-au manifestat, cu convulsiile şi chiar spasmele sociale şi diferitele mişcări, complexe şi contradictorii uneori, adoptarea Constituţiei şi rezolvarea constituţională a problemelor noii articulări a instituţiilor statului, cred că au fost decisive pentru dezvoltarea ulterioară a României. Evident, criza din Rusia stârneşte preocupări, îngrijorări şi emoţii foarte mari. Faptul că anumite probleme de fond, cum sunt Constituţia, competenţele, noile instituţii, modul de alcătuire a acestora, nu şi-au găsit soluţionarea a atârnat şi atârnă greu în evoluţia lucrurilor în Federaţia Rusă. Sub acest aspect, evenimentele de acolo constituie, pentru noi, o confirmare că acea cale pe care am pornit în primăvara 1990 şi pe care am parcurs-o până acum a fost una mult mai bine gândită din punct de vedere strategic şi care a permis treptat edificarea statului de drept prin mijloace şi proceduri democratice.

SERGIU CUNESCU
preşedinte al Partidului Social Democrat Român

"ÎNCREDERE ÎN FORŢELE REFORMATOARE, DEMOCRATICE, DIN FEDERAŢIA RUSĂ"

Partidul Social Democrat Român este foarte preocupat de evenimentele de la Moscova, unde se desfăşoară o luptă politică aprigă între forţele reformatoare conduse în prezent de preşedintele Elţin şi forţele conservatoare comuniste. Această luptă se poartă, de fapt, în toate ţările foste comuniste sub forme, cu acţiuni şi chiar cu rezultate diferite. Noi considerăm că victoria forţelor reformatoare şi democratice în tot spaţiul central şi est-european reprezintă condiţia ca Europa să intre în mileniul viitor în pace, colaborare şi bunăstare. În definitiv, soluţia adoptată de preşedintele Elţin este în esenţă democratică. Sperăm că, prin chemarea la urne a populaţiei, se va alege un parlament reprezentativ care va contribui la stabilitate în Rusia şi în lume. În aceste momente este o cerinţă a interesului nostru naţional ca toţi cetăţenii României, înţelegând gravitatea evenimentelor, să dea dovadă de calm şi luciditate, iar toate forţele politice să-şi exprime încrederea în forţele reformatoare, democratice din Federaţia Rusă.

BURSA POLITICĂ

ADRIAN SEVERIN
deputat PD - FSN

"POPORUL TREBUIE SĂ AIBĂ ULTIMUL CUVÂNT"

Situaţia creată în aceste zile la Moscova, în Federaţia Rusă, este extrem de preocupantă pentru noi. Ea este rezultatul conflictului dintre cei care doresc continuarea reformei şi cei care vor să o oprească, dintre reformişti şi conservatori, şi demonstrează că în Rusia, iluzia coabitării între aceştia nu a putut să reziste. O asemenea coabitare nu este o soluţie pentru ieşirea din dificultăţile tranziţiei post-comuniste. Partidul democrat a fost întotdeauna ataşat principiilor democraţiei, a afirmat acest ataşament cu prilejul puciului de la Moscova din 1991 şi îl reafirmă şi astăzi. Din punctul nostru de vedere, poporul este cel care trebuie să aibă, întotdeauna, ultimul cuvânt, aşa încât nouă ni se pare legitim ca, atunci când este în folosul reformei, poporul, electoratul să fie chemat la vot. Sperăm că instituţiile Federaţiei ruse, că poporul rus vor recunoaşte în preşedintele Boris Elţin pe cel care a fost ales prin sufragiu popular, prin sufragiu universal.

DAN ION CRISTIAN POPOVICI
deputat PRM

"SOLUŢIA TREBUIE SĂ AIBĂ ASENTIMENTUL POPORULUI"

Exprim un punct de vedere personal. Eu cred că este vorba de o problemă internă a Rusiei, dar care denotă că acolo încă nu a fost găsită o formulă dorită de toată populaţia şi căutările continuă. În acelaşi timp, denotă şi o stare economică destul de proastă, pentru că astfel de frământări au loc întotdeauna pe un fond economic. Sper ca, indiferent de turnura pe care o vor lua evenimentele din Federaţia rusă, să fie o rezolvare democratică, în sensul de a avea asentimentul populaţiei, nu să se transforme într-o dictatură, indiferent de culoarea ei politică.

GABRIEL ŢEPELEA
deputat, vicepreşedinte al PNŢCD

"ELŢIN ARE TOATE ATU-URILE ÎN MÂNĂ"

Evenimentele din Rusia sunt asemănătoare, până la un punct, cu cele ce se petrec în toată fosta zonă sovietică: o ciocnire evidentă între două segmente ale societăţii - cel care este ancorat în trecut, legat de cordonul ombilical al comunismului şi cel care încearcă să se acomodeze la situaţia diferită din alte zone ale lumii contemporane. În cazul de faţă, lucrurile iau un aspect mai grav decât în celelalte ţări, pentru că perioada de incubaţie şi de gestaţie a comunismului a fost mult mai mare. Aşa încât e normal ca aici ciocnirile să fie mai dure şi mai violente. Cred că Elţin are un curaj deosebit care îl face să apară pe creasta evenimentelor, nu să se piteaşcă. Impresia mea este că a pregătit îndelung acest moment, că nu este o improvizaţie şi că are toate atu-urile în mână ca să vireze, spre noua orientare, evenimentele din Rusia. Cramponarea celor din parlament este tipică pentru lumea veche. Problema care se pune este dacă e vorba de un procedeu democratic sau nu. Este ca şi cum s-ar efectua o operaţie care, la un moment dat, nu poate fi dusă la bun sfârşit după toate canoanele meseriei şi, datorită evenimentelor şi împrejurărilor noi, doctorul e obligat să facă o intervenţie ceva mai adâncă sau laterală. Eu cred că în Rusia va birui orientarea lui Elţin. Am aflat că el a fost în mijlocul mulţimii, că a stat de vorbă cu cetăţenii de pe stradă şi că a avut un dialog deschis cu moscoviţii. Are, deci, atu-urile recunoaşterii internaţionale, curajului personal, revenirii pe scenă a arhitectului reformei din Rusia. În plus, are alături de el armata.

În ce ne priveşte, întotdeauna în istoria noastră, epocile care au dat bune rezultate pentru construcţia internă au fost cele în care marii noştrii vecini au fost ocupaţi cu expediţii îndepărtate sau cu probleme interne. Desigur, frământările din Rusia nu vor înceta cu biruinţa "partidei Elţin", pentru că ea nu va fi, dintr-o dată, foarte spectaculoasă. Forţele potrivnice vor continua să-şi exercite dreptul la viaţă, ca să zic aşa. Sunt convins că noi nu suntem avantajaţi pentru moment de ceea ce se petrece în Rusia, pentru că avem raporturi economice pe care le-am moştenit din trecut, există complementarităţi care persistă. Dar, în perspectivă, cred că vom avea avantaje. De ce? Un mare imperiu - şi Rusia este ultimul dintre el care s-a destrămat - încearcă să se refacă. Sper că lumea occidentală să-şi dea seama că nu trebuie să facă nici un fel de concesii Rusiei în încercarea de a-şi reface imperiul sub masca CSI. Consider că, în funcţie de viziunea politică a lumii occidentale, se construieşte şi viitorul Rusiei. Sper ca evenimentele din Rusia să aducă aminte Occidentului că, pentru evitarea unor răbufniri în Europa de Est, e nevoie de o concertare, de un ajutor economic pentru toate ţările din această regiune, de tipul Planului Marshall, pus în aplicare după al II-lea război mondial. E timpul să se înţeleagă că nu doar prin sfaturi şi direcţionări teoretice se vor realiza democraţia şi stabilitatea în aceste zone, ci printr-o implicare economică responsabilă.

Grupaj realizat de
Ion STOICA

TIRASPOL

SFÂRŞIT DE MILENIU

Corespondenţă de la Marin PALTINAŞ

Acţiunile energice, dar şi disperate, ale preşedintelui Boris Elţin de a curma criza puterii în Rusia au plasat oarecum în umbră un eveniment important, după noi, produs săptămâna trecută la Moscova. "Congresul popoarelor din URSS", căci despre el vom vorbi în notiţele ce urmează, a anunţat deschis că scopul comuniştilor şi al tuturor patrioţilor este restabilirea cât mai urgentă a integrităţii politice, economice şi militare a Uniunii Sovietice.

Am fi putut trece cu vederea şi această "sobiranie" - mă rog, puţine năstruşnicii se întâmplă la sfârşit de mileniu? - dar există cel puţin două considerente ce ne sugerează să nu neglijăm evenimentele amintite.

În primul rând, susţinerea fără rezerve a platformei congresului din partea conducerii Federaţiei ruse lasă să se înţeleagă limpede că restaurarea imperiului nu este nici pe departe un moft doar al pensionarilor şi al coloneilor în retragere. Dizolvarea parlamentului rus n-ar trebui să ne creeze prea multe iluzii la acest capitol, deoarece chiar văduviţi peste noapte de putere vulturii unionsovietişti nu vor renunţa la speranţa lor de a reface din cioburi ceea ce, în mod normal, este împotriva firii să renască. În telegrama de felicitare adresată congresului, Ruslan Hasbulatov, la acel moment încă preşedinte al legislativului de la Moscova, şi-a împărtăşit jalea nesfârşită cauzată de "pierderea grea a măreţului stat - Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste", fiind pătruns de "întreaga tragedie ce a atins milioane şi milioane de oameni". Ba mai mult decât atât, bravul gighit a dat asigurări că "Sovietul Suprem al Rusiei, sovietele supreme ale altor ţări vor examina cu atenţie hotărârile unui for atât de reprezentativ, precum este Congresul popoarelor, şi vor întreprinde paşi hotărâţi în vederea reunificării popoarelor noastre".

Cel de-al doilea moment cu semnificaţie pentru noi este participarea la congres a unei impunătoare delegaţii din Transnistria (30 de persoane) şi a alteia, mai bicisnică, din partea Moldovei. După cum era şi de aşteptat, echipa din Tiraspol a fost salutată cu urale, mai ales că şi Vasili Iacovlev, ideologul "republicii moldoveneşti nistrene", i-a tras un kazaciok în toată legea, cântând în consonanţă perfectă cu dascălii săi moscoviţi. Pentru cititorii neiniţiaţi, specificăm că V. Iacovlev este un mastodont specie rarisimă, cavaler al luptei încrâncenate împotriva a tot ceea ce are la rădăcină cuvântul român. Pe timpurile când Parlamentul de la Chişinău pornise să verticalizeze coloana vertebrală a moldovenilor, pe care mulţi dintre ei uitaseră deja că au mai avut-o, în genere, pe deputatul nostru era cât pe ce să-l apuce ducă-se pe pustii: pentru prima oară, cineva propusese ca deputaţii să facă şi ei uz de nişte formule civilizate de adresare - domnule, de exemplu. Vigilent promotor al poziţiei de clasă, profesorul universitar Iacovlev sărise ca ars de parcă-l muşcase şarpele biblic: "Da peste cine doriţi voi să deveniţi domni, nu cumva peste noi?!". "Noi" însemnând, fireşte, poporul asuprit şi necăjit, iar "voi" - pleava burgheză şi intelectuală care trebuie măturată fără cruţare de viforul revoluţiei... Odată cu declanşarea războiului, zelosul apărător al valorilor comuniste a trecut Nistrul "în izmene", după cum ironiza cineva, devenind rectorul Universităţii corporative tiraspolene. Universitate creată în locul vechiului Institut pedagogic din Tiraspol, corpul profesoral al căruia a fost izgonit, deoarece n-a dorit să jure credinţă "republicii moldoveneşti nistrene".

Mândria cea mare a rectorului Iacovlev - tămadă pentru sufletul "marilor foşti" - este că la "sud-vestul unui fost stat măreţ s-a păstrat şi există o mică Uniune Sovietică" (un calcul: într-un text de cinci minute, oratorul a rostit de 26 ori cuvântul halva, pardon, sovietic). Şi asta, ca să vedeţi, în pofida unei intense românizări, promovată nu numai în Moldova, ci şi în stânga Nistrului. Românizare la Tiraspol?... Poţi presupune şi aşa ceva, dar numai a doua zi după o beţie zdravănă sau în cazul unei necruţătoare ameţeli şi dureri de cap. "Naţionaliştii proromâni" au făcut totul ca să divizeze poporul după criterii naţionale. Ei au pus mâna pe toate mijloacele mass-media, pe toate posturile de conducere (care până atunci erau deţinute de nişte titani ai gândirii, nu-i aşa?), atacând "zi şi noapte prietenia şi coeziunea popoarelor (!) Republicii Sovietice Socialiste Moldoveneşti". Lozinca "Valiza, gara - şi-n Rusia", adresată cetăţenilor rusofoni, zice Iacovlev, servea şi serveşte substanţial pentru nimicirea sacrului sentiment al prieteniei popoarelor. Şi ca să-şi dea gata aistenţa care-l ascultă cu gura căscată, fierbând de mânie pentru insuportabilul destin al ruşilor în Moldova, profesorul jurist îl cheamă în ajutor pe poetul basarabean Petru Cărare, citând o poezie a acestuia publicată acum 25 (!) de ani. Adică exact pe timpurile când la Chişinău, ca răspuns la un inocent "bună ziua" ţi se replica iritat "gavari po-celoveceschi!" ("Vorbeşte omeneşte", deci ruseşte) sau, absolut real, te puteai pomeni cu falca stângă mutată mai spre dreapta. Poetul satiric Petru Cărare este un bancagiu inegalabil şi şotios nepereche, păţit şi răspăţit, redactat, cenzurat, mutilat - pe toate le-a avut din belşug, poate mult mai mult ca alţii, şi când i-a ajuns "drujba" la os, a trântit o poezie rebelă, să nu se creadă că "cineva-i prost, că cineva nu". "Oaspete nepoftit" se numeşte poezia buclucaşă şi sună astfel:

Noi avem un hoţ în casă,
Noi cu hoţul stăm la masă,
Ne-a ieşit mai ieri în cale
Cu idei şi cu pistoale,
Şi-acum să ne ia se-ndură
Şi bucata de la gură.
Şi-ncă altă noutate:
Eşti dator să-i spui şi frate.
Dar să-i dai în loc de pită
Un calup de dinamită.

Autorităţile Moldovei Sovietice de acum un sfert de secol, căci atunci, repetăm, poezia a văzut lumina tiparului, au ridicat un tămbălău enorm, trecând la index cartea "Săgeţi" cu tot cu autor. Să tot visezi o asemenea reclamă: poeziile lui Cărare, apreciate şi până atunci, au început să fie căutate ca pâinea caldă.

Vasili Iacovlev sare prăpastia din două salturi şi apreciază evoluţia spaţiului spiritual comun al Republicii Moldova şi României, mai generos chiar decât Frontul Popular Creştin Democrat. În fosta RSSM, zice profesorul cu tângă, nu se poate vorbi despre moldoveni şi limbă moldovenească, ci numai despre români şi limba română. Teritoriu românesc, alfabet românesc, stema, drapelul, imnul - toate-s româneşti, iar moldovenii ăştia nepricopsiţi sunt nişte "distrugători ai prieteniei internaţionale". Lucru pentru care i-a şi pus la punct "r.m.n.", separându-se de Chişinău şi alergând la sânul patriei-mamă, Rusia.

Înţelegând că profesorului încep să-i pârâie pantalonii la spate, unul din membrii "delegaţiei" Moldovei la congres, reprezentant al Partidului Socialist, a încercat să opineze că, după părerea dânsului, pericolul românizării e mai mult o invenţie şi că războiul a fost declanşat, să iertaţi de cuvânt, anume din cauza poziţiei secesioniste a Tiraspolului. Ce a urmat, nu e greu de presupus: oratorul a fost huiduit, fluierat şi alungat de la tribună.

Crearea şi păstrarea "statului unicat transnistrean" au devenit posibile şi datorită faptului, afirmă V. Iacovlev, că la Tiraspol puterea sovietică a rămas intactă, respingându-se categoric tentativele de introducere a prefecţilor, primarilor şi a altor "apendice ale trecutului", precum şi luptei fără compromis pentru menţinerea proprietăţii de stat. Ce înseamnă excepţional de dificila luptă cu persoanele care ar dori să se transforme în nişte burghezi moderni vom încerca să descifrăm într-o corepondenţă viitoare, căci tare mulţi suverani de la Tiraspol au "pufuşor pe botişor".

Cei mai înverşunaţi exponenţi ai naţionalşovinismului rus s-au jurat, în repetate rânduri, că restabilirea imperiului sovietic va începe de la Transnistria. Ceea ce pentru Chişinău reprezintă călcâiul lui Ahile, pentru Rusia imperială constituie marele semnal al renaşterii atât de râvnite.

Tot mai vizibil şi mai fără speranţă, acest debusolat sfârşit de mileniu începe să-şi iasă din minţi...

LUMEA

Generalul de rezervă Shlomo Gazit, 67 de ani, primul coordonator al guvernului pentru teritoriile ocupate după războiul de şase zile. În urma conflictului de Kippour, el conduce serviciul de informaţii militare. Din 1988, colaborează la Centrul de studii strategice al Universităţii din Tel Aviv.

SHLOMO GAZIT

"Noi nu suntem ameninţaţi"

R: Cum vă imaginaţi coexistenţa a doi duşmani?

S.G.: Văzând cooperarea între americani şi ruşi,după 45 ani de război rece, am speranţe. Asistăm aici la căderea unui alt zid al Berlinului. Tot ceea ce era valabil până la 13 septembrie nu mai este. Asta nu înseamnă numai evoluţii pozitive. Cum a spus-o Shimon Peres, noi am îndrăznit - israelieni şi palestinieni - marele salt peste abis. Posibil să-ţi frângi gâtul. Trebuie să avansezi, deci, cu prudenţă. Să ţinem seama că palestinienii pornesc de la zero. Ei fac o paralelă cu evreii din 1948 şi greşesc. Noi avem un guvern, o agenţie evreiască, un minister al apărării, o armată disciplinată, o poliţie, o administraţie civilă. Şi dispunem de un leader indiscutabil: Ben Gourion. Ei nu au toate acestea.

R: Disensiunile interne şi le vor regla pe spinarea israelienilor?

S.G.: Nu. Hamas va continua actele de terorism, dar capacitatea sa de a face rău se va diminua considerabil. Militanţii săi se vor gândi, înainte de orice, la viitorul personal. Ei vor trece de partea guvernului OEP. Tinerii din Gaza sau din altă parte nu vor profita imediat de acest acord. Dar ei au părinţi, profesori care le pot explica. Şi apoi există moscheele. Dacă aici se predică binele, majoritatea se va supune.

R: Astăzi imamii propovăduiesc mai degrabă ura...

S.G.: Nu văd de ce nu i-am înlocui.

R: De ce aveţi astăzi încredere în OEP?

S.G.:Nu am încredere. Dar sunt în poziţie de autoritate. Pot oricând să mă răzgândesc şi să-mi asum riscul de a pune OEP la încercare.

R: Din punct de vedere regional, acest acord va schimba ceva în securitatea Israelului?

S.G.: Nimic şi totul. De exemplu, acordul nu schimbă nimic pe plan militar. Israelul poate oricând să declare război Siriei, Irakului, Iranului sau Iordaniei. Totuşi,acest acord israeliano-palestinian elimină motivaţiile belicoase. Ar fi şi mai autentic dacă s-ar încheia un tratat cu Iordania, fără să mai vorbim de o înţelegere ulterioară cu Siria. Tensiunile vor scădea, de asemenea, cumpărarea de arme.

R: Moshe Dayan este creatorul conceptului de "divizare funcţională între israelieni şi palestinieni. Cum vedeţi dv această idee, astăzi?

S.G.: E de domeniul trecutului. Acum totul este mult mai simplu. Acest acord interimar va conduce la crearea unui stat palestinian independent. Mâine vom fi două state unul lângă altul.

R: Deci trei state pe Iordan?

S.G.: Nu neaparat. Aceasta nu va mai fi decât o chestiune de timp şi, sper, de puţin timp, înainte ca Iordania şi Palestina să se unească într-o federaţie sau sub o altă formă.

R: Asta nu va plăcea regelui Hussein.

S.G.: El nu este etern. Cu un mare stat iordano-palestinian, multe probleme vor fi rezolvate. În primul rând cea a Ierusalimului: Iordania are deja o capitală.

R: Vorbiţi despre perioada de testare. Cât timp va dura?

S.G.: Există două teste. Primul este cel al securităţii interioare. Aş dori ca, într-un an, palestinienii să pună capăt oricărei acţiuni violente a radicalilor. Perioada stabilită nu mi se pare prea scurtă. OEP nu va reuşi să asigure ordinea publică în şase-şapte luni. Experţii săi, pe care i-am întâlnit, estimează că le vor trebui 14-24 luni. Al doilea test este rezolvarea problemei refugiaţilor din 1948. Aş dori să vad măcar începutul reinstalării. Dacă acordul menţionează că ei vor locui tot acolo unde se află, vom eşua.

R: Ei nu au fost menţionaţi în nici un text al înţelegerii cu OEP.

S.G.: După părerea mea, noi am comis o eroare majoră. Aş dori ca OEP să declare că soluţionarea definitivă a conflictului trebuie să includă reinstalarea refugiaţilor din 1948.

R: Banii vin greu în zonele instabile. Or, totul depinde de economie.

S.G.: O măsură se impune: să se redeschidă frontierele Israelului muncitorilor palestinieni. Astfel, 20 000-30 000 de palestinieni vor veni să lucreze în Israel. Pe de altă parte, investitori palestinieni vor veni să facă afaceri în teritorii. Investiţiile vor curge lent şi treptat în Gaza. Pentru cel puţin 5-10 ani, soluţia va fi: lucrul in Israel. Treptat se vor crea locuri de muncă şi în teritorii. Condiţia: să se instaleze un calm de durată.

BASSAM ABOU SHARIF

"Lumea trebuie să ne ajute"

Bassam Abou Sharif este unul dintre consilierii politici cei mai apropiaţi ai lui Yasser Arafat. Fostul elev al lui Georges Habache, şef al Frontului Popular pentru Eliberarea Palestinei (FPEP), este victima, în biroul său de la Beyruth, unui atentat al MOSSAD, în urma căruia îşi pierde un ochi şi câteva degete. Devine un partizan curajos şi lucid al dialogului israeliano-arab.

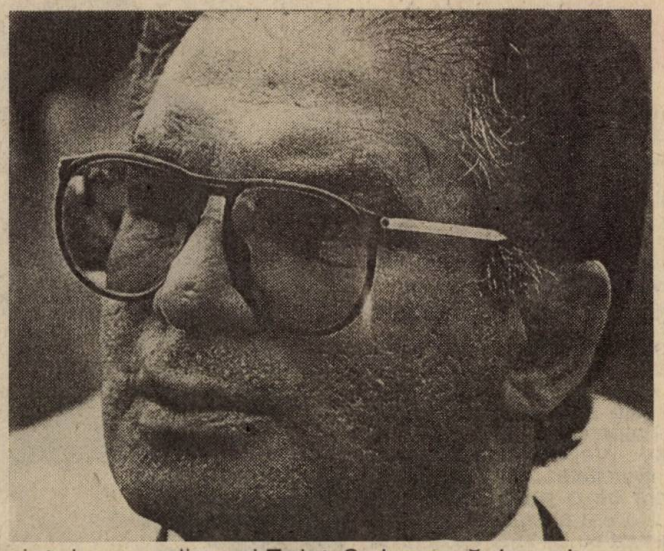

R: O etapă istorică a fost traversată după acordul, semnat la Washington, asupra autonomiei Gazei şi Ierihon. Care va fi următoarea?

B.A.S.: După cum ştiţi, cele două părţi dispun de două luni pentru a conveni asupra modalităţilor de retragere a forţelor israeliene din teritoriile ocupate. Această operaţiune ar trebui să se încheie patru luni mai târziu şi să conducă la alegeri generale supervizate de o autoritate internaţională. În principiu, nouă luni vor fi necesare pentru a forma un guvern provizoriu palestinian.

R: Cine va participa la acest guvern?

B.A.S.: Va fi alcătuit din personalităţi palestiniene, din interiorul, ca şi din exteriorul teritoriilor ocupate. Este posibil ca tehnicienii să ocupe posturi cheie, deoarece reconstrucţia patriei noastre este urgentă, după 26 ani de ocupaţie militară. Locuinţele, canalizarea, reţeaua electrică, şoselele etc. sunt într-o stare deplorabilă. Avem nevoie de investiţii străine masive pentru a garanta viitorul nostru imediat.

R: Cine va plăti?

B.A.S.: Proiectele nu lipsesc! Este necesar, însă, a răspunde nevoilor prioritare - serviciile sanitare, asigurarea distribuirii apei. Am pregătit, cu experţii noştri, un plan pe şapte ani, care prevede acordarea a două miliarde $ pe an pentru reconstrucţia infrastructurii şi pentru formarea instituţiilor de stat autonome. Comisia multilaterală de dezvoltare economică a fost informată de aceasta. Comunitatea internaţională trebuie să ne ajute cât de repede: vom putea, atunci, să demonstrăm tuturor celor care se îndoiesc de avantajele păcii...

R: Ce ne puteţi spune despre proiectul unei federaţii (sau al unei confederaţii) între viitorul stat palestinian şi Iordania?

B.A.S.: Proiectul pe care-l evocaţi prevede legături economice strânse între Israel şi Iordania, ca şi între Siria şi Egipt. Se lucrează de multa vreme la el. Cât despre eventualitatea unei structuri confederale, noi ne gândim foarte serios la aceasta. Comisii mixte, înfiinţate cu o lună în urmă, studiază toate aspectele unei cooperări intense pe baza celor două state democratice, palestinian şi iordanian. Dar este prea devreme pentru a redesena harta Orientului Mijlociu.

R: Itzhak Rabin, "om al războiului", a devenit "om al păcii"...

B.A.S.: Este mai dificil pentru un militar să conceapă o strategie de pace. Ajuns la putere, Rabin a promis - angajat puternic în campania sa - că Israelul vă integra pe deplin regiunea iar aceasta nu se va putea face fără pace. "Trecutul nu contează", a declarat el miniştrilor săi; a înţeles, de asemenea, că lumea nu mai este bipolară şi că raportul de forţe s-a schimbat. Reflexie curajoasă! Shimon Peres trebuie să se asocieze acestei "deschideri" pragmatice". El a realizat că momentul de a stabili un dialog cu Yasser Arafat a sosit. Cred că pentru a fi un erou al Israelului trebuie să fii, mai ales, un erou al păcii. Nu al războiului.

Traducere şi adaptare după "L'Express"
de **Mariana PARASCHIV**

SEMNE BUNE

Votul pe care parlamentul israelian l-a acordat înţelegerii privind autonomia palestiniană în Gaza şi Ierihon oferă certitudinea unei stabilităţi, cel puţin din partea israeliană, a procesului de pace. Însemnătatea sa e cu atât mai mare cu cât votul confortabil, obţinut de acord din partea guvernului, nu reflectă decât în mare sprijinul pe care populaţia îl manifestă faţă de înţelegerea israeliano-palestiniană.

Pe de altă parte, în tabăra palestiniană, potrivit unui sondaj de opinie, peste două treimi din populaţie, şi-a manifestat sprijinul faţă de acord. Ca un gest semnificativ, purtătoarea de cuvânt a delegaţiei palestiniene la negocierile de pace, Hanah Ashrawi, a afirmat că ea însăşi îşi va încuraja cele două fiice să-şi facă prietene printre tinerele israeliene.

Civilizaţii

Arheologii care se ocupă de istoria îndepărtată a Orientului Mijlociu au încercat, de nenumărate ori, să găsească explicaţia colapsului care s-a produs în jurul anului 2200 î.e.n., în imperiul Akkadian - cea mai îndepărtată formă de civilizaţie care s-a dezvoltat în regiunea Siriei şi Irakului de acum.
Astăzi, cercetătorii cred că au găsit răspunsul: o secetă care a durat nu mai puţin de trei secole, a transformat înfloritorul imperiu într-un deşert. Harvey Weiss, arheolog la Universitatea din Yale, consideră că o puternică erupţie vulcanică a acoperit toată regiunea cu un strat de cenuşă. Seceta care a devastat totul, din Egipt până în India, s-a datorat, consideră specialiştii într-un studiu publicat de revista **Science**, unei schimbări de climă.

Un cuplu fericit: Bernard Kouchner (fost ministru francez, care a vizitat şi România, imediat după decemrbie 1989) şi Christine Ockrent, ziarişti la France 3. Ca in fiecare an, cei doi petrec câteva zile de vacanţă la casa din Sperone, aproape de Bonifacio, pregătindu-şi întoarcerea... în viaţa publică. Christine va relua emisiunea "Ce-aţi făcut în ultimii 20 de ani?" şi Bernard o serie de conferinţe privind dreptul la ingerinţă, care vor avea loc la San Francisco şi în Canada

Mihail Gorbaciov joacă propriul său rol. Nu este o... metaforă politică, ci o realitate cinematografică. Filmul lui Wim Wenders, "Atât de departe şi atât de aproape", îl va avea printre actori chiar pe Gorbaciov care, spune realizatorul, a acceptat cu gentileţe propunerea . "Marii oameni politici sunt, adesea, nişte actori extraordinari" completează el. Şi nu ne îndoim că este aşa

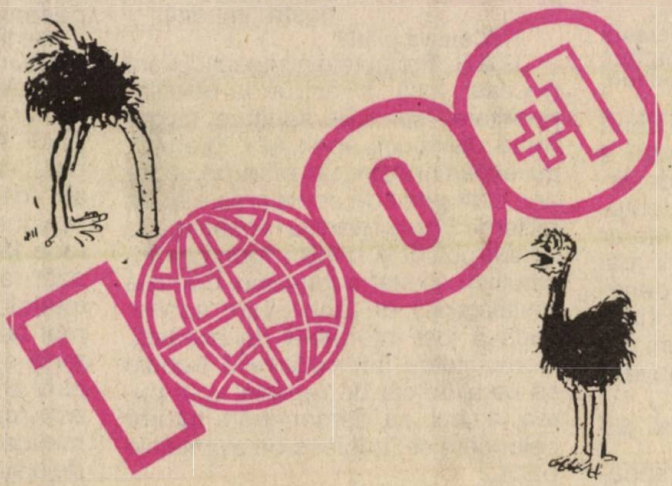

Era o vreme când fotomodelele nu visau altceva decât să facă cinema. Rachel Hunter este însă o excepţie. Căsătorită de doi ani cu Rod Stewart (care are de două ori vârsta ei), Rachel a dat naştere, acum un an, unei fetiţe. Micuţa Renée i-a umplut viaţa mamei ei fără să o încurce însă, căci Rachel nu a încetat să pozeze. Creatorii de modă o caută în continuare şi n-au nici o obiecţie: maternitatea nu i-a afectat frumuseţea trupului

Costuri

Cele mai bune locuri la concert costă în funcţie de celebritatea vedetei, de zona în care se desfăşoară spectacolul (fie el muzical sau sportiv) şi de... nivelul de trai al spectatorilor.

Bette Midler New York's Radio City	**$100.00**
Michael Jackson Fukuoka Dome, Japan	**$86.00**
'Sunset Boulevard' London	**$55.00**
Madonna Rio de Janeiro	**$136.00**
Folies-Bergère Paris	**$65.00**
U.S. Open finals National Tennis Center, New York	**$150.00**
Grateful Dead Richfield Coliseum, Ohio	**$25.00**
'Guys and Dolls' Tokyo	**$167.00**

Musulmanii marocani au hotărât să se modernizeze. Şi asta datorită faptului că acum două săptămâni s-a inaugurat, la Casablanca, moscheea marelui Hassan al II-lea. Acest edificiu, care a fost ridicat în şapte ani şi care a înghiţit 500 milioane dolari pentru a fi desăvârşit, are sute de vorbitori, o reţea video şi un sistem de iluminare - toate prin computer; o lumină laser, care străbate 22 mile, indică drumul spre Mecca. A doua ca mărime, după Marea Moschee de la Mecca, aceasta este împodobită cu cele mai înalte minarete din lume. Cel mai surprinzător fapt este însă că la inaugurarea ei, regele Hassan al II-lea a permis poetesei marocane Amini Mrini, să vorbească în holul rezervat bărbaţilor - ceea ce se întâmplă pentru prima oară. Aceasta pentru "a onora nu numai femeile marocane, ci pe cele arabe şi musulmane din intreaga lume" - a fost explicaţia

Cum ar putea fi altfel decât norocos copilul unui miliardar cum este Donald Trump? Numai că el nu a văzut încă lumina zilei - se va naşte abia în toamnă. Până atunci... călătoreşte. Căci mama sa, Marla a decis să ducă o viaţă normală în timpul sarcinii, însoţindu-l pe soţul ei în Hong Kong. Acest voiaj are însăşi un scop mai special - împunarea Ivanei, fosta soţie a lui Donald, care aflând din presă despre viitorul copil, se arată extrem de furioasă. Şi asta n-ar fi nimic, dar ea poate pretinde în urma divorţului sume astronomice, ceea ce nu e deloc pe placul lui Trump. Chiar dacă e miliardar...

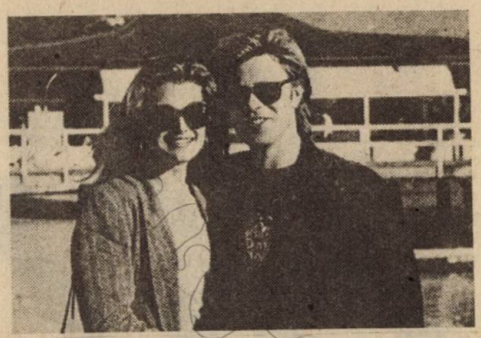

Frumoasa Brooke Shields - prima "aventură" amoroasă a lui Michael Jackson - este pe punctul de a ieşi din... consemn. Ea a jurat că-şi va păstra virginitatea până la căsătorie şi mama ei o supraveghează îndeaproape în acest sens. Iată că, de curând, Brooke şi-a făcut un nou prieten. Se numeşte Richard Wilkin şi este prezentator la televiziunea australiană. Cei doi îndrăgostiţi s-au cunoscut mai bine la Sydney, fiind văzuţi chiar sărutându-se în public. Ceea ce nu înseamnă, totuşi, că Brooke Shields se gândeşte la rochia de mireasă...

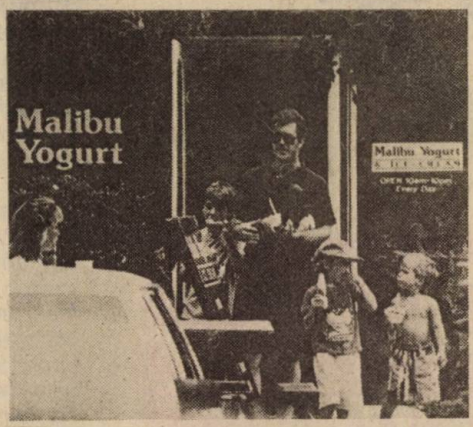

Mel Gibson, "cel mai atrăgător bărbat din lume", este un desăvârşit tată de familie. În imagine, alături de patru din cei şase copii ai săi (Hannah, 12 ani, Will, 8 ani, Louis, 4 ani şi Milo, 3 ani) într-o "escapadă" la Malibu Yogurt, Los Angeles. Devenit celebru cu "Mad Max", Gibson se situează, cu averea sa, pe locul trei în Australia

Ex-regele Greciei, Constantin a pornit în croazieră în insulele din fostul său regat. Nu au lipsit, bineînţeles, surprizele: a fost întâmpinat de anti-regalişti care i-au reproşat comportamentul în timpul loviturii de stat a coloneilor, din 21 aprilie 1967. Au venit însă şi suporteri - la câţiva metri, aceştia i-au organizat o primire călduroasă. În imagine, alături de Constantin şi Ana-Maria, copiii lor: Pavlos, 26 ani, Nicholas, 23 ani, Alexia, 32 ani, Theodora, 10 ani, Philippos, 7 ani

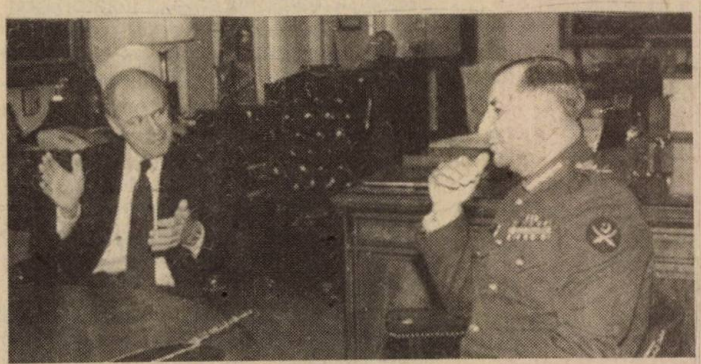

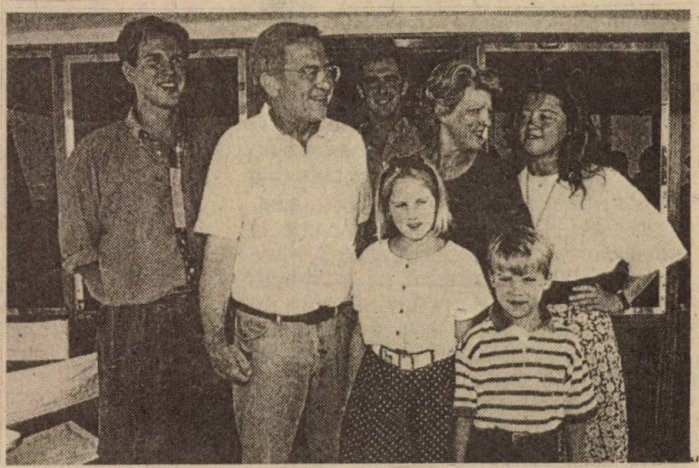

Când Asif Nawaz a murit în ianuarie, anul trecut, familia s-a arătat neîncrezătoare faţă de ipoteza oficială a morţii naturale. Şeful armatei pakistaneze, în vârstă de 56 de ani ,era în cea mai bună condiţie fizică. O anchetă oficială, care s-a declanşat atunci, nu a descoperit însă nimic dubios. Drept urmare, membrii ai familiei au început cercetările pe cont propriu. Shuja, fratele mai mic al lui Nawaz, a luat câteva fire din părul acestuia ducându-l la expertiză, în SUA. Rezultatul? Moarte prin otrăvire. Aşadar lui Asif i s-a administrat arsenic în timpul mesei pe care a luat-o la Cartierul general al forţelor armate. Guvernul interimar pakistanez a hotărât exhumarea cadavrului şi deschiderea unei noi anchete.
Acum doi ani, când Nawaz a preluat conducerea armatei, poziţiile pe care le-a luat în favoarea reformelor democratice i-au atras, se pare, mulţi duşmani. Au urmat o serie de ameninţări cu moartea şi apoi chiar uciderea. Ancheta iniţiată de guvernul interimar va revela motivul asasinatului; aşadar, cine a făcut-o?

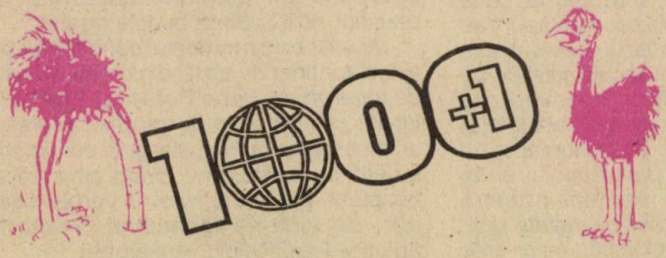

Casă

Cele mai folosite materiale de construcţii în SUA sunt lemnul şi conglomeratele. De curând, a apărut însă Poly Steel, format din blocuri de plastic susţinute de metal şi întărite cu conglomerat care substituie foarte bine materialele clasice. Mai rezis-tent la torsiune şi mai bun izolator, Poly Steel pare a fi viitorul construcţiilor; firma **"3 • 10"** face publicitate acestei inovaţii în materie, demonstrând că, deşi este foarte scump, se asamblează rapid şi reduce cu 50-80% costurile de montare. Aşadar, pentru cine îşi construieşte o vilă în SUA, nici o problemă...

Rubrică realizată de Mirela IAMANDI

la EST de VEST

Radu BUDEANU

o tranziţie pavată cu victime...

NU a trecut o jumătate de veac de la îngheţarea comunistă a Europei răsăritene şi a Asiei până la Pacific. Un imperiu ideologic şi un delir internaţionalist, datate cu cel mai agresiv pact din istoria modernă, s-au năruit. Ceea ce părea, dacă nu sortit... "eternităţii" măcar unei foarte îndelungate perioade, s-a dovedit un joc de cuburi. Cuburi de plumb, e adevărat, dar cuburi. La începutul utopiei roşii - "mondiale şi invincibile" - Stalin spunea adesea: "acolo unde intră Armata Roşie se naşte un sistem. Cale de întoarcere nu există". Există. Calea de întoarcere s-a dovedit mai la îndemână decât s-a crezut.

Desigur, Răsăritul nu se întoarce la punctul în care a fost paralizat de Armata Roşie. Regiunea noastră se îndreaptă spre o experienţă istorică nouă, spre un capitalism care îşi amestecă datele de ultimă oră şi elementele încă neosificate complet ale socialismului. Este o experienţă fără precedent, dramatică şi convulsivă, eterogenă şi paradoxală, îmbinând incredibil trecutul şi viitorul. Acest coctail, având o compoziţie mai degrabă explozivă decât stabilizatoare, a căpătat un nume acoperitor şi dominat de semnificaţii ambigue: "perioada de tranziţie". Fiecare ţară ieşită din negura socialismului simplu sau multilateral dezvoltat îşi cristalizează tranziţia specifică. Factorii obiectivi şi subiectivi autohtoni formulează priorităţile, stilul de abordare şi chiar metodologia. Rusia tranzitează într-un fel, Cehia în alt fel, Ungaria într-un fel, Albania în alt fel. Doar tranziţia - globală şi aproximativă - e... "aceeaşi". În interiorul ei, oricât de frenetică ar fi deschiderea spre valorile adevăratei modernităţi, se conservă şi chiar se dezvoltă interese naţionale ambiţioase, resentimente şi vendete ţinute decenii în şir la frigider.

În timp ce Europa occidentală prosperă, placidă şi uniformizată de o civilizaţie sleită la maximum se îndreaptă lent dar sigur, spre integrare, dominată de un instinct centripet sănătos, partea răsăriteană a continentului trăieşte, febril, copilăria naţionalismului bătăios. Lăsând la o parte Bosnia-Herţegovina, care a ridicat "problema naţională" pe treptele supreme ale seismografului politic, peste tot în zona noastră orgoliile centrifugale fac carieră. Cehii s-au despărţit de slovaci, curtenitor dar strict. Slovacii şi ungurii, ungurii şi românii, albanezii şi sârbii, bulgarii şi românii şi aşa mai departe au ceva de împărţit sau cu sabia sau cu stiloul sau cu sufletul. Mai nou, în cazul nostru, presa bulgară a început să-şi ascută stiletele pe tema Dobrogei: suntem incriminaţi că tipărim hărţi în care includem Cadrilaterul în geografia naţională. Că în România nu există o problemă a Cadrilaterului şi că minoritatea bulgară din ţară noastră trăieşte liniştită, în deplină securitate politică, socială şi psihologică, asta este altceva. Dar chestiunea se vântură ca şi cum cineva ar avea nevoie de o oarecare tevatură sau chiar de a transforma tevatura într-o confruntare consistentă. Un plan tradiţional de duel emoţional între români şi unguri face ravagii prin bunăvoinţa extremiştilor din ambele ţări. Meritată remarcată, în acest context, precizarea făcută cu prilejul vizitei la Tg. Mureş a şefului diplomaţiei ungare, Geza Jeszenszky: "Să nu îi mai ascultăm pe demagogi, pentru că ei apelează la instincte. Îi felicit pe cei care, în mijlocul Ardealului, au creat o armonie. Ştim că este fragilă. Sunt forţe care doresc să o strice. Guvernul maghiar nu va oferi ajutor pentru aceasta. Cred că marile probleme se decid aici, pe plan local..."

Poate nicăieri ca în spaţiul CSI "furiile locale" nu se profilează atât de insinuant, abil, coerent. Firească, noi reacţionăm mai explicit la un caz precum cel al Transnistriei. Din păcate numai noi suntem sensibili la parodia politică de la Tiraspol unde, în parlamentul ilegal al unei republici ilegale, s-a cocoţat prin "alegeri democratice" conducătorul armatei de ocupaţie... ONU nu a reacţionat corespunzător, Consiliul de Securitate nu a "emis" nici o rezoluţie iar Consiliul Europei s-a dovedit în această chestiune surdo-mut deşi Europa, conform ultimelor informaţii, nu se opreşte la Nistru. Dar, dincolo de Transnistria, în Armenia, Azerbaidjan, Gruzia sau Tadjikistan armele au înlocuit uneltele, loviturile de stat se succed sistematic şi dur, secesionismul face carieră, garniturile comuniste se agită şi se caţără la putere sub perdeaua de fum a războaielor civile. Scenariul bosniac este multiplicat în spaţiul fost sovietic dar parametrii săi cuprind o "imponderabilă" fundamentală: arbitrajul Moscovei. Iată însă că şi aici apar primele scame. Eduard Şevardnadze care, nu demult, s-a înfăţişat la Kremlin pentru a cere ajutor şi a primi aprobarea ocultă pentru decretarea stării de urgenţă, s-a trezit "trădat" de arbitru. Iată un pasaj, cu adevărat istoric, din cea mai recentă scrisoare a sa către Boris Elţin, scrisă într-un moment când Gruzia se află în plină demontare: "Am fost dezarmaţi şi acest lucru s-a întâmplat pentru că am avut încredere în dvs. Acum nu avem cu ce ne apăra şi, personal, nu îmi rămâne altceva nimic decât să plec la Suhumi şi, împreună cu cetăţenii dezarmaţi ai oraşului, să îl apăr cu braţele goale".

Acesta este momentul când fostul şef al extraordinar de abilei diplomaţii sovietice şi coleg de Birou Politic cu Elţin va fi înţeles că, indiferent de tranziţie, interesele imperiale rămân aceleaşi şi că victoria se află la capătul unui drum care trece, neapărat, peste cadavre. E vorba, desigur, de victoria Moscovei. Tranziţia aparţine Răsăritului în ansamblu...